

Patrik Söderberg

Ung i Österbotten

Nuoret Pohjanmaalla

2016–2017

Patrik Söderberg

Ung i Österbotten 2016–2017

Studerandes flyttningsbenägenhet och tankar om regionen

Nuoret Pohjanmaalla 2016–2017

Opiskelijoiden muuttohalukkuus ja ajatuksia alueesta

Den här rapporten baseras på enkätmaterial med österbottniska studerande på högstadiet och andra stadiet, och enkät- och intervjumaterial med studerande på tredje stadiet som är hemma från och/eller studerar i Österbotten (närmare bestämt landskapen Österbotten och Mellersta Österbotten). Datainsamlingen genomfördes mellan november 2016 och april 2017, och sammanlagt deltog 4 296 studerande i enkäter och 26 studerande i intervjuer.

Tämä raportti perustuu yläkoulussa ja toisella asteella opiskeleville pohjalaisille tehtyyn kyselyyn sekä kyselyyn ja haastatteluun, joka on tehty kolmannen asteen opiskelijoille, jotka ovat joko kotoisin Pohjanmaalta tai opiskelevat Pohjanmaalla (tarkemmin sanottuna Pohjanmaan tai Keski-Pohjanmaan maakunnassa). Materiaali kerättiin marraskuun 2016 ja huhtikuun 2017 välisenä aikana, ja yhteensä 4 296 opiskelijaa vastasi kyselyyn ja 26 haastatteluun.

**MIGRATIONS-
INSTITUTET**

PUBLIKATIONER 18

JULKAISUJA 18

ISBN 978-952-7167-41-0 (tryckt/pain.)

ISBN 978-952-7167-42-7 (eBook)

ISSN 2343-3507 (tryckt/painettu)

ISSN 2343-3515 (eBook)

www.migrationinstitute.fi

Patrik Söderberg

Ung i Österbotten 2016–2017

**Studeraendes
flyttningsbenägenhet och
tankar om regionen**

Nuoret Pohjanmaalla 2016–2017

**Opiskelijoiden
muuttohalukkuus ja
ajatuksia alueesta**

**MIGRATIONS-
INSTITUTET**

Forskningen har finansierats av

**KOKKOLAN
KAUPUNKI**

**KRISTINESTADS
NÄRINGSLIVSCENTRAL**

Publikationer/Julkaisuja 18

Utgivare/Julkaisija: Migrationsinstitutet,
Centret för Svenskfinland/Suomenruotsalainen yksikkö
http://www.migrationinstitute.fi/sv/centret_for_svenskfinland

Copyright: Migrationsinstitutet & författare/
Siirtolaisuusinstituutti & kirjoittaja

Layout: Jouni Korkiasaari
Finsk översättning/suomenkielinen käännös: Tarja Sirén

Omslagsbild/kannen kuva: Ilham Rahmansyah / Unsplash.com

ISBN 978-952-7167-41-0 (tryckt/painettu)

ISBN 978-952-7167-42-7 (eBook)

ISSN 2343-3507 (tryckt/painettu)

ISSN 2343-3515 (eBook)

Painosalama Oy, Turku 2017

Innehåll

Förord.....	5
Sammanfattning.....	7
1. Inledning.....	8
1.1 Begreppsdefinitioner.....	11
1.2 Metod och material.....	12
2. Vem tänker flytta – och varför?.....	14
2.1 Österbottniska studerande i Österbotten.....	14
2.2 Österbottniska studerande utanför Österbotten.....	28
2.3 Studerande i Österbotten från annan ort.....	36
3. Vad borde regionen satsa på?.....	42
4. Konklusion och kommentarer.....	49
Referenser.....	55

Sisältö

Esipuhe.....	61
Yhteenveto.....	63
1. Johdanto.....	64
1.1 Käsitteiden määrittely.....	67
1.2 Metodi ja materiaali.....	67
2. Kuka aikoo muuttaa – ja miksi?.....	70
2.1 Pohjanmaalla opiskelevat pohjalaiset.....	70
2.2 Pohjalaiset opiskelijat muualla kuin Pohjanmaalla.....	84
2.3 Muualta tulleet Pohjanmaalla opiskelevat.....	92
3. Mihin alueen pitäisi panostaa?.....	98
4. Päätelmät ja kommentit.....	105
Viitteet.....	111

Förord

I dagens Finland talas det mycket om hjärnflykt, samt om huruvida hemtrakterna och den egna regionen längre är attraktiva framför allt för ungdomarna. Ungdomarnas syn på framtiden är ytterst avgörande, eftersom ungdomarnas framtid samtidigt är hela samhällets framtid.

Behovet av kunnig arbetskraft i Österbotten är synnerligen stort. Därför är det viktigt för regionen att upprätthålla en hög konkurrenskraft. Regionen bör vara attraktiv för framtidens ungdomar. Rapportens syfte är att kartlägga hur ungdomar i Österbotten ser på framtiden.

Varför flyttar ungdomar från den egna regionen? Hur ser flyttarprofilen ut? Vad har ungdomarna för tankar om Österbotten och Karlebyregionen? Detta är tre viktiga frågor som doktorand PM Patrik Söderberg har undersökt.

Med rapporten som underlag, kan flera aktörer i regionen dra nytta av rapporten, framför allt i strategiskt arbete.

Utvecklingsbolagen i Österbotten och Karlebyregionen samt Karleby stad har finansierat undersökningen tillsammans med Migrationsinstitutet/Centret för Svenskfinland. Rapporten har gjorts i samarbete med projekt Ungdomsenkäten vid Åbo Akademi.

Jag vill rikta ett stort tack till forskare Patrik Söderberg för ett utomordentligt utfört arbete. Tack också till forskningsassistenterna Linda Filppula, Sofia Nordback, Lauri Sammallahti och Ellen Hansén. Samt till forskare Ismo Söderling och chefen för Migrationsinstitutet, Tuomas Martikainen för värdefulla kommentarer. Tack även till styrgruppens medlemmar; utvecklingschef Stefan Råback (VASEK), VD Jarl Sundqvist (Utvecklingsbolaget Concordia) VD Angelique Irjala (Kristinestads Näringslivscentral), VD Anne Pesola (KOSEK), Strategichef Piia Isosaari (Karleby stad), forskare Kjell Herberts (ÅA), docent Pia Nyman-Kurkiala (ÅA). Samt även tack till Tarja Sirén för översättningen, specialforskare Outi Lepola för kommentarer och informationschef Jouni Korkiasaari för utarbetande av layouten. Till slut vill jag tacka alla svarare och alla som deltagit i materialinsamlingen.

Min förhoppning är att rapporten kan bidra till strategiutvecklingen i Österbotten, samt även till andra regioner med liknande utmaningar.

Magnus Enlund

Projektledare

Migrationsinstitutet/Centret för Svenskfinland

Sammanfattning

Den här rapporten baseras på enkätmaterial med österbottniska studerande på högstadiet och andra stadiet, och enkät- och intervjumaterial med studerande på tredje stadiet som är hemma från och/eller studerar i Österbotten (närmare bestämt landskapen Österbotten och Mellersta Österbotten). Datainsamlingen genomfördes mellan november 2016 och april 2017, och sammanlagt deltog 4 296 studerande i enkäter och 26 studerande i intervjuer.

Av svaren framkommer bland annat att sex av tio studerande på högstadiet och andra stadiet tror att de kommer att bo utanför regionen om 10 år. Bland de österbottningar som valt att studera i Österbotten på tredje stadiet tror över hälften att de kommer att bo kvar i regionen, medan endast fyra av tio av de österbottningar som idag studerar på annan ort tror att de kommer att återvända till hemregionen i något skede efter studierna. En bråkdel av internationella studerande eller studerande från övriga Finland tror att de kommer att stanna kvar i Österbotten efter studierna. Det finns tydliga språkskillnader där svensk-språkiga studerande i högre utsträckning än finskspråkiga tror att de kommer att bo kvar eller återvända till regionen. Även identiteten som österbottning och sociala faktorer som kompisnätverk och boendeform har klara samband med flyttningsbenägenheten.

Det vanligaste motivet till att flytta, oavsett ålder, studieort eller hemort, är möjligheten till arbete. För respondenterna är det viktigt att hitta arbete inom den egna branschen, men också god arbetsgemenskap, fast anställning och möjlighet att lära sig nya saker värderas högt. De som tänker sig utanför Österbotten lyfter även fram studier och önskan om att bo på större ort som motiv till att flytta, medan de som tänker sig en framtid i Österbotten betonar närheten till familj och vänner.

På den öppna frågan om vad regionen borde satsa på för att vara attraktiv för ungdomar och unga vuxna nämns framförallt arbetsmarknaden, fritidsaktiviteter och (samhälls)kultur, men också trafik, boende och service. Internationella studerande i regionen lyfter särskilt fram önskemål om praktikplatser, medan studerande från övriga Finland särskilt betonar mångsidiga fritidsmöjligheter, utmaningar med tvåspråkigheten och trafikförbindelser.

Resultaten illustreras med tabeller och figurer samt med citat från intervjuer och från enkäternas öppna svar.

1

Inledning

Att flytta från hemorten eller inte är ett stort beslut i en ung människas liv. Med dagens kommunikationsteknik, sociala medier och goda transportförbindelser är valet att flytta inte lika definitivt som för 100 år sen, men det är ändå ett beslut som formar livet på många områden, inte minst socialt.

Ungas flyttningsbenägenhet är också viktigt ur ett samhällsperspektiv. Som Nivalainen och Haapanen (2002) konstaterar innebär unga flyttare inte bara arbetskraft utan bidrar även till återväxten i kommunerna och till nytänkande i samhället.

I en framställning om om flyttningsrörelser i Finland konstaterar Timo Aro (2014) att en fortsatt urbanisering och ökad rörlighet hos den finländska arbetskraften har gjort att allt färre orter uppvisar en positiv nettoflyttning. De senaste årens flyktingströmmar har delvis motverkat den här tendensen, men sett till flyttningsrörelser inom landet så står de flesta finländska kommuner idag på minus (Statistikcentralen 2017). Urbanisering och centralisering är globala fenomen, så situationen är inte unik för Finland (United Nations DESA 2015), men med en åldrande befolkning kommer flyttningsrörelserna att spela en allt större roll för samhällsutvecklingen och arbetsmarknadsläget i de finländska kommunerna (Mella 2001).

Fortfarande äger två tredjedelar av all flytt i Finland rum innanför kommungränsen, men flyttning mellan kommuner ökar stadigt och över var tredje finländare flyttar över regiongränserna någon gång i sitt liv (Holm et al 2008). Samtidigt finns tecken på att emigrationen ökat, inte minst bland den svenskspråkiga befolkningen: i rapporten "Hjärnflykt eller inte" påpekar Kaisa Kepsu (2016) att i synnerhet utflyttningen till Sverige har accelererat under de senaste åren. Både i fråga om inre flyttning och migration till och från utlandet är det framförallt unga i åldern 20–30 år som rör på sig (Finlands officiella statistik, 2016).

Om Österbotten

Landskapen Österbotten och Mellersta Österbotten ligger på den finländska västkusten och har en sammanlagd befolkning på 250 000 invånare (Statistikcentralen 2017). Det är en industristark region med bland annat energiklustret i Vasa, biokluster med förädling av träråvara i Jakobstad, och Karleby storindustriområde. Regionen har också omfattande primärproduktion med bland annat växthusnäringen i Sydösterbotten och pälsdjursnäringen i Nykarlebytrakten. Det allmänna konjunkturläget år 2016 var dock svagt, och som en exportbaserad region så har Österbotten ännu inte upplevt samma vändning i samhällsekonomi som södra Finland. Arbetsutsikterna i regionen är ändå fortsatt goda ur ett nationellt perspektiv eftersom arbetslöshetsgraden är den lägsta på det finska fastlandet (Nieminen 2017).

Karaktäristiskt för Österbotten är den stora andelen svenskspråkiga invånare (55% i landskapet Österbotten och 10% i Mellersta Österbotten). Med finländska mått mäta finns också en förhållandevis stor andel utländska medborgare (5%). Universitet- och yrkeshögskoleutbildningar finns i Vasa, Jakobstad och Karleby och i regionen finns idag sammanlagt nästan 3000 studerande på årskurs 9, 13 000 studerande på andra stadiet, och ca 14 000 studerande på tredje stadiet (Utbildningsförvaltningens statistiktjänst 2016).

Österbotten är en region med en lång tradition av migration, alltifrån förra sekelskiftets Amerikaemigration och migrationsvägen till Sverige på 1960- och 1970-talet. Sett till befolkningsförändringen under 2000-talet har utvecklingen för landskapen Österbotten och Mellersta Österbotten varit i linje med eller strax under den nationella tillväxten på 6% (Österbottens förbund 2016). På kommunnivå har tillväxten varit störst inom triangeln Vasa-Korsholm-Laihela och i de norra landsbygdskommunerna Larsmo och Pedersöre. Enligt Statistikcentralens befolkningsprognos för 2015–2040 kommer landskapet Österbotten att fortsätta följa det nationella genomsnittet med en befolkningsökning på 7% medan Mellersta Österbotten förväntas se en något mindre men ändå positiv ökning på 2%. Inom Österbotten förväntas ökningen vara starkast i Vasaregionen medan Sydösterbotten väntas se en befolkningsminskning (Österbottens förbund 2015b).

Befolkningsförändringar kan härledas till tre faktorer: antalet nyfödda i relation till antalet dödsfall, nettomigration till och från utlandet, och nettoflyttning inom landet. Utgående från de två senaste årens statistik kan man konstatera att Österbotten visar ett födelseöverskott och en nettoimmigration från utlandet, men en negativ nettoflyttning inom landet (Österbottens förbund 2015a, 2017). På kommunnivå finns födelseöverskottet till största delen i samma kommuner som tidigare visat en befolkningsökning under 2000-talet, dvs triangeln Vasa-Korsholm-Laihela och Larsmo och Pedersöre, samt Nykarleby. Nettomigrationen från utlandet är positiv för samtliga kommuner förutom Korsholm,

medan de två senaste årens flyttning inom landet visar negativa siffror för alla kommuner förutom Laihela. Sett till nettoomflyttning inom landet så hörde Österbotten år 2016 till de regioner som tappade flest invånare i förhållande till befolkningsmängd.

Teorier om flyttningsrörelser och -motiv

Det finns olika modeller och teorier för att förklara varför människor flyttar. Enligt klassisk ekonomisk teori sker migration i första hand på grund av regionala och nationella skillnader i arbetsutbud och löner, där individer gör rationella analyser av för- och nackdelarna med att flytta (Lewis 1954; Sjaastad 1962). Migration kan också förstås ur ett bredare resursperspektiv som en investering, inte bara i ekonomiska termer utan också ifråga om individens fysiska, mentala och sociala välbefinnande (Kytö 1998). Ur ett livsskedesperspektiv är det å sin sida viktigt att poängtera att flyttningsmotiv och -tendenser tenderar att variera med ålder och livsskede (Rossi 1955; Yosufi 2005).

En av de populäraste modellerna för att förstå migration är den så kallade push-pull-modellen (Lee 1966; se även Hartonen et al 2016). Enligt den här modellen kan migration kopplas till fyra faktorer: push-faktorer, pull-faktorer, mellanliggande faktorer och personliga faktorer. Medan push-faktorer är lokala, regionala eller nationella särdrag som på ett eller annat sätt stöter bort folk från en ort, så är pull-faktorer sådant som drar folk till olika destinationer. Det kan här handla om t.ex. arbetsmöjligheter, bostadspriser, fritidsutbud, klimat eller samhällsklimat, det vill säga sådant som på ett eller annat sätt bidrar till områdets attraktionskraft. Mellanliggande faktorer är å sin sida sådant som underlättar eller försvårar en flytt mellan två orter. Det kan handla om fysiska och kulturella avstånd, men också om trafikförbindelser och kommunikationsmöjligheter som på olika sätt sänker eller höjer tröskeln till att flytta. Slutligen inverkar även personliga faktorer på hur stor vikt individen lägger vid de övriga faktorerna. Personliga faktorer kan till exempel vara färdigheter, värderingar och ambitioner och innebär att det som en person upplever som attraktivt med ett område inte nödvändigtvis har samma dragningskraft för någon annan.

Inom migrationsforskningen kategoriseras ibland typiska flyttare. I Finland är det generellt unga, ogifta och högutbildade som flyttar inom landet, medan Kepsu (2016) noterar att utbildningsnivån för de som flyttat till Sverige de senaste åren varierar. I sin undersökning om inflyttning till städerna Vasa och Seinäjoki identifierar Sotaniemi (2016) å sin sida fyra typer av österbottniska flyttare: arbets- och karriärflyttare, återflyttare (som ofta vill flytta närmare släkt och vänner), studerande, och språkbetonande flyttare (som vill ha service på sitt eget modersmål).

Om den här rapporten

Rapporten är uppbyggd i fyra delar och inleds med en kort översikt över terminologi, datainsamling och -material. Därefter presenteras resultaten från dataanalyserna: i kapitel 2 identifieras olika grupper av unga som funderar på att stanna kvar, flytta bort eller återvända till regionen, samt de främsta motiven till att migrera; i kapitel 3 presenteras deltagarnas förslag på vad regionen borde satsa på. Avslutningsvis kommenteras resultaten i kapitel 4.

1.1 Begreppsdefinitioner

Flyttningsbenägenhet syftar i den här rapporten på tanken eller avsikten att flytta från sin nuvarande bostadsort. Det är värt att poängtera att en tanke om att flytta inte är detsamma som att förverkliga denna tanke, eftersom det kan komma saker emellan som antingen försenar eller förhindrar en flytt. Men tankar om att flytta bort, stanna kvar, eller återvända säger ändå något om hur de unga ser på hemregionen och studieorten. I enkäterna ingick två frågor om flyttningsbenägenhet, varav en mera direkt ("Tror du att du kommer att flytta inom de närmaste åren?") och en mera långsiktig ("Var tror du att du kommer att bo om 10 år?").

Österbotten och **(hem)regionen** används i rapporten som gemensamma begrepp för de två landskap vid finska västkusten som varit projektets målområde, det vill säga landskapen Österbotten och Mellersta Österbotten (men inte landskapen Norra Österbotten eller Södra Österbotten). Med en befolkningstäthet på under fem invånare per kvadratkilometer hör landskapet Mellersta Österbotten till det område i norra Europa som inom EU kallas nordiska glesbygdsregioner, medan landskapet Österbotten ligger strax söder om gränsen.

Ekonomisk region är enligt Statistikcentralen en samling kommuner som genom samarbete och gemensamt pendlingsområde bildar en helhet (Finlands officiella statistik 2014). I det här projektet ingår följande ekonomiska regioner: region Sydösterbotten, Vasaregionen, Jakobstadsregionen och Karlebyregionen.

Österbottnisk stad och landsbygd: i rapporten räknas Vasa, Jakobstad och Karleby som urbana kommuner i enlighet med Statistikcentralens kommungruppering, medan övriga orter räknas som tätortskommuner (t.ex. Korsholm och Kristinestad) eller landsbygdskommuner (t.ex. Storkyro och Larsmo).

1.2 Metod och material

Från november 2016 till april 2017 genomfördes två enkätundersökningar inom projektet. Dels den så kallade Ungdomsenkäten, som sköttes i samarbete med ungdomsforskarna vid Åbo Akademi och som riktade sig till årskurs 9 och andra stadiets årskurs 3, dels den så kallade Back to Pampas-enkäten, som riktade sig till tredje stadiets studerande som gått minst ett år på sin nuvarande utbildning. Ungdomsenkäten innehöll förutom frågor om migration och framtidsplaner även frågor om ungas inflytande, skoltrivsel, fritidsaktiviteter och mentala hälsa, medan Back to Pampas specifikt fokuserade på karriär, flyttningsbenägenhet och ungas tankar om Österbotten.

Sammanlagt deltog över 1 900 elever på högstadiet, nästan 1 750 studerande på andra stadiet, och drygt 1 000 högskolestuderande. En bearbetning av datamaterialet gallrade bort 8% av respondenterna, däribland de som bedömdes ha gett oseriösa svar och de som endast fyllt i bakgrundsuppgifter. Det slutliga datamaterialet bestod av 4 296 deltagare, varav 1 776 nior, 1 608 andra stadiets studerande, och 912 högskolestuderande. Den sistnämnda gruppen omfattade förutom österbottniska studerande i Österbotten och på annan ort även finländska och internationella studerande i Österbotten (Tabell 1).

Tabell 1. Enkättagarna enligt utbildningsnivå, kön och enkätspråk.

Sampel	N	Kvinnor	Män	Svenska	Finska	Engelska
Högstadiet	1 773	51%	49%	57%	43%	0%
Andra stadiet	1 612	52%	48%	72%	27%	1%
Tredje stadiet						
– Österbottningar som studerar i Österbotten	340	74%	26%	69%	31%	0%
– Österbottningar som studerar på annan ort	334	73%	27%	73%	26%	0%
– Finländare som studerar i Österbotten	132	73%	27%	26%	74%	0%
– Internationella studerande i Österbotten	107	48%	52%	0%	0%	100%
Totalt	4 298	55%	45%	60%	36%	3%

Medelåldern bland deltagarna på högstadiet var 15,0 år, på andra stadiet 18,3 år och på tredje stadiet 23,4 år. Könsfördelningen var jämn för respondenterna på högstadiet och andra stadiet, där insamlingen skedde under lektionstid. Bland svarande på tredje stadiet, där datainsamlingen genomfördes via mail och so-

1.2 Metod och material

ciala medier, var däremot 70 % kvinnor och 30 % män. Enkäterna besvarades på svenska (60% av deltagarna), finska (36%) och engelska (3%). Som fritidsspråk uppgav 67% av respondenterna att de pratade svenska, 55% att de pratade finska, 23 % engelska och 10% något annat språk. Tre av tio pratade både finska och svenska.

Enkätmaterialen analyserades med varians- och regressionsanalyser och presenteras i löpande text och figurer. De statistiska analyserna genomfördes med ålder, kön och språk som kontrollvariabler och när resultaten presenteras i procentsatser är materialet viktat enligt köns- och språkfördelning per utbildningsnivå.

Parallellt med enkätinsamlingarna genomfördes 26 anonyma intervjuer (11 på finska och 15 på svenska) med österbottniska högskolestuderande runtom i Finland och Sverige (se bilaga 1). Intervjuerna fokuserade på hur de unga vuxna tänker om studierna, hemorten och framtiden och används i rapporten tillsammans med de öppna svaren från enkäterna för att illustrera och nyansera de statistiska analyserna.

- Vill du veta mera om datainsamlingen eller -analyserna? Kontakta författaren på patrik.soderberg@abo.fi

2

Vem tänker flytta – och varför?

I det här kapitlet analyseras vilka grupper av studerande som funderar på att stanna kvar, flytta bort, eller återvända till Österbotten och vilka faktorer som influerar flyttningsbenägenheten. Först diskuteras de österbottniska ungdomar som idag studerar inom regionen på högstadiet, andra stadiet eller tredje stadiet (2.1), därefter de österbottniska högskolestuderande som idag studerar på annan ort i Finland eller Sverige (2.2), och slutligen de högskolestuderande som kommer från andra orter i Finland eller utomlands för att studera på högskola i Österbotten (2.3). Varje del avslutas med en kort summering.

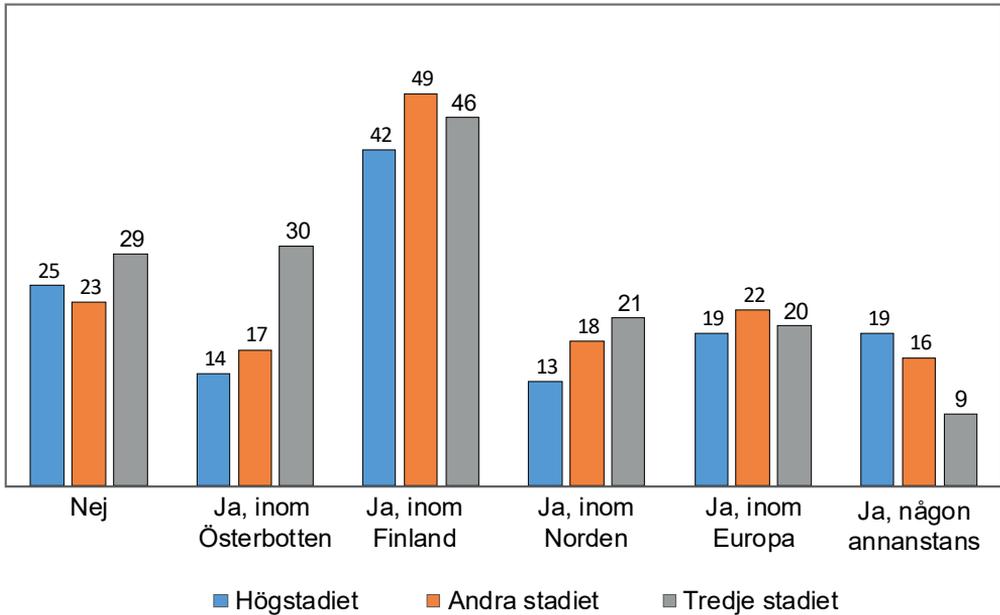
2.1 Österbottniska studerande i Österbotten

På frågan "Tror du att du kommer att flytta inom de närmaste åren" kunde respondenterna välja flera svarsalternativ. Tredje stadiets studerande valde överlag flera alternativ än de yngre deltagarna, men gemensamt för samtliga utbildningsnivåer var att en flytt inom Finland var det vanligaste alternativet (Figur 1).

Om man kombinerar svarsalternativen "Nej" och "Ja, inom Österbotten" framkommer att drygt en tredjedel av studerande på högstadiet och andra stadiet tror att de kommer att stanna inom regionen under de närmaste åren, medan två tredjedelar tror att de kommer att flytta utanför Österbotten. Bland studerande på tredje stadiet ökar andelen som tänker stanna inom regionen till över hälften, vilket framförallt kan kopplas till att flera tredje stadiets studerande tänker flytta inom regionen. Trenderna motsvarar den så kallade livscykelmodellen (Rossi 1955; Yosufi 2005), enligt vilken valet av studier eller första arbetsplats (som framförallt de yngre ungdomarna står inför) i högre utsträckning kräver längre flyttningar, medan bildandet av familj (som är mera aktuellt för tredje stadiets studerande) innebär kortare flyttningar.

Andelen som tänker flytta inom Norden ökar från högstadiet till tredje stadiet, medan andelen som tänker flytta utanför Europa minskar. Det här kunde

Kommer du att flytta inom de närmaste åren?

Figur 1. Kortsiktig flyttningsbenägenhet för studerande i Österbotten enligt utbildningsnivå.

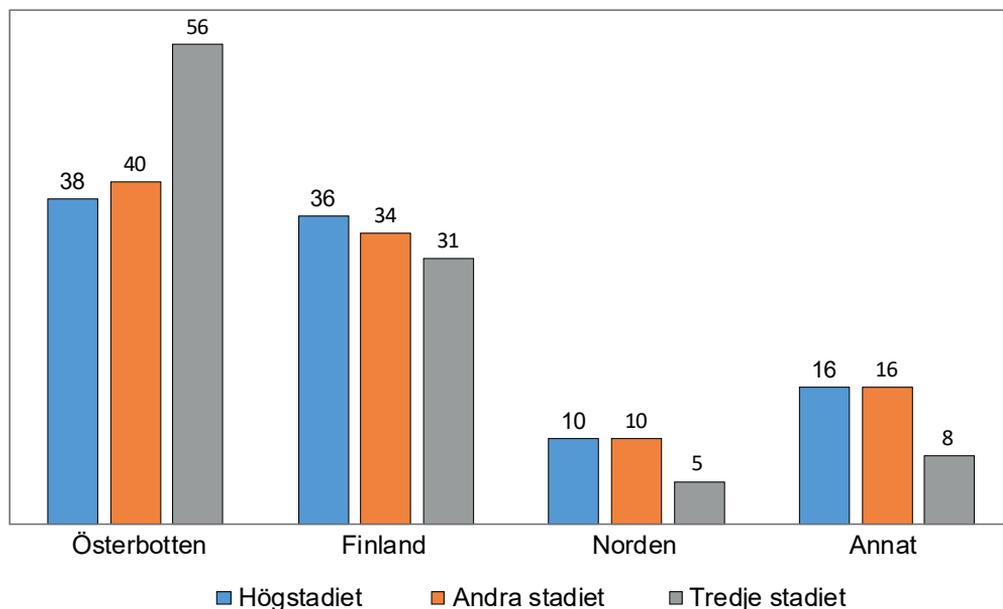
tolkas som att migrationen till Norden kommer att avta inom de närmaste åren, men en rimligare tolkning är kanske att det som under tonåren var en vag tanke om att flytta ut i världen med tiden konkretiseras i en tanke om migration till de närmaste grannländerna.

På den öppna frågan om var man tror att man kommer att bo om 10 år svarar 40% av respondenterna på högstadiet och andra stadiet, och 55% av respondenterna på tredje stadiet, att de tror att de kommer att bo någonstans i Österbotten (Figur 2). De vanligaste svaren inom den här kategorin är den egna hemorten och "någonstans i Österbotten".

En tredjedel av respondenterna tror att de kommer att bo i Finland om 10 år. Det vanligaste svaret i den här kategorin är just "i Finland", men när särskilda orter namnges handlar det ofta om Helsingfors, Tammerfors och Åbo.

En tiondel av respondenterna uppger att de tänker bo någonstans i Norden och ytterligare 15% att de tänker bo någon annanstans utomlands. De vanligaste svaren inom Norden-kategorin är "i Sverige" och endast i viss mån "i Norge" – i de fall där enskilda orter nämns är det i första hand Stockholm eller Umeå. Destinationerna för de som tänker sig längre bort varierar å sin sida alltifrån Asien och Sydamerika till Schweiz och Barcelona, men de vanligaste svaren är "USA", "England" och "någonstans i Europa".

Var tror du att du bor om 10 år?

Figur 2. Långsiktig flyttningsbenägenhet för studerande i Österbotten enligt utbildningsnivå.

Om man kombinerar svaren om kortsiktig och långsiktig flyttningsbenägenhet så framkommer att 15–20% av studerande på högstadiet och andra stadiet som tänker flytta utanför Österbotten inom de närmaste åren tänker återvända till regionen inom 10 år. Av studerande på tredje stadiet som tänker flytta efter studierna tror dock en något större andel (25%) att de kommer att återvända inom 10 år.

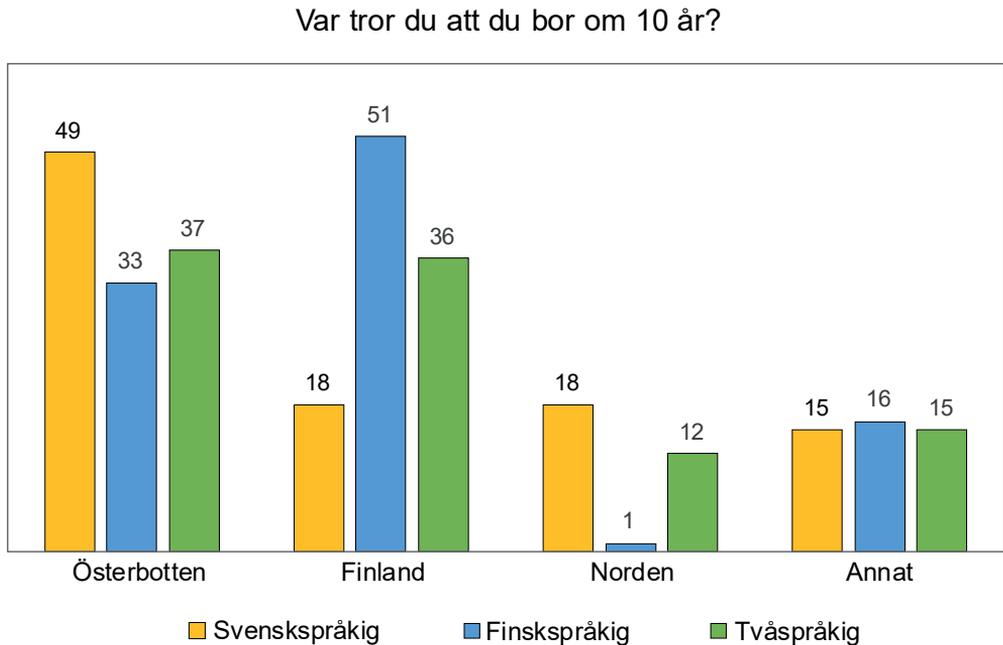
Kön, språk och identitet

Historiskt sett har kvinnor flyttat mera än män, men i dagens Finland är könsskillnaderna inte lika tydliga (Korkiasaari & Söderling 2007). En regressionsanalys av flyttningsbenägenhet hos de österbottniska ungdomarna med kön, språk, kommundyp och utbildningsnivå som oberoende variabler visar ändå att män i högre utsträckning än kvinnor tror att de kommer att stanna kvar på sin nuvarande bostadsort efter studierna. Samtidigt finns en livsskedeseffekt: medan flera kvinnor än män på högstadiet och andra stadiet tänker flytta utanför Österbotten så försvinner det mönstret på tredje stadiet, där det istället är flera kvinnor än män som tänker flytta inom regionen. Ser man till frågan om

2.1 Österbottniska studerande i Österbotten

var studerande tänker bo om 10 år är det endast bland högstadieeleverna som flera flickor än pojkar tror att de kommer att befinna sig utanför Österbotten.

En jämförelse mellan språkgrupperna visar å sin sida att svenskspråkiga studerande i högre utsträckning planerar att bo kvar i Österbotten, medan finskspråkiga i högre utsträckning tror att de kommer bo i Finland (Figur 3; alla utbildningsnivåer tillsammans).

Figur 3. Långsiktig flyttningsbenägenhet för studerande i Österbotten, enligt fritidsspråk.

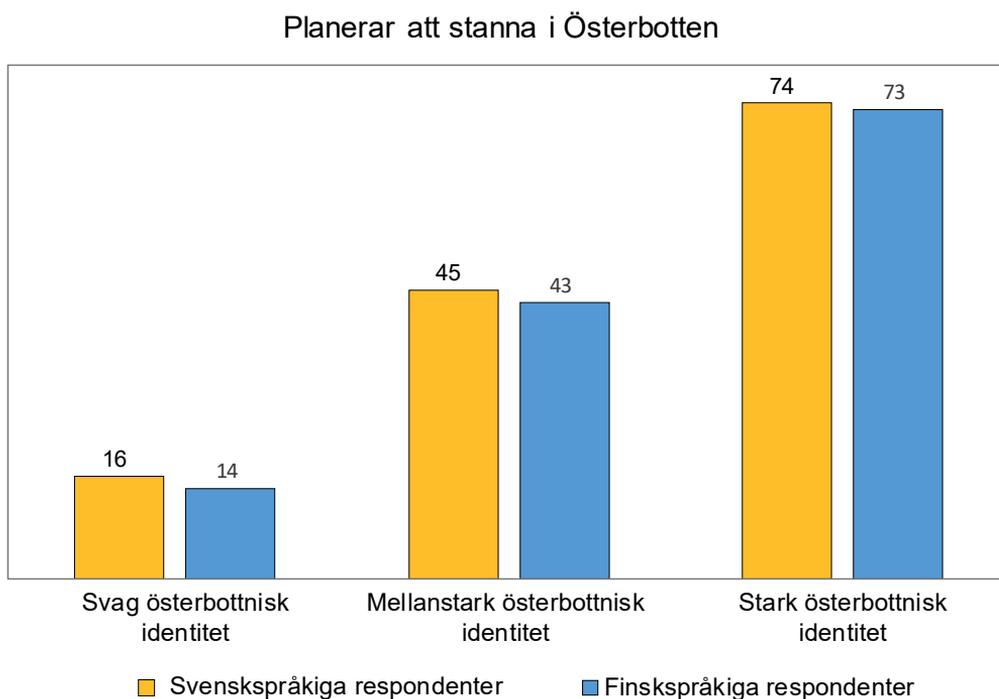
Som Nygård (2011) konstaterar finns det naturliga orsaker till att flyttningsbenägenheten är lägre bland de svenskspråkiga österbottningarna, eftersom flyttalternativen i landet är färre för de som önskar svenskspråkig service och utbildning. De finskspråkiga österbottningar kan å sin sida ta sig fram på sitt modersmål i hela landet, samtidigt som utmaningen med att kommunicera på svenska fungerar som en push-faktor från regionen. För de tvåspråkiga respondenterna finns å andra sidan alla möjligheter att stanna kvar eller flytta.

För de enspråkigt svenska respondenter som tror att de kommer att bo utanför Österbotten är Norden ett lika attraktivt alternativ som Finland. Som Kaisu Kepsu (2016) är inne på så upplever många svenskspråkiga österbottningar att Sverige och det svenska samhället är så pass nära kulturellt sätt att en flytt västerut i det närmaste kan likställas med intern migration inom hemlandet.

2 Vem tänker flytta – och varför?

Men jag skulle hellre bo, fast det känns lite konstigt, i Stockholm eller utomlands än i Helsingfors eller södra Finland. (Kvinna, 22 år, Sydösterbotten)

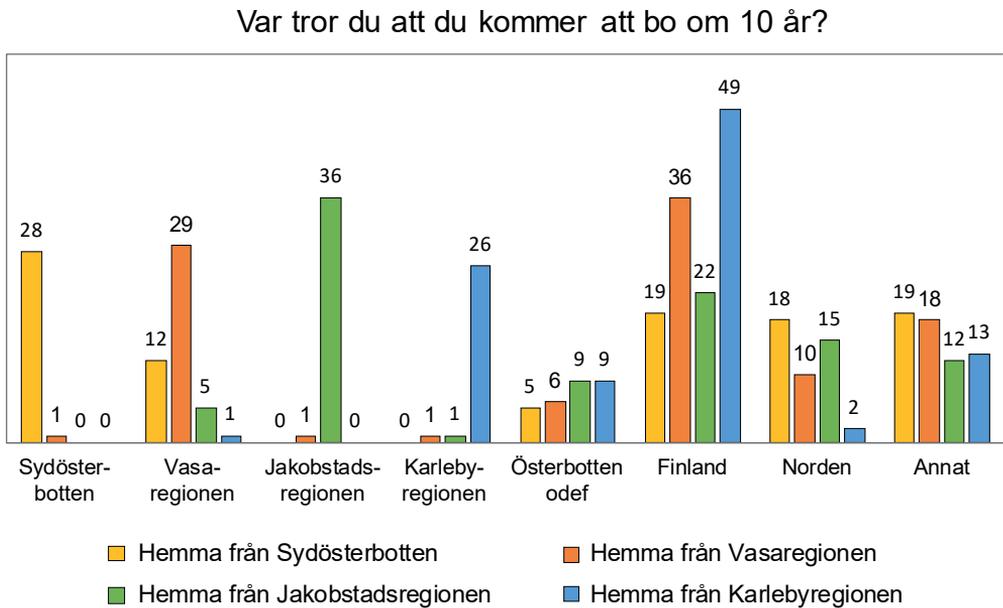
I enkäten för tredje stadiets studerande ingick även en fråga om regional identitet ("Hur mycket känner du dig som österbottning?"). Av resultaten framkommer att de svenskspråkiga deltagarna i betydligt högre grad identifierar sig som "österbottning" än vad de finskspråkiga känner sig som "pohjalaiseksi": 64% av de svenskspråkiga studerande på tredje stadiet uppger att de i hög utsträckning identifierar sig som österbottning jämfört med 34 % av de finskspråkiga studerande. Skillnaderna mellan språkgrupperna kan delvis förklaras med att det finska begreppet är bredare än det svenska, men å andra sidan är sambandet mellan regional identitet och flyttningsbenägenhet nästan identiskt för finsk- och svenskspråkiga (figur 4).

Figur 4. Tredje stadiets studerande som tänker stanna i Österbotten, enligt språk och identitet.

De ekonomiska regionerna

I materialet framträder även skillnader mellan de ekonomiska regionerna (figur 5; alla utbildningsnivåer tillsammans). Generellt sett är Vasaregionen det område som lockar mest unga inom Österbotten. Analyserat enligt utbildningsnivå utmärker sig Vasaregionen även som det området där andelen som tror att de kommer att bo kvar om 10 år ökar från högstadiet till tredje stadiet, medan det motsatta gäller för Sydösterbotten, Jakobstadsregionen och Karelbyregionen.

Figur 5. Långsiktig flyttningsbenägenhet enligt ekonomisk hemregion.

Vidare kan konstateras att flyttningsbenägenheten till övriga Finland är störst från Vasaregionen och Karelbyregionen, medan flyttningsbenägenheten till Norden är störst från Sydösterbotten och Jakobstadsregionen. De här skillnaderna kan kopplas till språkfördelningen i de ekonomiska regionerna, där Vasaregionen och Karelbyregionen har finsk majoritet medan Jakobstadsregionen och Sydösterbotten har svensk majoritet, men också till att ungdomar från de urbana kommunerna i högre utsträckning tänker flytta till andra städer i Finland.

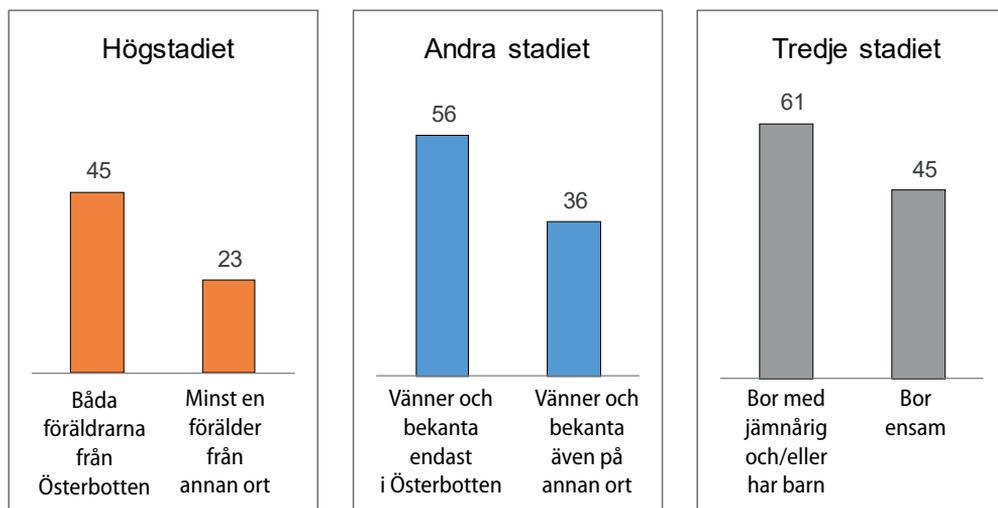
På kommunnivå finns även en tydlig urbaniseringstrend inom regionen där andelen unga som tror att de kommer att bo på annan ort inom Österbotten om 10 år är dubbelt större bland de som bor på landsbygden (17%) än de som bor i någon av de urbana kommunerna (8%), oavsett språkgrupp. I valet av stadsmiljö drar Vasa mest för ungdomarna från Kristinestad till Nykarleby, medan unga

från Pedersöre och Larsmo söker sig till Jakobstad, Kronobyungdomarna till Jakobstad och Karleby, och unga i Karlebyregionen till Karleby.

Livskedesspecifika förklaringar: sociala faktorer och utbildningsnivå

I materialet framträder vissa faktorer som generella indikatorer på en ökad flyttningsbenägenhet (t.ex. språkdimensionen), medan andra faktorer inte har någon tydlig effekt (t.ex. syskonposition). Men där finns även livskedesspecifika faktorer, vars samband med flyttningsbenägenhet varierar enligt respondenternas ålder och utbildningsnivå. Hit hör framförallt betydelsen av de nära relationerna (Figur 6).

För eleverna på årskurs 9 är benägenheten att flytta från regionen klart större bland de som har minst en förälder från annan ort jämfört med de som har båda föräldrarna från Österbotten. För studerande på andra stadiet avtar betydelsen av föräldrarnas hemort, och istället kan flyttningsbenägenheten knytas till de ungas sociala nätverk, så att planerna att flytta utanför Österbotten är vanligare bland de som har vänner eller bekanta som redan bor utanför regionen. Det sociala fenomen, att tidigare migranter underlättar för och påverkar släkt, vänner och bekanta i deras flyttningsbeslut, kallas kedjemigration och har också tidigare konstaterats vara en central mekanism inom flyttningsrörelsen mellan Österbotten och Sverige (Nyman-Kurkiala,1999).

Figur 6. Betydelsen av sociala faktorer för flyttningsbenägenhet på olika utbildningsnivåer. (Höjden på staplarna anger andelen studerande som tänker flytta utanför Österbotten inom de närmaste åren)

2.1 Österbottniska studerande i Österbotten

Även för *tredje stadiets studerande* spelar de jämnåriga en viktig roll för tankarna om att flytta eller inte. Till skillnad från de yngre deltagarna så har de flesta högskolestuderande redan flyttat hemifrån för att antingen bo själva eller tillsammans med någon jämnårig (partner, kompis eller syskon) och har ibland även egna barn. Effekten på flyttningsbenägenheten är tydlig: bland de som bor med någon är det klart vanligare att tänka att man kommer att stanna i regionen.

På andra stadiet finns också en klar skillnad mellan gymnasie- och yrkesskolestuderande, där 70% av de som går på gymnasium mot 50% av de som går på yrkesskola tror att de kommer att bo utanför regionen om 10 år. Den här skillnaden kan delvis förklaras med att gymnasiestuderande i högre utsträckning planerar att söka sig vidare till studier på universitet eller yrkeshögskola, men också med att studerande på yrkesskola i högre utsträckning har haft deltidsarbete vid sidan av studierna och upplever bättre möjligheter till arbete i regionen (se kapitel 2.1.2).

2.1.1 Motiv till att flytta och det bästa med hemregionen

De respondenter som hade svarat att de tror att de kommer att flytta inom de närmaste åren ombads därefter att välja högst tre motiv till en eventuell flytt. Resultaten presenteras enligt utbildningsnivå i figur 7.

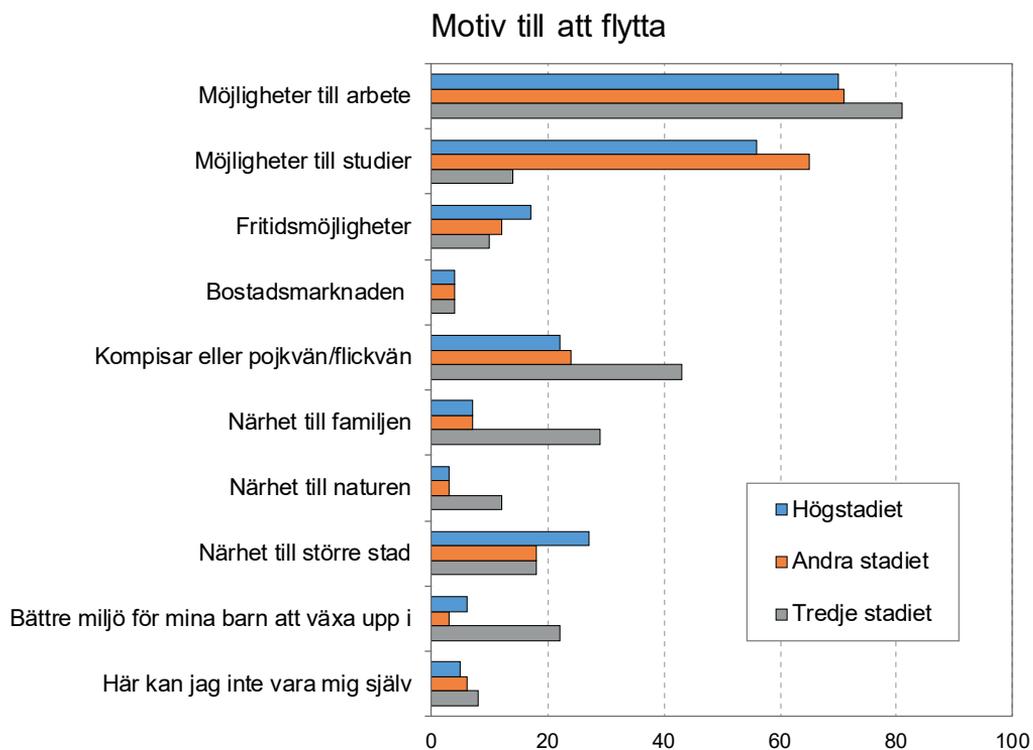
Som framkommer i figur 7 är möjligheten till arbete den allra vanligaste anledningen till att flytta från sin nuvarande ort: över 70% av ungdomarna på högstadiet och andra stadiet, och över 80% av högskolestuderande, nämner arbete som ett motiv till en eventuell flytt. Vi ser närmare på arbetslivsfaktorer längre fram (2.1.2) men redan här kan nämnas att betydelsen av ett arbete, särskilt inom den egna branschen, också är ett återkommande tema i de öppna svaren och intervjuerna.

Paljon riippuu mielestäni työmahdollisuuksista. Jos töitä ei ole tarjolla, muutetaan helpommin sinne missä sitä on. (Kvinna, 27 år, Vasaregionen)

Vid sidan om möjligheten till arbete lyfter eleverna på högstadiet och studerande på andra stadiet särskilt fram studiemöjligheterna som en anledning till att flytta från hemorten, medan studerande på tredje stadiet betonar de sociala aspekterna (det vill säga att vara nära kompisar, partner, familj och släkt och att hitta en god uppväxtmiljö för ens barn att växa upp i). Resultaten återspeglar det faktum att respondenter på tredje stadiet i högre utsträckning planerar att flytta inom regionen.

En analys av köns- och språkeffekter visar att män i högre utsträckning än kvinnor uppger att de skulle flytta på grund av arbets- eller fritidsmöjligheter,

2 Vem tänker flytta – och varför?

Figur 7. Motiv till att flytta utanför Österbotten, per utbildningsnivå

medan kvinnor oftare lyfter fram möjligheten till studier och närhet till större ort. Däremot framkommer inga tydliga skillnader mellan finsk- och svenskspråkiga.

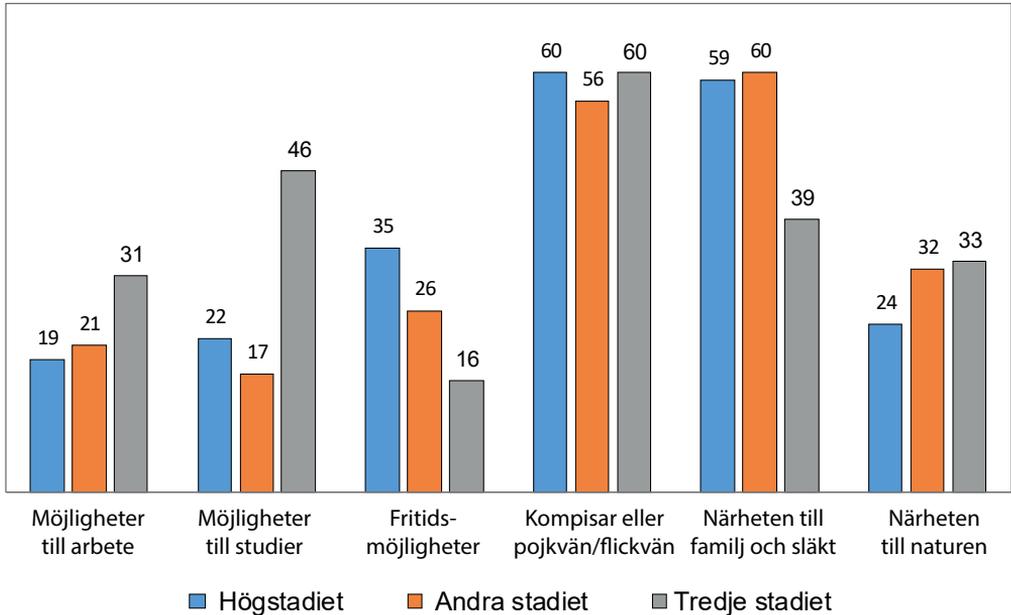
Ett förhållandevis vanligt motiv för många som tänker flytta utanför Österbotten, oavsett utbildningsnivå, är önskan att bo i en större stad. Det här kommer också fram i intervjuerna med tredje stadiets studerande, att hemorten i något skede under uppväxten börjat kännas liten.

Kasvaessa se [Kokkola] oli turvallinen paikka ja kaikki oli lähellä mutta yläaste- ja lukioiässä aloin kuitenkin kaipaamaan jotain isompaa, ja enemmän aktiviteetteja. (Man, 24 år, Karlebyregionen)

Jag fick det här att jag ville bort någonstans. Och Vasa kändes för litet och Helsingfors kändes för stort, så Åbo kändes som mitt emellan. (Kvinna, 22 år, Sydösterbotten)

Om man istället ber studerande på högstadiet och andra stadiet att välja de tre bästa sakerna med hemorten, och tredje stadiets studerande de tre bästa sakerna med studieorten, så svarar över hälften av deltagarna kompisar eller partner (figur 8; endast svarsalternativ som valts av minst 20% av respondenterna). Ni-

Vad är det bästa med att bo på nuvarande ort?

Figur 8. Det bästa med att bo på den nuvarande orten, per utbildningsnivå.

orna och andra stadiets studerande betonar även närheten till familj och släkt, medan tredje stadiets studerande, varav de allra flesta redan flyttat hemifrån för att studera, i högre utsträckning betonar arbets- och studiemöjligheterna på högskoleorterna i Österbotten.

I figur 8 framkommer också att fritidsmöjligheterna på orten betonas mera av niorna än av tredje stadiets studerande, trots att de senare i högre grad bor i urbana miljöer som kan förväntas erbjuda mera att göra på fritiden. En faktor som kan tänkas spela in här är att högskolestuderande värderar andra saker på fritiden än högstadieelever, något vi återkommer till i kapitel 3.

I analyser av köns- och språkskillnader är de tydligaste resultaten att kvinnor i högre utsträckning än män betonar närheten till familj och släkt, medan män i högre utsträckning än kvinnor betonar möjligheter till arbete.

2.1.2 Arbete och migration

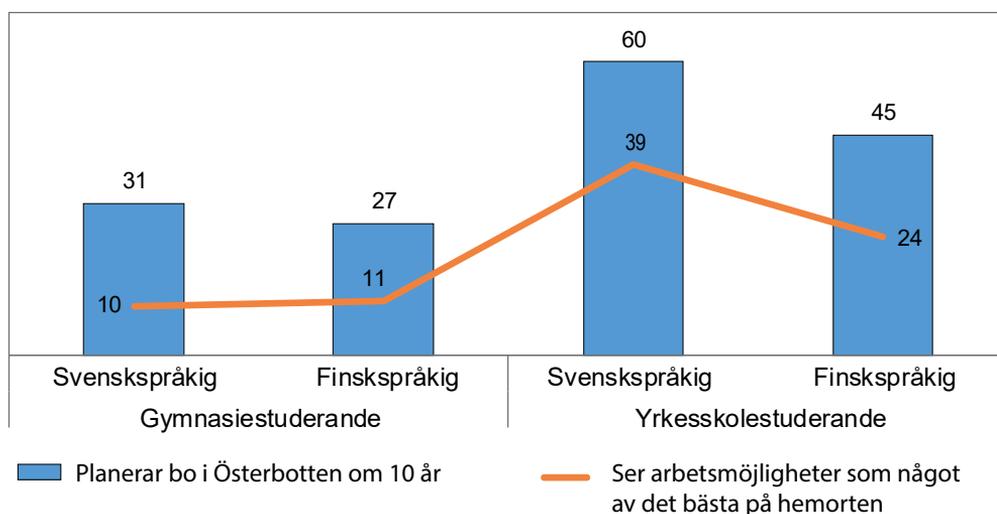
Som tidigare konstaterades är möjligheten till arbete det vanligaste motivet till att flytta för alla åldersgrupper i materialet. Det här är i linje med de klassiska migrationslagarna enligt vilka det primära motivet till att flytta är bättre eko-

2 Vem tänker flytta – och varför?

nomiska möjligheter (Lewis 1954; Sjaastad 1962), och även ett återkommande tema i intervjuerna.

Tärkeintä on työmahdollisuudet ja elinkeinoelämän monipuolisuus. Varsinkin jos on jo perhettä tai parisuhteessa niin se, että löytyy eri alojen töitä korostuu. (Kvinna, 23 år, Karlebyregionen)

Som tidigare nämndes tror 70% av studerande på gymnasiet mot 50% av studerande på yrkeshögskola att det kommer att bo utanför regionen om 10 år. Delvis kan det här förklaras med att studerande på gymnasiet i högre utsträckning planera att söka sig till en tredje stadiets utbildning. Men det finns också tydliga skillnader i hur studerande på yrkesskola och gymnasium ser på arbetsmöjligheterna på hemorten, där särskilt svenskspråkiga yrkesskolastuderande både ser goda arbetsmöjligheter på hemorten och planerar att bo i Österbotten i framtiden (figur 9).

Figur 9. Långsiktig flyttningsbenägenhet och upplevelse av arbetsmöjligheter på hemorten, per enkätspråk och andra stadiets utbildning.

Även bland tredje stadiets högskolestuderande kan upplevelsen av arbetsmöjligheter och tankar om att flytta eller stanna i regionen i viss mån kopplas ihop med val av utbildning, där de som utbildar sig till ingenjör eller diplomingenjör i högre utsträckning tänker bo kvar i regionen än de som studerar samhälls-, beteendevetenskapliga eller humanistiska ämne.

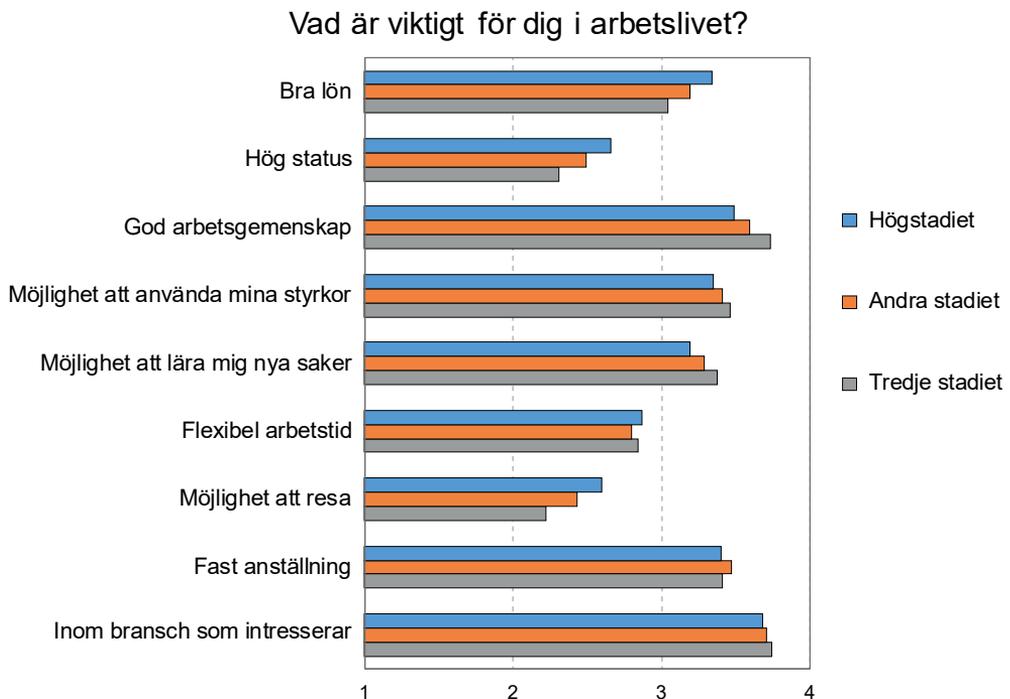
2.1 Österbottniska studerande i Österbotten

Jag har hört att Vasaregionen storsatsar nu verkligen på företag och uppmuntrar till nyföretagande och att regeringen försöker satsa på den regionen, att liksom skapa nya jobb möjligheter, och därför tror jag speciellt att om man utbildar sig till civilingenjör och sådant så finns det absolut god framtidstro där – men jag tror också på en negativ utveckling för dem som kanske läser humanistiska ämnen om man säger så. För det känns som att mycket slås ihop och det finns inte så mycket tjänster, och de som finns så får man slåss ganska hårt för. (Kvinna, 23 år, Sydösterbotten)

Arbetslivsvärderingar

Vikten av att hitta arbete inom den egna branschen kommer också fram när man ber respondenterna att ta ställning till vad de värderar högt i arbetslivet. Resultaten presenteras per utbildningsnivå i figur 10.

Som framkommer i figur 10 värderar de österbottniska ungdomarna framförallt arbete i en bransch som intresserar dem och god arbetsgemenskap, men också fast anställning, möjligheten att få använda sina styrkor och möjlighet

Figur 10. Arbetslivsvärderingar, per utbildningsnivå, på en skala från 1 (=inte alls viktigt) till 4 (=mycket viktigt).

2 Vem tänker flytta – och varför?

att lära sig nya saker upplevs som viktiga. Det finns också tydliga ålderseffekter, där mjuka värden som arbetsgemenskap och möjligheten att lära sig något nytt värderas mera bland tredje stadiets studerande, medan hög status och bra lön är relativt viktigare för tonåringarna (även om lönen inte är saknar betydelse för tredje stadiet studerande). De här resultaten kan ses som stöd för tesen om att det finländska samhället ser en ökad icke-materiell konkurrens mellan regionerna (Aro, 2014), och återspeglas även i intervjuerna:

Jag har två saker som jag alltid brukar säga. Den första är att jag trivs med kollegorna, det kanske är det överlägset viktigaste. Och sen att jag får arbeta med uppgifter där jag faktiskt känner att jag gör någon nytta, där jag kan utnyttja mina starka sidor och faktiskt tillföra något till arbetsplatsen och att man får utvecklas via det. (Kvinna, 25 år, Sydösterbotten)

Se että on hyvä työilmapiiri ja mielekkäät työtehtävät. Itsensä haastaminen ja kehittyminen on tärkeätä, joiden lisäksi työtehtävissä täytyy olla vaihtelua! Palkka on tietysti aina vaikuttava tekijä. (Man, 24 år, Österbotten)

Tärkeintä on viihtyvyys ja mukava ilmapiiri. Mahdollisuudet kehittyä ja oppia ovat myös tärkeitä haastavuuden ohella. (Man, 26 år, Karlebyregionen)

Att jag får göra något som känns meningsfullt. Både kanske för mig och sedan större sett för firman och för någon annan. Det ska kännas att man gör någonting, man ska vilja gå på jobb. Att det inte ska vara långtråkigt eller samma. (Man, 25 år, Vasaregionen)

Samtidigt som de unga inte vill fastna i rutiner utan få utvecklas och lära sig saker på arbetsplatsen är det också tydligt att flexibla arbetstider eller möjligheten att resa inte upplevs som lika viktiga som en fast anställning.

SUMMERING KAPITEL 2.1

Österbottniska studerande i Österbotten

- En majoritet av deltagarna tror att de kommer att flytta utanför regionen, men tredje stadiets studerande överväger i högre utsträckning än de yngre deltagarna att flytta inom Österbotten.
- **Kvinnor** flyttar mera än män, beroende på livsskede antingen inom eller utanför Österbotten.
- **Språkeffekt.** Finskspråkiga tänker i högre utsträckning flytta inom Finland, medan svenskspråkiga tänker bo kvar i Österbotten. Det här kan bland annat kopplas till språkraven inom arbetslivet och identiteten som österbottning. Bland svenskspråkiga är det lika vanligt att tänka sig att flytta inom Norden som inom Finland.
- **Sociala faktorer** inverkar på flyttningsbenägenheten i olika åldrar. I högstadiet influeras tanken om att flytta av föräldrars hemort, på andra stadiet av sociala nätverk utanför regionen och på tredje stadiet av om man bor med någon jämnårig eller inte.
- **Arbetsmöjligheter** är det vanligaste motivet till att flytta. Studerande på yrkesskola ser i högre utsträckning möjligheter till arbete som en styrka med hemorten än studerande på gymnasiet.
- **Andra motiv.** Studerande som tänker flytta utanför Österbotten lyfter även fram studiemöjligheter och närhet till stad som motiv till att flytta, medan de som tänker flytta inom Österbotten istället betonar närhet till släkt och vänner.
- **Arbetslivsvärderingar.** Att hitta arbete i en bransch som intresserar är viktigt för deltagarna, men även fast anställning och mjuka värderingar som arbetsgemenskap och möjligheten att använda sina styrkor värderas högt.

2.2 Österbottniska studerande utanför Österbotten

I det här kapitlet flyttar vi fokus utanför Österbotten till 330 österbottniska högskolestuderande på annan ort i Finland (framförallt i Helsingfors, Åbo, Tammerfors, Jyväskylä och Uleåborg) och i Sverige (framförallt i Umeå och Stockholm). Vi ser på hur respondenterna upplever studieorten och går därefter in på frågan om de tror att de kommer att flytta tillbaka till hemtrakterna eller inte.

När de intervjuade beskriver hur de valde studieämne och studieort är förklaringarna nästan lika många som deltagarna. För några var det viktigaste att få uppleva mera storstadsmiljö, för andra att det ämne man ville studera inte fanns i Österbotten. Vissa har sökt in till en särskilt krävande utbildning, andra har inte kommit in på första valet i Vasa och därför istället sökt sig till annan ort. Släkt och vänner spelar också roll.

Min syster hade studerat där, och då jag for på besök till henne så blev jag förälskad i staden och därför ville jag flytta dit. (Kvinna, 24 år, från Sydösterbotten, studerar i Åbo)

Siinä oli mukana useita tekijöitä, mutta yliopiston haasteellisuus kiinnosti. Sinne oli vaikein päästä sisään, joten halusin haastaa itseni. (Man, 24 år, från Karlebyregionen, studerar i Helsingfors)

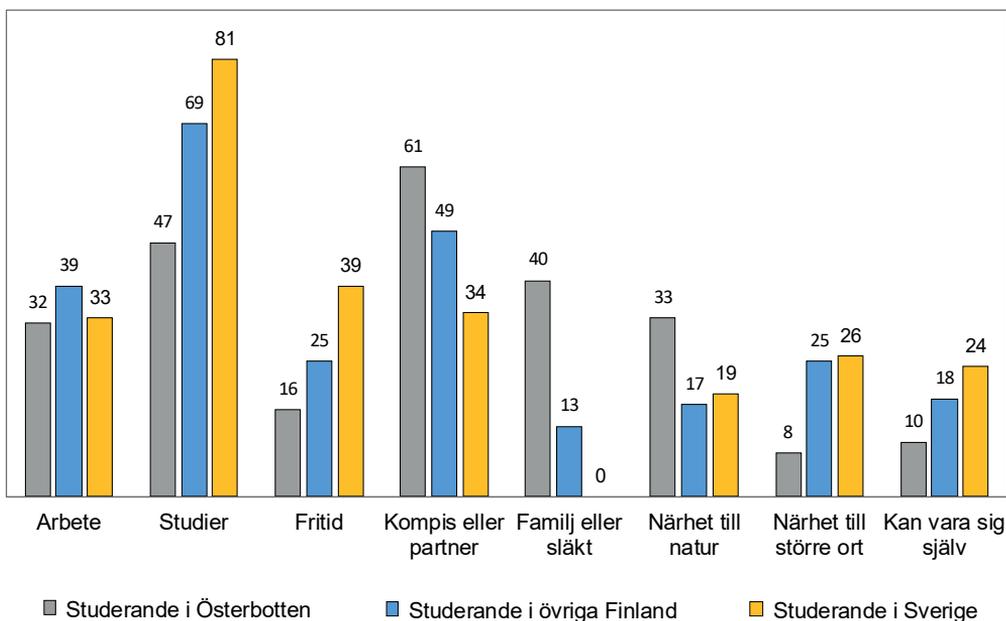
[Jag] har alltid varit intresserad av Sverige, just via språket. Jag kan väl finska sådär men jag menar man har ju växt upp med SVT och Tv4 och kulturen och kändisarna där. Så det var väl något speciellt och häftigt med Sverige. (Man, 28 år, från Vasaregionen, studerar i Stockholm)

2.2.1 Det bästa med studieorten

När man frågar de österbottniska studerande på andra orter i Finland och i Sverige om vad som är det bästa med studieorten lyfter de flesta fram just studiemöjligheterna (figur 11; tredje stadiets studerande i Österbotten som referensgrupp).

I förhållande till de som stannat i hemregionen lyfter studerande på andra orter inte fram släkt och vänner lika ofta, men desto mera det att bo i en större stad och de studie- och fritidsmöjligheter studieorten erbjuder. Bland studerande i Finland är det framförallt de som studerar i Helsingfors, Tammerfors och Jyväskylä som lyfter fram arbets- och fritidsmöjligheterna, vilket även återspeglas i intervjuerna:

Vad är det bästa med studieorten?

Figur 11. Det bästa med att bo på studieorten, enligt högskolestuderande i Österbotten, på annan ort i Finland och i Sverige.

[Helsingfors] är ju en stor stad i finska mått mätt. Så det finns ju ett helt annat utbud av allt möjligt vad man vill göra. Om man vill ha kultur eller restauranger eller kanske några hobbyer och sånt. /.../ Det känns mera livligt, eller kanske inte livligt, men ja. (Man, 25 år, Vasaregionen)

Tampereelle on muuttanut niin paljon porukkaa muualtakin, joten täällä ei ole tamperelaiset vastaan muut asettelmaa, vaan ihmiset ovat yhtä lailla erilaisia. Palvelut ja julkinen liikenne on myös hyvä! (Man, Jakobstadsregionen)

I intervjuer med de svenskspråkiga österbottningar som studerar i Sverige lyfts även språket och samhällskulturen fram som positiva sidor med livet i Sverige.

...det känns som att allting är mycket lättare här i Sverige för att det just är mitt modersmål som de pratar här och just så här att min personlighet passar bättre här med svenskarnas personlighet. De är mer öppna såhär att man pratar och frågar om hjälp och såhär. Att prata med en obekant på tunnelbanan känns inte så stort, utan man bara gör det om man vill. (Man, 25 år, Jakobstadsregionen)

2 Vem tänker flytta – och varför?

Jag tycker att det är bättre att vara finlandssvensk i Umeå än att vara riks-svensk, för jag tänker att man sticker ut på ett positivt sätt, folk är nyfikna på mig och tänker att 'wow' du kommer från Finland, du är Finlandssvensk. /.../ Och kanske en orsak till att jag sökte mig bort från Finland var att jag upplevde fördomar mot svenskatalande. Man ska inte dra alla över en kam men jag fick en negativ bild att oj, de här människorna tycker inte om mig. Och sedan kommer man till Sverige och folk är helt nyfikna så blir det ganska stor kontrast. (Man, 28 år, Vasaregionen)

En särskild detalj i jämförelsen mellan studieorter är att de finskspråkiga som studerar i södra Finland och de svenskspråkiga som studerar i Sverige i högre utsträckning uppger att de kan vara sig själva jämfört med de som bor kvar i Österbotten. Det här kan delvis ses som en fråga om att vara bekväm i sitt eget modersmål, men i intervjuerna framkommer också att en del studerande upplever det österbottniska samhället som begränsande.

Men kulturen omgivningen, jag vet inte vad jag skall kalla det... återvänder jag måste jag antingen anpassa mig efter en snäv mall eller leva med konsekvenserna av att inte anpassa mig. Ingendera är lockande. /.../ Den 'ram' som dikterar hur man borde leva på min hemort är också den som får så många smarta, intelligenta unga att flytta bort. Allt för många österbottningar som jag träffat under min studietid vittnar om samma sak, för att de skall kunna utvecklas, utmanas och må bra kan de inte leva på sina hemorter. Räddningen var att flytta bort och studera, varför skulle man då återvända? Jag har jättesvårt att definiera vad jag menar med 'ramen' som man borde leva efter men ungefär så att du kan inte vara annorlunda eller se världen på ett annat sätt än 'alla andra'. Med annorlunda menar jag inte att man ser sig själv som en ekorre som rider på enhörning, utan annorlunda kan vara något så enkelt som att du är en man som läser böcker och vill ha en längre utbildning. (Man, 21 år, Jakobstadsregionen)

Ett öppnare samhällsklimat är även något som deltagarna anser att regionen borde satsa på för att vara attraktiv att bo i (se kapitel 3). Samtidigt är det värt att notera att andelen som ser möjligheten att vara sig själv som en styrka med studieorten är lika stor bland finländska studerande i Österbotten som bland österbottniska studerande i Finland, och att den grupp som i högst utsträckning lyfter fram möjligheten att vara sig själv är internationella studerande i Österbotten. Känslan att få vara sig själv kan med andra ord även ha att göra med den anonymitet som följer av att flytta utanför hemtrakterna.

Jag tycker om att man kan vara anonym /.../ man kan träffa nya människor hela tiden, det är inte alltid de här samma som känner ens familj och alltihopa. Man får som vara anonym, det tycker jag är skönt. (Kvinna, 24 år, Jakobstadsregionen)

2.2.2 Att återvända eller inte återvända

Så hur är det – tänker de utflyttade österbottningarna återvända? Till viss del. Fyra av tio av respondenterna tror att de kommer att bo i Österbotten om 10 år. Som tidigare nämnts bör siffrorna tas med en nypa salt eftersom saker kan hända som främjar eller förhindrar en återflytt. Men det rör sig ändå om en större andel än de 15–20% studerande i Österbotten som tror att de kommer att återvända efter att ha flyttat bort från regionen (se kapitel 2.1). Skillnaden kunde tänkas bero på att de som flyttar för att studera i högre utsträckning återvänder efter studierna. Men om man ser på de studerande som idag bor i Österbotten och funderar på att flytta från regionen så har studiemotivet ändå ingen märkbar effekt på hur många som tänker återvända till regionen inom 10 år. En alternativtolkning är att det för de som bor kvar är lättare att tänka att gräset är grönare på andra sidan än för de som faktiskt provat på att bo på annan ort.

Ju längre det går desto mer börjar man tänka att kanske inte det skulle vara så dåligt att flytta tillbaka heller. (Man, 25 år, Vasaregionen)

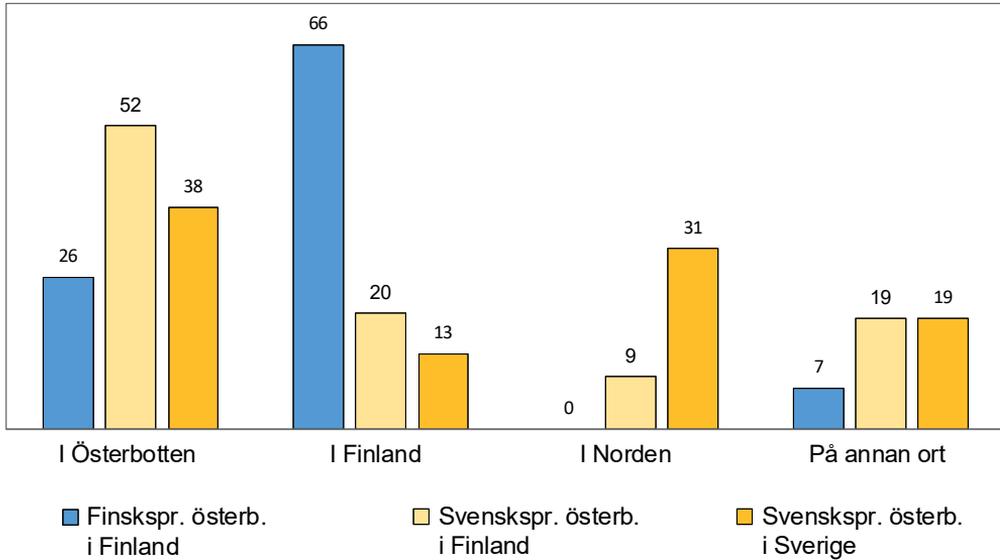
Med det sagt så tror en majoritet alltså inte att de kommer att bo i Österbotten om 10 år. Något fler män än kvinnor tänker flytta hem, men framförallt finns en språkskillnad där dubbelt flera svenskspråkiga än finskspråkiga tror att de kommer att flytta tillbaka till hemtrakterna (figur 12).

Korkiasaari och Söderling (2007) konstaterar att det är få teorier inom migrationsforskningen som fokuserar på just återflyttning. Ett undantag är Cassarino (2004) som poängterar att en återflytt ofta motiveras av känslor och icke-ekonomiska motiv snarare än av ekonomi eller arbetsmöjligheter. Det här syns även i enkätsvaren om man jämför flyttningsmotiv för de studerande som tänker återvända till Österbotten med de som tänker flytta vidare någon annanstans. Det vill säga bland de som tänker återvända till Österbotten är det vanligare att betona närheten till familj och släkt, uppväxtmiljö för barnen och närheten till naturen, medan de som tänker flytta vidare någon annanstans istället lyfter fram närheten till en större stad och arbetsmöjligheter.

Bland de *finskspråkiga österbottningar* som studerar på annan ort i Finland är det endast en fjärdedel (26%) som tror de kommer att bo i Österbotten om 10 år. I jämförelse med de svenskspråkiga österbottningarna är det väntat att

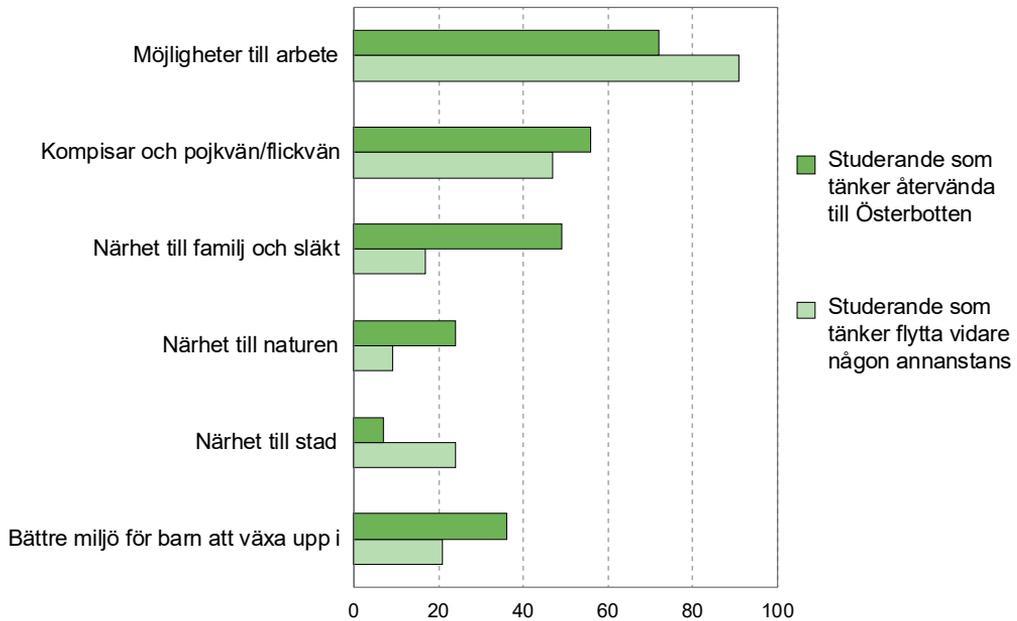
2 Vem tänker flytta – och varför?

Var tror du att du bor om 10 år?

Figur 12. Långsiktig flyttningsbenägenhet för österniska studerande på annan ort i Finland eller Sverige.

Motiv till att flytta

Figur 13. Motiv till att flytta för österniska studerande i övriga Finland och Sverige.

2.2 Österbottniska studerande utanför Österbotten

pullfaktorn tillbaka till Österbotten inte är lika stark för de finskspråkiga studerande som kan ta sig fram på sitt modersmål i hela Finland (jfr Nygård 2011). Samma förutsättningar att verka på det egna modersmålet finns dock även för de svenskspråkiga österbottningarna som studerar i Sverige, men trots det är andelen återflyttare klart lägre bland de finskspråkiga respondenterna.

Även här finns ett tydligt samband med känslan av att vara "österbottning", så att flera svenskspråkiga uppger en stark österbottnisk identitet samtidigt som det oavsett språkgrupp är vanligare att de som identifierar sig som österbottning tänker återvända till regionen: bland de som i liten grad identifierar sig som österbottningar uppger endast 10% att de tänker återvända, mot 50% av de som starkt identifierar sig med hemregionen.

I intervjuerna med finskspråkiga studerande är det ändå inte direkt språket som lyfts fram som anledning till att inte återvända, utan sådant som att man trivs bättre i en stor stad med större fritidsutbud, att man har en partner som inte vill flytta, och framförallt att man inte upplever att det finns arbetsmöjligheter inom den egna branschen. Några påpekar också att det inte är uteslutet att återvända längre fram, men att det inte är givet.

Lähtökohtaisesti olen valmis jo muuttamaan Kokkolaan, joten kysymys on vain työllistymisestä. En koe että sieltä puuttuisi jotain mikä estäisi takaisin muuttamisen! (Man, Karlebyregionen)

Työmahdollisuudet ovat huomattavasti huonommat kuin pääkaupunki-seudulla ja harrastusmahdollisuuksia on vähemmän. Haluan myös asua muutamia vuosia ulkomailla. (Kvinna, 21 år, Österbotten)

Pohjanmaalla ei ole oman alan töitä paljoa. Vaasassa ehkä tulevaisuudessa tulee olemaan enemmän ja silloin se voi olla vaihtoehtona. (Kvinna, 22 år, Jakobstadsregionen)

Bland de svenskspråkiga österbottningarna i södra Finland svarar istället över hälften att de kommer att bo i Österbotten om 10 år. Man kunde kalla det här en "Åbo-effekt", det vill säga att tillfälligt flytta till södra Finland för att studera men sedan återvända till hemregionen.

Först skulle jag kunna fara utomlands och testa på något annat jobb, men nog vill jag komma hem tillbaka till Österbotten. För man har ju familjen, och föräldrar och syskon, och allihopa bor ju i Österbotten. (Kvinna, 24 år, Jakobstadsregionen)

Så nog tror jag iallafall på lång sikt att det finns bättre möjligheter att arbeta i Österbotten, det är där, i och med att jag är svenskspråkig så är det helt klart

2 Vem tänker flytta – och varför?

mycket mer på finska här i Helsingfors, och jag är inte så bra på finska att jag skulle kunna arbeta i en enspråkigt finsk miljö. Jag upplever att i Österbotten, fast det finns finskspråkiga där så är de kanske lite mer förstående med svenskan. De har stött på det i större grad. De förstår att man kanske inte är helt perfekt på finska. (Man, 25 år, Vasaregionen)

Jag tror att efter Helsingfors så är jag nog kanske en större stadsmänniska. /.../ jag behöver den där anonymiteten mer än vad jag kanske trodde. (Kvinna, 25 år, Sydösterbotten)

I Helsingfors har jag på det sättet större möjligheter, men jag har inte så stor skillnad var jag bor så länge jag får jobba med något jag tycker om. Men sen måste jag också ta i beaktande var sambon vill vara och var han får jobb. Och om vi någon gång bildar familj så skulle det vara skönt att vara nära min familj. Så det är sådär att jag velar ännu, det är klart att jag far dit var det finns jobb men sen i långa loppet skulle det vara skönt att vara nära familjen. (Kvinna, 25 år, Sydösterbotten)

Tanken är återvända är inte fullt lika vanlig bland de österbottningar som studerar i Sverige, av vilka en tredjedel (34%) tänker sig tillbaka till hemregionen inom de närmaste åren och strax över 40% tror de kommer att bo i Österbotten om 10 år. Sverige-österbottningarna utmärker sig också genom att de i hög utsträckning kan tänka sig att flytta vidare till någon annan ort i Norden. De som inte tänker återvända lyfter framförallt fram arbete, de egna språkkunskaperna och samhällsklimatet som en utmaning, medan de som funderar på att flytta till hemlandet betonar betydelsen av att vara nära släkt och vänner som drar.

Min pojkvän har fått jobb i Stockholm. Vi skulle troligtvis ha svårt att få jobb i Österbotten. Jag har också börjat se Finland som lite trögt, tråkigt och styvt, liksom lite grått. (Kvinna, 25 år, Vasaregionen)

Jag och min kompis pratade faktiskt om det. Och vi var sådär att vi ändå vill bo i Österbotten sen. /.../ Just om jag får barn, så vill jag vara nära min egen familj. (Kvinna, 22 år, Sydösterbotten)

I sin rapport om de senaste årens finlandssvenska flyttningsrörelse frågar sig Kaisa Kepsu (2016) om utflyttningen till Sverige kan beskrivas som en hjärnflykt – det vill säga en utflyttning som i längden utarmar hemregionen på kompetens – men konstaterar att flyttningsströmmen består av personer med varierande bakgrund och utbildningsnivå. Angående emigrationen till just Sverige är det värt att nämna att det hittills varit lättare för finländska studerande att få studieplats i Sverige tack vare det rikssvenska antagningssystemet. Den reformering av det rikssvenska högskoleprovet som trädde i kraft våren 2017

innebär dock att finländska studerande i framtiden inte har samma fördel i ansökningsskedet som tidigare. Exakt hur mycket det här kommer att inverka på studiemigrationen till Sverige är ännu för tidigt att säga.

SUMMERING KAPITEL 2.2

Österbottniska högskolestuderande utanför Österbotten

- **Det bästa** med att studera på annan ort är storstadslivet med det utbud av studie- och fritidsmöjligheter det innebär. Studerande i Sverige framhåller också språket och samhällskulturen. Även möjligheten till att vara anonym uppskattas.
- **En majoritet** av studerande på annan ort tror inte att de kommer att återvända till i Österbotten inom 10 år.
- **Språk- och miljöeffekt.** Svenskspråkiga i södra Finland planerar i högre utsträckning att återvända till Österbotten än finskspråkiga eller än svenskspråkiga i Sverige.
- **Varför flytta tillbaka?** De främsta motiven till att återvända är att komma närmare familj, släkt och vänner.
- **Varför inte?** Ett vanligt motiv till att inte flytta tillbaka är upplevelsen att det inte finns arbetsmöjligheter i Österbotten. Även partners önskemål spelar in, och det man uppfattar som ett konservativt samhällsklimat.
- **Mellanlandning.** Många som tänker återvända till Österbotten tänker flytta till Vasa, åtminstone till att börja med.

2.3 Studerande i Österbotten från annan ort

Från att ha fokuserat på österbottniska ungdomar och unga vuxna som studerar i hemregionen eller på annan ort går vi nu över till de respondenter som kommit till Österbotten från andra orter i Finland (härefter finländska studerande) eller från utlandet (internationella studerande) för att studera på universitet eller yrkeshögskola. I materialet ingår sammanlagt 130 finländska studerande (varav majoriteten är finskspråkiga), och 110 internationella studerande (som alla svarade på enkäten på engelska).

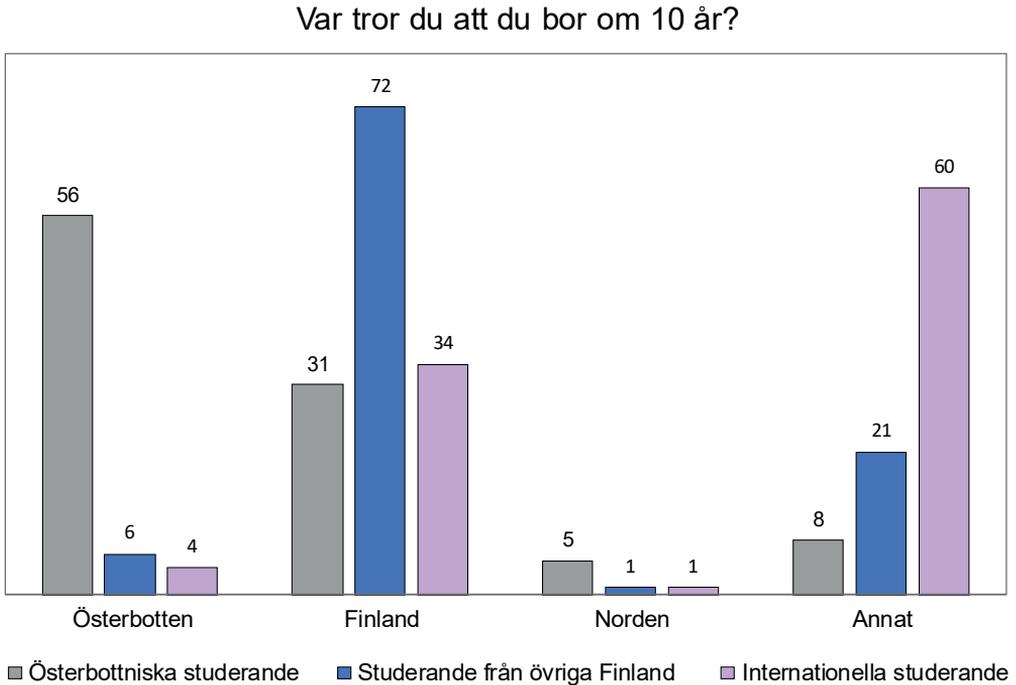
Angående de internationella studerande är det värt att nämna att mobiliteten hos tredje stadiets studerande globalt sett har fördubblats under 2000-talet. Att studera utomlands uppfattas av många som en merit (OECD 2013) och kan ses som en investering i fråga om livserfarenheter, kompetens och socialt kapital (jfr Kytö 1998). Internationella studerande är attraktiva för de europeiska länderna och utbildningsinstanserna, vilket återspeglas i termen brain gain race (Batalova 2007). Finlands har varit ett attraktivt alternativ och placerat sig högt på europeiska jämförelser av engelskspråkiga program, inte minst tack vare att man erbjuder gratis utbildning, och antalet internationella studerande i Finland väntas än fördubblas fram till 2025 (Undervisnings- och kulturministeriet 2013). Från och med hösten 2017 har det dock införts en årsavgift för internationella studerande, vilket kan antas minska antalet utländska studerande åtminstone på kort sikt.

I Österbotten finns i dagsläget drygt 1500 internationella studerande. Två tredjedelar av dessa studerar i Vasa, som placerar sig på en delad fjärdeplats nationellt sett i fråga om antalet internationella studerande, efter storstäderna Helsingfors, Tammerfors och Åbo och i klass med Jyväskylä och Uleåborg.

2.3.1 Få som stannar i regionen

Kännetecknande för de finländska studerande i Österbotten är att endast en liten minoritet tror att de kommer att stanna inom regionen efter studierna, än mindre bo kvar om 10 år. Bland de internationella studerande är det likadant. Drygt 80% tror att de kommer att flytta inom de närmaste åren och mindre än 5% tror att de kommer att bo i Österbotten om 10 år (figur 14; med österbottniska högskolestuderande som referensgrupp).

Om man ser närmare på var de finländska studerande tänker bo om 10 år visar det sig att flytten från Österbotten inte enbart handlar om att återvända till hemorten. Snarare är flyttningsbenägenheten överlag högre bland de studerande som redan genomfört en längre flytt än bland de studerande som valt att studera inom hemregionen. Det är också värt att notera att det är flera som

Figur 14. Långsiktig flyttningsbenägenhet för tredje stadiets studerande i Österbotten, enligt hemort

tänker flytta bland de finländska studerande i Österbotten än bland österbottningar på andra studieorter i Finland eller Sverige (85% vs 70%).

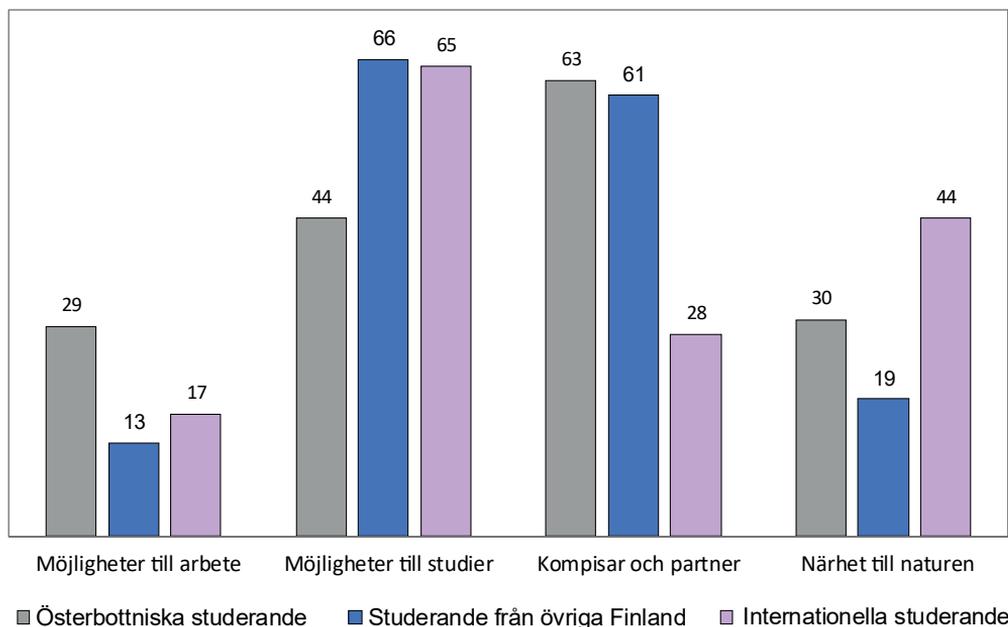
Siffrorna för de internationella studerande kan å sin sida jämföras med T-M Laines (2016) studie bland internationella studerande i Åboregionen, enligt vilken 44% svarar att de skulle vilja stanna i Åbo efter sina studier. Siffrorna är inte helt jämförbara, eftersom frågorna som respondenterna i Åbo och Österbotten svarat på inte är identiska, men tyder ändå på regionala skillnader.

Sammantaget tyder resultaten på att Österbotten har en utmaning i att behålla de unga vuxna som kommer till regionen från andra orter i Finland eller från utlandet.

2.3.2 Ett utifrånperspektiv på regionen

Vad beror det då på att studerande från andra orter inte tänker stanna kvar efter studierna? Att själva studiemöjligheterna uppskattas är tydligt när man ber respondenterna välja de tre bästa sakerna med studieorten (figur 15). Men i de öppna svaren framkommer att t.ex. Vasa i första hand uppfattas som en studie-stad snarare än en ort att bosätta sig på.

Vad är det bästa med studieorten (i Österbotten)?

Figur 15. Det bästa med studieorten enligt finländska och internationella studerande i Österbotten

Opiskeluiden ja harrastusten tiimoilta olen huomannut, että Vaasaan tullaan opiskelemaan ja sitten täältä lähdetään pois. Saman aion tehdä itsekin siitä syystä, että viihdyn täällä opiskelijana, mutta en voisi kuvitella asuvani täällä opintojen jälkeen ja muutankin itse asiassa ensi viikolla kokonaan pois. (Kvinna, 26 år, övriga Finland)

Ett utmärkande drag hos de finländska och internationella studerande i Österbotten är att endast omkring 15% ser möjligheterna till arbete som en styrka på studieorten (figur 15), vilket är klart färre än både österbottningar i Österbotten (29%) och österbottningar på andra orter (35%). I de öppna svaren lyfter de finländska respondenterna särskilt fram det som upplevs som en brist på arbete inom den egna branschen och utmaningen med språkkraven i regionens näringsliv.

Vaikuttaa siltä, ettei Pohjanmaalla olla kiinnostuneita kenenkään muun työllistymisestä kuin insinöörien. Vähän samaa on havaittavissa toki koko Suomen tasolla. Jotenkin meillä on sellainen ajatus, että pelkillä insinööreillä selvittää ihan kaikesta, vaikka asia ei aivan taida ollakaan niin. (Kvinna, 26 år, övriga Finland)

2.3 Studerande i Österbotten från annan ort

Ruotsin kieli on haastava tekijä työpaikkaa hakiessa Vaasan seudulla, joka on suurin mahdollinen syy täältä pois muuttamiseen. (Kvinna, 21 år, övriga Finland)

I de öppna svaren kommer det också fram att många saknar det utbud av affärer och fritidsaktiviteter som finns i större städer.

Iso puute Vaasaan muuttaessa itsellä ja kavereilla on se, ettei sunnuntaisin ole mahdollista käydä ulkona syömässä tai kahvilla paremmin. Ja myös arki iltaisin Vaasan kahvilat ja ruokapaikat menee liian aikaisin kiinni. (Kvinna, 28 år, övriga Finland)

Enligt internationella studerande i Åbo (Laine 2016) är de viktigaste förutsättningarna för att lyckas i regionen vid sidan om studierna att få stöd för karriärplanering, att hitta praktikplatser, och att lära sig de inhemska språken. Samma svar återkommer även bland de internationella studerande i Österbotten.

It's been quite difficult to find internships here... it's like 'here, take this education and get out our country!'" (Man, 32 år, internationell studerande)

I think Ostrobothnia region, especially Kokkola, is a great place to study, peaceful and quiet. However, there are little job opportunities for overseas student to stay here because most of the companies require Finnish language. (Kvinna, 25 år, internationell studerande)

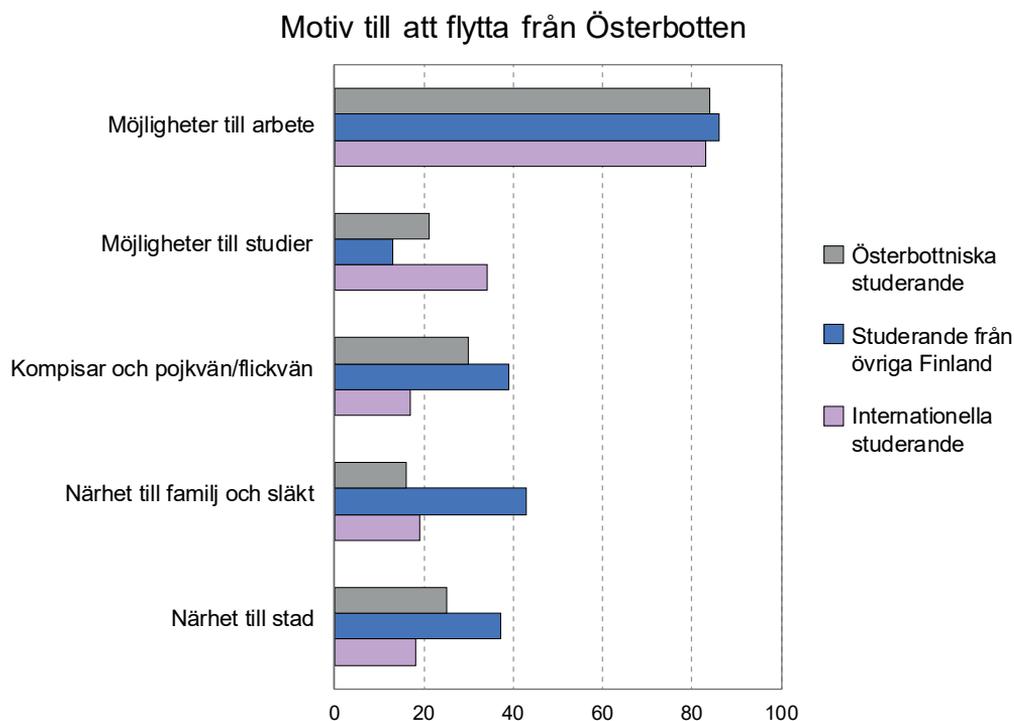
Medan de finländska studerande i Österbotten upplever en utmaning i att komma in i arbetslivet i regionen så är utmaningen för de internationella studerande dubbel: att komma in i arbetslivet och i de sociala nätverken. Det senare kan ses i att hälften färre av de internationella studerande (28%) jämfört med studerande från Österbotten (63%) eller övriga Finland (61%) lyfter fram kompisar och partner som goda sidor med studieorten. Det här är även något som Nygård (2011) noterar, det vill säga att det österbottniska sociala kapitalet å ena sidan håller ihop invånarna men å andra sidan gör det svårare för de som kommer utifrån att bli en del av samhället.

I love living here, I really do. But I don't think about staying after graduation. I feel that I'm not familiar enough with the people and the country to successfully pursue my career here. (Man, 26 år, internationell studerande)

Om man istället ser till de vanligaste motiven till att flytta så är möjligheten till arbete det vanligaste motivet bland både finländska och internationella studerande (figur 16; österbottniska studerande som referens).

2 Vem tänker flytta – och varför?

För de internationella studerande är det så gott som uteslutande just arbetsmöjligheterna som uppges som motiv till att flytta från Österbotten, med undantag för att utbytesstuderande även tänker flytta på grund av fortsatta studier. För studerande från andra orter i Finland syns också det som kunde kallas känslband och icke-ekonomiska motiv (jfr Cassarino 2004), det vill säga att flytta närmare släkt och vänner, eller att flytta (tillbaka) till en större ort.

Figur 16. Motiv till att flytta för finländska och internationella studerande.

SUMMERING AV KAPITEL 2.3

Högskolestuderande i Österbotten från annan ort

- **Minoritet.** Endast 5% av studerande från annan ort planerar att bo i Österbotten om 10 år. Studerande anmärker själva att det innebär att högskolorna utbildar kompetens för andra regioner.
- **Arbetsliv.** Främsta anledningarna till att flytta bort från Österbotten är det man upplever som bristande arbetsmöjligheter inom den egna branschen och utmaning att komma in på arbetsmarknaden.
- **Sociala nätverk.** För studerande från andra orter i Finland motiveras flyttningsbenägenheten även med en önskan om att komma närmare släkt och vänner, och att bo i storstadsmiljö. Internationella studerande har å sin sida inte samma sociala nätverk utanför studierna som österbottningarna.
- **Språkkrav.** Både finskspråkiga finländare och engelskspråkiga internationella studerande lyfter fram språkkraven som en tröskel för att hitta arbete i regionen.

3

Vad borde regionen satsa på?

Vi har sett att en stor del av de österbottniska ungdomarna funderar på att flytta från hemregionen. En del tillfälligt för att till exempel studera, andra utan tanke om att återvända. Vi har också tagit del av studerandes motiv till att flytta utanför eller inom Österbotten, anledningar till att återvända eller inte återvända och vad olika grupper av studerande uppfattar som det bästa med att bo i Österbotten eller på andra orter.

I det här kapitlet kommer vi att höra vad de unga tycker att Österbotten borde satsa på för att vara en attraktiv plats att bo på i framtiden.

Nästan hälften av de som svarade på enkäterna, drygt 2000 studerande, tog chansen att ge förslag på vad regionen eller hemorten borde satsa på. Svaren varierar från små detaljer till stora helheter, och från korta utrop till utförliga argument.

Det går också att urskilja typiska livskedesspecifika mönster (figur 17). Niornas svar tenderar att vara kortfattade ("Fulljour i Vasa!" "Fritidsmöjligheter", "Kulturen", "Ungdomsstuga med värme") och kretsar i första hand kring sådant som har med fritiden att göra, som att utveckla utbudet av fritidsaktiviteter eller ordna platser för unga att samlas på.

Förslagen från andra stadiets studerande handlar också till stor del om aktiviteter och kanske ännu hellre evenemang på fritiden, men här kommer även andra dimensioner fram, som utbildnings- och arbetsmöjligheter och infrastruktur.

Perusasiat kuntoon. Kulkeminen, kulkuyhteydet, sairaanhoito, työllistyminen (nyt loppuu se henkilökuntien leikkaus!). Nämä asiat ovat harrasteita tärkeämpiä. Jos rahaa jää näiden jälkeen, niin sitten harrastetoimintojen tukemiseen. (Kvinna, 20 år, Vasaregionen)

Tredje stadiets studerande svarar å sin sida mera utförligt på frågan och lyfter framförallt fram vikten av att satsa på arbetsmarknaden. Men även boende och

3 Vad borde regionen satsa på?

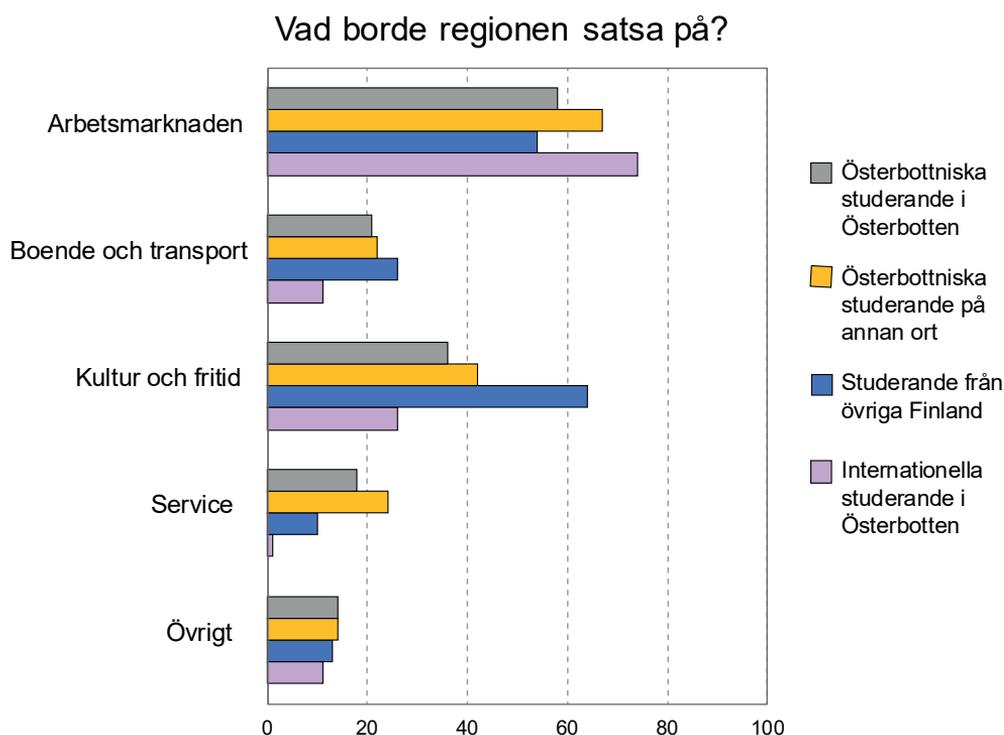

Figur 17. Förslag på vad regionen borde satsa på (på översta raden studerande från högstadiet, på mellersta raden från andra stadiet, och på nedersta raden från tredje stadiet)

3 Vad borde regionen satsa på?

transport, kultur och service är återkommande teman (se figur 18; obs att individuella svar kan kategoriseras i flera kategorier om någon t.ex. svaret "jobb och samhällsklimatet").

Över hälften av tredje stadiets studerande svarar att Österbotten borde satsa på **arbetsmarknaden**. De flesta konstaterar kort och gott att det behövs arbetsmöjligheter, medan de som fördjupar resonemanget betonar vikten av en tillräckligt mångsidig arbetsmarknad för de med högskoleexamen, stöd för egenföretagande, minskade språkkrav, och hjälp för unga vuxna att komma in på arbetsmarknaden under studietiden eller strax därefter.

Figur 18. Kategorier av förslag på vad regionen borde satsa på, enligt tredje stadiets studerande.

Vaasan tulisi saada elinkeinorakennettaan vieläkin monipuolisemmaksi niin, että yritystoiminta kasvaisi myös energiaklusterin ulkopuolella. Tämä lisäisi kaupungin vakautta, kun menestys ei olisi niin vahvasti yhden toimialan varassa. (Man, 26 år, övriga Finland)

Själva processen är ju mer att man ska prata med folk i Österbotten. Man ska känna någon... /.../ just det där att man inte skulle behöva känna någon

3 Vad borde regionen satsa på?

eller att måsta ha kontakter, utan att de istället skulle se på annat, så skulle på något sätt göra att man som utomstående har lättare att komma in (Man, 25-årsåldern, övriga Finland).

Satsa på praktik [men]# inget sådant här "koka kaffe-praktikant", utan att man verkligen får pröva på jobb på riktigt. Ett yrke som man är intresserad av, och kanske kommunen där skulle stötta arbetsgivaren och se till att alla som vill ha en praktik skulle få det i samarbete med gymnasiet. (Kvinna, 23 år, Sydösterbotten)

Tarjotkaa startup yrityksille toimitiloja ja tukipalveluita. Järjestäkää yrityksen perustamiseen ja ylläpitoon liittyvää säännöllistä koulutusta. Esimerkiksi yliopiston talouskurssit eivät anna valmiutta pyörittää omaa yritystä. (Man, 25 år, övriga Finland)

[Ta] emot nyutexaminerade på ett bra sätt så att man inte känner sig lämnad när man kommer ut i arbetslivet, exempelvis [genom]# mentorskap. (Kvinna, 22 år, Jakobstadsregionen)

Arbetsmöjligheterna betonas särskilt av de internationella studerande i Österbotten, där över tre fjärdedelar efterfrågar möjligheter att komma in på arbetsmarknaden, exempelvis via någon form av praktikplatser.

I'd say it would be wise to work with those of the locals who need help in making their business more international... many higher institutions in Ostrobothnia are creating qualified workforce for someone else somewhere else. (Kvinna, 30 år, internationell studerande)

Students after their graduation usually do not have any working experiences /.../ it does not have to be a high-paid job, but it should be a job from which you can learn a lot, and that makes the CV better. (Kvinna, 25 år, internationell studerande)

Ett annat återkommande tema bland förslagen är önskemål om att satsa på infrastruktur, förbindelser och kollektivtrafik, eller med andra ord **boende och transport**. Medan de österbottniska studerande vill se satsningar på boende så vill de finländska studerande från andra orter gärna ha goda förbindelser till resten av landet.

Opiskelijan näkökulmasta täältä on vaikea päästä muualle. Siis esimerkiksi käymään vanhempien tai kavereiden luona jotka asuvat muualla Suomessa. (Kvinna, 21 år, från annan ort i Finland)

3 Vad borde regionen satsa på?

Vid sidan av arbetsmöjligheter är satsningar på **kultur och fritid** de populäraste förslagen i enkäten. I synnerhet studerande från andra orter i Finland lyfter fram önskemål om fritidsaktiviteter och det som en av respondenterna kallar "stadsaktighet", såsom längre öppethållningstider för affärer och större utbud av restauranger och caféer.

Som tonåring hade jag uppskattat att ha flera alternativ än de som involverar religion eller alkohol /.../ som jag upplevde det fanns det oändligt med ishockeyrinkar och fotbollsplaner där mest pojkarna höll till, medan det t.ex. inte fanns en enda dansstudio." (Kvinna, 26 år, Jakobstadsregionen)

Mielestäni on kurjaa, että Vaasassa lähes kaikki paikat menevät aikaisin kiinni ja arki-iltaisin ei ole mitään muuta tekemistä kuin käydä salilla. Kaipaam suuremman kaupungin menoa ja meininkiä! (Kvinna, 23 år, övriga Finland)

[Vasa] har mycket potential, men varje sommar konstaterar jag att det skulle vara jättetrevligt med mer uteterasser./.../ En annan sak är öppettiderna på många ställen, många stänger väldigt tidigt på eftermiddagen. Allt sånt här gör att man inte har mycket andra valmöjligheter på kvällen än att fara hem eller till krogen. Men något där emellan skulle vara trevligt. (Kvinna, 25 år, Vasaregionen)

Bland förslagen finns även önskemål om satsningar på samhällskultur, gemenskap och atmosfären överlag. Särskilt bland studerande från Jakobstadsregionen kommer önskemål om öppnare kultur.

Mielestäni Vaasassa pitäisi olla paljon enemmän esim. nuorille aikuisille suunnattuja tapahtumia, joihin osallistumista ei rajoita kieli, kansallisuus tai opiskelupaikka. Näin muualta tulevat opiskelijat voisivat paremmin integroitua vaasalaisyhteisöön. (Kvinna, 23 år, från annan ort i Finland).

Ingen vill flytta tillbaka till trångsynthet, närsamhället måste vara tolerant och positivt. Det är svårt att hitta nya vänner när man flyttar tillbaka, något nätverk för att connecta med andra tillbakaflyttare i regionen vore bra. (Kvinna, 24 år, Jakobstadsregionen)

Den fjärde stora gruppen av förslag handlar om **kommunal och regional service**. I synnerhet studerande som själva är hemma från Österbotten vill se satsningar på till exempel kommunal hälsovård och grundläggande utbildning. Den aktuella diskussionen om huruvida Vasa centralsjukhus skulle behålla sin status som ett sjukhus med omfattande jour återkommer också här.

3 Vad borde regionen satsa på?

Palveluiden leikkaaminen syrjäseuduilta on epärealua ja lyhytnäköistä: esim. se, että remontoidaan ensin peruskoulu ja muutama vuosi sen jälkeen suljetaan koulu vedoten säästösyihin. Sen jälkeen on turhaa kummastella alueen asukkaiden reaktioita ja syyttää niitä ylimitoitetuiksi. (Kvinna, 23 år, Karlebyregionen)

Utveckla och bevara byskolorna! En levande landsbygd och trygg uppväxt /.../ det är det absolut främsta argumentet att locka barnfamiljer till små orter. (Man, 24 år, Vasaregionen)

Hoppas såklart på full jour på sjukhuset i Vasa! Skrämmande att följa utvecklingen. (Kvinna, 28 år, Vasaregionen)

En viktig del av en fungerande service är att få service på sitt modersmål. Flera respondenter lyfter också fram vikten av att utveckla språkkunskaperna hos de unga i regionen.

Siihen, että alueen kaksikielisyyttä tuettaisiin ja että kielikylypykoulutus pidettäisiin täällä edes fyysisesti, se kun on täältä lähtöisin Suomessa. Monikielinen Vaasa ei ole monikielinen, mikäli kielten opetus yliopistosta siirretään Jyväskylään. (Kvinna, 20 år, Vasaregionen)

Det kanske är något kommunen skulle kunna fundera på, hur gör man det attraktivt att lära sig finska. Och kanske att arbetsgivarna där skulle kunna poängtera hur viktigt det faktiskt är, även om man skulle jobba hela livet i Österbotten, att kunna finska. Och att man kanske skulle kunna uppmuntra det redan i tidig lågstadieålder. (Kvinna, 23 år, Sydösterbotten)

Då man själv funderar två gånger om ifall man borde kommunicera på svenska eller finska på så gott som valfri by eller stad i Österbotten så är det enligt mig ett tecken på att något bör göras för att förbättra situationen. Detta gäller lika mycket som att tala svenska i Vasa som att tala finska i Korsnäs/Närpes. (Man, 25 år, Sydösterbotten).

Bland de österbottniska studerande, men inte bland studerande från andra orter i Finland och internationella studerande, finns också önskemål om fortsatta satsningar på barnfamiljer.

Se till att det är lätt att bygga hus (men inte bara på små kommunala tomter). Håll kvar den service som finns i byarna. Underlätta för barnfamiljer genom ekonomiska bidrag (jfr. Larsmo). Många vill ju ha barn inom några år efter studierna. Bra att man redan satsat på dagvård, fortsatt se till att den är bra :) (Kvinna, 22 år, Jakobstadsregionen)

3 Vad borde regionen satsa på?

Nuoria aikuisia ei kiinnostaa rauhallinen perhe-elämä, vaan 25–30 vuotiaalle tulisi olla mielenkiintoista tekemistä ja mahdollisuus laajentaa verkostaan. (Man, 25 år, övriga Finland)

Annat att satsa på. Övriga förslag handlar i första hand om studiemöjligheter, att lyfta fram naturen i regionen och att satsa på marknadsföring och information. Särskilt österbottningarna i Sverige efterlyser mera information om arbetsplatser och om vad som är på gång i hemregionen.

Satsa mer på att Vasa faktiskt är Nordens energicentrum, våga skryta med kompetensen som finns där, våga ta plats. (Man, 25 år, Vasaregionen)

Informera om vad det finns för jobbmöjligheter... Kommer det att finnas läraryrken här om 10 år? Kommer det att finnas bankyrken? Så att folk vet, för nu känns det som att folk studerar i blindo och så får man hoppas att det finns tjänster eller inte. Mer information och visa att det finns nog här också. För ofta, åtminstone bland mina vänner, så finns tanken om att det inte finns några jobb, men vem vet, det kanske finns men ingen har berättat det för oss. (Kvinna, 25 år, från Sydösterbotten)

Slutligen finns också de som är nöjda med hur regionen utvecklas och som ger tummen upp att fortsätta på samma spår

Uskon sen kehittyvän. Näen että energia-ala tulee kasvamaan ja lisääntymään alueella joka parantaa kaupunkia. (Man, Vasaregionen)

Uskon sen olevan hyvän paikka asua /.../ kaupunki kasvaa ja kehittyy koko ajan, enkä näe Kokkolan kehittyvän "liian isoksi" kaupungiksi, joten siellä on jyvää kasvaa, näin lapsia ja nuoria ajatellen. (Man, Karlebyregionen)

Jag vet inte exakt vad stadsplanerarna i Vasa sysslar med men staden känns avsevärt trevligare i dagens läge än för tio år sen. De gör väl något rätt. (Man, 30 år, Österbotten)

4

Konklusion och kommentarer

Österbotten, liksom Finland överlag, genomgår som bäst omfattande befolkningsstrukturförändringar som kommer att prägla samhället de närmaste decennierna. Enligt Katajamäki (2016) består regionens utmaning bland annat i att trygga välfärden för en åldrande befolkning och att erbjuda god tvåspråkig service.

De österbottniska kommunerna kommer i framtiden i allt högre utsträckning att vara beroende av nationell och internationell flyttning för att säkra behoven av kompetent arbetskraft (Mella 2001). Regionernas dragningskraft spelar här en avgörande roll i flyttningsrörelsernas storlek och riktning. Attraktiva områden drar mera folk, vilket i sin tur kan göra området ännu attraktivare för andra. Men skönheten ligger också i betraktarens öga och det som är attraktivt för en person är kanske inte lika attraktivt för en annan (Sotaniemi 2016).

Arbetsmöjligheter

Vi har i den här rapporten tagit del av hur unga österbottningar och unga vuxna från andra orter som studerar i Österbotten ser på regionen och huruvida de tror att de själva kommer att bo i Österbotten i framtiden. Ett återkommande tema är den starka kopplingen mellan flyttningsbenägenhet och upplevelsen av arbetsmöjligheter. Möjligheter till arbete är det vanligaste motivet att flytta för ungdomarna oavsett ålder, hemregion eller studieort, och upplevelsen att det finns arbete i regionen korrelerar starkt med tanken om att bo i Österbotten om 10 år. Några grupper som upplever sämre arbetsmöjligheter och i större utsträckning planera att flytta är gymnasiestuderande, tredje stadiets studerande från andra orter i Finland och internationella studerande.

Statistiskt sett har landskapen Österbotten och Mellersta Österbotten den lägsta arbetslöshetsgraden i Finland och särskilt för studerande inom utbildningar med anknytning till energisektorn är arbetsutsikterna goda (Österbotten

i siffror 2016). Samtidigt finns vissa förskjutningar mellan arbetsmarknaden och utbildningssektorn där regionen har brist på bland annat läkare, tandläkare, logopedier och psykologer, men överutbud på t.ex. servitörer och verkstadsmechaniker (ref). Det är inte heller ovanligt att högskolestuderande med humanistisk eller samhällsvetenskaplig inriktning pekar på bristen på arbetsmöjligheter inom den egna branschen som ett starkt motiv till att flytta någon annanstans.

Enligt Aro (2014) är regioner med ett ensidigt näringsliv mera sårbara för konjunkturväxlingar. En upplevd brist på branschspecifika arbetsmöjligheter är dock en utmaning både på strukturell och på individuell nivå. Det vill säga medan det är viktigt med arbetstillfällen inom branscher som motsvarar de ungas utbildning, så är det också viktigt att de unga känner till vilka arbeten som finns och upplever att de släpps in på arbetsmarknaden. De strukturella förutsättningarna kräver ett långsiktigt arbete, där en fortsatt satsning på de existerande näringslivsklustren kombineras med ett främjande av arbetsplatser inom humanistiska branscher, infrastruktur och trafikförbindelser som möjliggör effektivt distansarbete och dubbelboende, samt utbildningsprofiler enligt regionens behov och ambitioner. På individnivå handlar upplevelsen av arbetsmöjligheter också om att känna till vilka jobb som finns och att få in en fot på arbetsmarknaden. Här lyfter respondenterna själva fram önskemål om mera praktik och arbetslivsorienterade kurser, stöd och verktyg för att starta egna företag, samt aktivare rekrytering och mera information om tillgängliga arbetsplatser.

Aro (2014) identifierar också en ökad icke-materiell konkurrens i termer av kunnande, kreativitet och atmosfär mellan de finländska regionerna. I enkätresultaten framkommer å sin sida att de österbottniska ungdomarna värderar mjuka arbetslivsdimensioner högt, såsom en god arbetsmiljö, möjlighet att använda sina styrkor och möjligheten att lära sig nya saker. För Österbotten kan det i längden vara svårt att konkurrera med de större städerna i Finland och Norden ifråga om arbetsutbud och -löner, men en given målsättning borde vara att utmärka sig i den icke-materiella konkurrensen som en av de främsta regionerna i fråga om arbetsklimat och kreativa arbetsuppgifter.

Språkfärdigheter

Ett annat återkommande tema i resultaten från enkäterna och intervjuerna är tvåspråkigheten, där finskspråkiga österbottningar i högre utsträckning än svenskspråkiga funderar på att flytta utanför regionen, och i mindre utsträckning överväger att återvända. Som Nygård (2011) nämner så är det inte förvånande att flyttningsbenägenheten är högre bland de finskspråkiga respondenterna som kan ta sig fram på sitt modersmål i hela landet jämfört med de svenskspråkiga som har färre alternativ inom landet om de vill ha service på sitt eget moders-

mål. Att Österbotten är en förhållandevis svenskspråkig region kan även vara en anledning till att de svenskspråkiga respondenterna i högre utsträckning identifierar sig som österbottningar. Utmaningen med svenskan för de enspråkigt finskspråkiga studerande ställs därefter på sin spets när språkkraven på arbetsmarknaden inte överensstämmer med de egna färdigheterna.

Även enspråkigt svenskspråkiga österbottningar, och kanske särskilt de som valt att studera i Sverige, upplever det andra inhemska språket som en utmaning. En del av de svenskspråkiga respondenterna upplever också att nationella beslutsfattare och det finländska samhället överlag har en negativ inställning mot det svenska språket, och exempelvis diskussionen om skolsvenskan och turerna kring Vasa centralsjukhus uppfattas då lätt som domänförluster för svensk service, och riskerar att bli push-faktorer västerut.

På basen av de här resultaten är satsningar på en levande och funktionell tvåspråkighet särskilt viktiga för Österbotten. Det här är också något som flera av respondenterna själva är inne på, det vill säga vikten av att lära sig det andra inhemska språket i tidig ålder och att skapa gemensamma rum, aktiviteter och evenemang som inte är begränsade av modersmål.

Återflytt, identitet och samhällskultur

Ur ett historiskt perspektiv är det utbyte av levnadsvanor och innovationer som flyttningsrörelserna för med sig en grundförutsättning för samhällsutveckling (Korkiasaari & Söderling 2007). Ur ett individperspektiv kan en migration ses som en investering, inte bara i ekonomiska termer, utan också i fråga om livserfarenheter (jfr Kytö 1998). Ur ett regionalt perspektiv innebär det att målsättningen i första hand inte bör vara att hindra unga från att flytta, utan framförallt att inspirera till en återflytt bland de som varit ute i världen och samlat på sig kompetens, livserfarenhet och sociala nätverk, och som tack vare sina erfarenheter kan bidra till nytänkande i samhället (jfr Nivalainen & Haapanen 2002).

Se det mer som en resurs än en förlust när folk flyttar utomlands för att studera, ifall ni satsar lite mer på att rekrytera tillbaka dessa personer så kommer de att kunna bidra med nya lösningar på problem ur en annan vinkel än de som studerat i Finland, och bilda en bättre helhet! (Kvinna, 26 år, Jakobstadsregionen)

Följdfrågan blir då hur en region kan motivera unga vuxna att återvända. Som tidigare har konstaterats är möjligheter till arbete ett centralt motiv för unga att flytta, men det är inte det enda motivet. Tidigare forskning visar istället att just återflytt ofta baseras på känslor och icke-ekonomiska motiv (Cassa-

rino 2004; Sotaniemi 2016). För många handlar det om närheten till släkt och vänner, t.ex. att vara nära sina egna föräldrar när man själv blir mamma eller pappa. Men som vi har sett är andelen som tänker återvända till Österbotten också klart högre bland de respondenter som uppger att de har en stark österbottnisk identitet. Här förefaller det som en god investering att samarbeta med de organisationer och nätverk som bidrar till att bevara den österbottniska identiteten och de känslomässiga banden till hemregionen, såsom österbottniska föreningar och nationer i Finland och Sverige.

För ungdomar och unga vuxna är det viktigt att känna att man kan vara sig själv och att man är accepterad som den man är. Att de österbottningar som flyttat utanför regionen i högre utsträckning lyfter fram att de kan vara sig själva än de som bor kvar i regionen kan delvis förklaras med att ny boendemiljö ger möjligheter till anonymitet och att omskapa sig själv och sina sociala relationer, men är inte desto mindre en anledning till att i regionen aktivt fundera på hur man främjar ett så öppet samhällsklimat som möjligt där så många som möjligt känner att de kan vara sig själva.

Enligt push-pull-modellen så främjas eller hindras flyttningsbenägenheten också av så kallade mellanliggande faktorer (t.ex. avstånd eller kostnader för att flytta). Att aktivt hålla kontakt med de österbottningar som flyttat till annan ort kan ur ett sånt perspektiv sänka tröskeln för en återflytt genom att minska det mentala avståndet till hemregionen. En önskan om att få mera information om vad som sker på hemorten och vilka arbetsmöjligheter som finns i Österbotten efterfrågas särskilt av respondenterna som studerar i Sverige.

Studera från annan ort

En annan grupp unga vuxna med potential att bidra till det österbottniska samhällets tillväxt och förnyelse är studerande från andra orter som kommer till Österbotten för att avlägga examen. Som vi har sett upplevs emellertid exempelvis Vasa lätt som en studiestad som man bor i några år för att sedan flytta hem igen eller vidare någon annanstans; endast en bråkdel av studerande från andra orter i Finland eller internationella studerande tänker sig en framtid i regionen efter studierna. Även här är formella språkkrav och en upplevd brist på branschspecifika arbetsmöjligheter vanliga motiv till att flytta. I jämförelse med de som är uppväxta i Österbotten så ställs studerande från andra orter även inför utmaningen att komma in i de sociala sammanhangen, vilket också får en indirekt effekt på möjligheterna att komma in på arbetsmarknaden när studerande från andra orter inte har informella kontakter till olika företag. Det som österbottniska studerande uppfattar som en styrka med regionen, såsom närhet till släkt och vänner och att man satsar på barnfamiljer, är heller inte

nödvändigtvis lika attraktivt för de studerande från andra orter som vill satsa på en karriär och som har familjen någon annanstans.

Enligt Laine (2016) har finländska arbetsgivare ännu inte insett fullt ut insett värdet av de internationella studerande, som både har språkkunskaper och kommunikationserfarenhet från det egna hemlandet som kan vara till nytta för de finländska företagens internationella relationer. De inhemska språkkraven är emellertid en stötesten för många internationella studerande, samtidigt som det österbottniska samhället med dess starka sociala nätverk kan vara svårt att komma in i för en utomstående. Som Söderling (2003) noterar behöver de internationella studerande framförallt kunskaper i finska eller svenska och mångsidiga sociala nätverk.

You can't give the best education to people and not create an environment for them to impact your country, it is common sense. (Man, 25 år, internationell studerande)

Både för finländska studerande från andra orter i landet och för internationella studerande är tillgången till arbetsmarknaden och integreringen i lokalsamhället grundförutsättningar för att stanna kvar i regionen efter studierna. En konkret rekommendation från projektet sida är att stöda de utländska studerandes integration i det finländska samhället genom koncentrerad språkundervisning som även stärker de sociala kontakterna till lokalsamhället. En sådan språkundervisning och integrering i lokalsamhället kunde gärna prioriteras i samband med eller om möjligt före högskoleutbildningen inleds.

Inför framtiden

Över hälften av de unga österbottningar som deltog i projektets enkäter tror att de kommer att bo utanför hemregionen om 10 år, och endast en bråkdel av de finländska och internationella studerande som kommit till Österbotten för att studera tror att de kommer att bo kvar i regionen efter studierna. De exakta siffrorna varierar beroende på hur man ställer frågan, och som tidigare nämnts är en tanke om att flytta inte detsamma som ett beslut att flytta, men resultaten säger ändå något om att en del av traktens unga inte ser boende i Österbotten som en självklarhet inför framtiden.

Vilka möjligheter har då regionen och lokalsamhället att påverka ungas flyttbenägenhet? Ur ett makroperspektiv är urbanisering och centralisering idag stora globala fenomen som kommer att vara en del av samhällsutvecklingen många år framåt (United Nations DESA 2015). Migrationen kan också påverkas av nationella beslut. Ett exempel på det är den nyligen instiftade årsavgiften för

internationella studerande, som åtminstone på kort sikt riskerar att minska de finländska utbildningarnas dragningskraft. Ett annat exempel, i motsatt riktning, är den rikssvenska reformen av högskoleprovet som indirekt tar bort det försprång som finländska studerande haft till de rikssvenska högskolelinjerna. Ur ett mikroperspektiv påverkas individens benägenhet att flytta dessutom av personliga värderingar, sociala nätverk och oförutsägbara livsomständigheter.

Någonstans mellan det globala och det individuella finns ändå de regionala och lokala push- och pullfaktorerna som inverkar på hur pass stor dragningskraft olika regioner har för ungdomar och unga vuxna som funderar på var de ska bygga sina liv de närmaste åren och i framtiden. I det här projektet har vi tagit del av hur unga ser på Österbotten och hur de tänker om att flytta i framtiden, och även om det inte finns någon universalmodell för vad som gör en region attraktiv för alla studerande, så framkommer ändå några återkommande teman. På basen av resultaten från det här projektet kan därför konstateras att Österbotten för att vara attraktiv för så många ungdomar och unga vuxna som möjligt bör sträva efter att vara en region som:

- Kombinerar en fortsatt satsning på näringslivet inom bland annat energi-, bio- och kemiteknik med en ökad satsning på humanistiska och samhällsvetenskapliga branscher
- Stärker kopplingen mellan utbildning och arbetsliv i form av exempelvis praktikplatser under studietiden och effektiv informations-spridning om arbetsmöjligheter i regionen*
- Erbjuder kreativa arbetsmiljöer med god arbetsgemenskap och meningsfulla arbetsuppgifter
- Främjar en levande tvåspråkighet och mångspråkighet, exempelvis genom satsningar på tidig språkinläring och gemensamma rum, aktiviteter och engagemang som bjuder in till utbyte över språkgränserna*
- Stöder en mångfald av fritidsintressen och ett rikt kulturliv
- För en öppen dialog om österbottnisk identitet och främjar ett samhällsklimat där var och en upplever att hen kan vara sig själv
- Säkrar goda trafikförbindelser till och från regionen och kollektivtrafik inom regionen
- Håller en aktiv kontakt med de österbottniska unga som bor utanför regionen, både direkt och i samarbete med existerande nätverk och föreningar
- Erbjuder studerande från andra orter i Finland och internationella studerande möjligheter och verktyg för att integreras på arbetsmarknaden och i lokalsamhället

Referenser

- Aro, Timo (2014): Alueiden muuttovetovoima; Kuntien ja kaupunkiseutujen vetovoima kuntien välisessä muuttoliikkeessä vuosina 2009–2013, <http://www.timoaro.fi/alueiden-muuttovetovoima-vuosina-2009-2013/>.
- Batalova, Jeanne (2007). The 'Brain Gain' race begins with foreign students. *Migration Information Source*, 1.1.2007. Tillgänglig på: <http://www.migrationpolicy.org/article/%E2%80%9Cbrain-gain%E2%80%9D-race-begins-foreign-students>. Läst 31.5.2017.
- Cassarino, Jean-Pierre (2004). Theorizing return migration: The conceptual approach to return migrants revisited. *International Journal of Multicultural Societies*, 6 (2), 253–279.
- Finlands officiella statistik (2014). Flyttningsrörelsen [e-publikation]. Helsinki: Statistikcentralen. Tillgänglig på http://www.stat.fi/til/muutl/kas_sv.html. Läst 31.5.2017.
- Finlands officiella statistik (2016). Flyttningsrörelsen [e-publikation]. Figurbilaga 2. Benägenhet till inflyttning mellan kommuner efter ålder 1992-2016. Helsinki: Statistikcentralen. Tillgänglig på http://www.stat.fi/til/muutl/2016/muutl_2016_2017-05-17_kuv_002_sv.html. Läst 31.5.2017.
- Haagensen, Klaus Munch, & Agerskov, Ulla (2016). *Nordisk statistik 2016*. Köpenhamn: Nordiska ministerrådet.
- Hartonen, Olavi, Björklund, Krister, Korkiasaari, Jouni & Söderling, Ismo (2016). *Migration i Finland och Europa. Handbok för lärare*. Kronoby: Migrationsinstitutet, Centret för Svenskfinland.
- Häkkinen, Iida (2000). *Muuttopäätös ja aluevalinta Suomen sisäisessä muuttoliikkeessä*. VATT-tutkimuksia 65. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Katajamäki, Hannu (2016). Oman tiensä kulkija: Pohjanmaan mallin muotoutuminen. Markku Mattila (red.): *Aina liikkeessä. Liikkuvainen Pohjanmaa*. Siirtolaisuusinstituutti aluekeskuksen tutkimuksia 7. Turku: Siirtolaisuusinstituutti 29–48.

- Korkiasaari, Jouni (1991). *Liikkuvuus ja rakennemuutos. Maassamuutto ja työvoiman liikkuvuus osana yhteiskunnan rakennemuutosta*. Työpoliittinen tutkimus 11. Helsinki: Työministeriö.
- Korkiasaari, Jouni & Söderling, Ismo (2007). Muuttoliikkeet. Seppo Koskinen et al (red). *Suomen väestö*. Helsinki: Gaudeamus, 239–270.
- Kytö, Hannu (1998). *Muuttajan muuttuvat motiivit eräissä suomalaisissa kaupungeissa 1980- ja 1990-luvulla*. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Laine, Tytti-Maaria (2016). *International degree students. A survey of studying, working, and living in Turku*. Åbo: Migrationsinstitutet.
- Lewis, W. Arthur (1954). Economic development with unlimited supplies of labor. *The Manchester School of Economic and Social Studies*, 22 (2), 139–191.
- Mella, Ilkka (2001). Väestön ja työvoiman alueellisia kehitysnäkymiä. Pekka Parkkinen & Ilkka Mella (red.): *Väestön ja työllisyyden kehitysnäkymiä. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko eduskunnalle*. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 2001/10. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia, 27–48.
- Nieminen, Jouko (2017). Alueelliset kehitysnäkymät keväällä 2017. Alueelliset kehitysnäkymät 1/2107. Helsinki: Arbets- och näringsministeriet. Tillgängligt på http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/18811288/Alueelliset_kehitysnakymat_kevat_2017.pdf/ac2ccc8d-7eb9-4e58-af6f-10cdbb0e0f15. Läst 30.6.2017.
- Nivalainen, Satu & Haapanen, Mika (2002). *Ikääntyvä ja keskittyvä Suomi – kaupunkien, maaseudun ja vuorovaikutusalueiden väestökehitys 1975–2030*. Aluekeskus- ja kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/2002. Helsinki: Sisäasiainministeriö.
- Nygård, Gustav (2015). Flyttningsrörelsen i Jakobstadsregionen. Åren 2004-2013. [E-publikation]. Concordia Tillgänglig på <http://www.concordia.jakobstad.fi/assets/UtdredningarPublikationer/Flyttningsrorelsen-i-Jakobstadsregionen-2004-2013.pdf>. Läst 31.5.2017
- Nyman-Kurkiala, Pia (1999). *Att flytta bort och hem igen. Sociala nätverk i keddjermigration*. Umeå, Sverige: Boréa Bokförlag.
- Rossi, Peter Henry (1955). *Why families move?* Illinois: Glencoe.
- Sjaastad, Larry A. (1962). The costs and returns of human migration. *Journal of Political Economy*, 70 (5), 80–93.
- Sotaniemi, Joonas (2016). Seinäjoen ja Vaasan nykyiset tulomuuttajat ja muuttamisen motiivit. Markku Mattila (red.) *Aina liikkeessä. Liikkuvainen Pohjanmaa*. Siirtolaisuusinstituutti Aluekeskuksen tutkimuksia 7. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 87–106.
- Statistikcentralen (2017). *Kuntakatsaus 2017 – Suomi-tietoa alueittain*. Helsingfors: Statistikcentralen.

Referenser

- Söderling, Ismo (2003). Integration of migrants in Europe – The case of Finland. I verket: Studi Emigrazione. *International Journal of Migration Studies*. Roma: Centro Studi Emigrazione, 905–926.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2015). *World Urbanization Prospects: The 2014 Revision*, (ST/ESA/SER.A/366).
- Utbildningsförvaltningens statistiktjänst (2016). Vipunen. Online statistikverktyg, tillgängligt på <https://vipunen.fi/sv-fi/>. Använt 31.5.2016.
- Yousfi, Saara (2005). *Kahdenuranperheet työmarkkinoilla ja aluedynamiikassa*. Sirtolaisuustutkimuksia A: 27. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Österbottens förbund (2015a). *Befolkningsförändringar 2015. Österbotten*. Österbottens förbund. E-publikation tillgänglig på <http://www.pohjanmaalukuina.fi/befolkning/befolkningsprognos/>. Läst 31.5.2016.
- Österbottens förbund (2015b). *Statistikcentralens befolkningsprognos 2015*. Österbottens förbund E-publikation tillgänglig på <http://www.pohjanmaalukuina.fi/befolkning/befolkningsprognos/>. Läst 31.5.2016.
- Österbottens förbund (2016). *Österbotten i siffror 2016*. E-publikation tillgänglig på <http://www.pohjanmaalukuina.fi/assets/10/Uploads/Pohjanmaa-lukuina2016-valmis.pdf>. Läst 31.5.2016.
- Österbottens förbund (2017). *Förhandsuppgifter gällande befolkningsförändringar 1.1-31.12.2016*. E-publikation tillgänglig på <http://www.pohjanmaalukuina.fi/befolkning/befolkningsforandringar/>. Läst 31.5.2016.

Patrik Söderberg

Nuoret Pohjanmaalla 2016–2017

Opiskelijoiden muuttohalukkuus ja ajatuksia alueesta

Sisällysluettelo

Esipuhe	61
Yhteenveto	63
1. Johdanto	64
1.1 Käsitteiden määrittely	67
1.2 Metodi ja materiaali	67
2. Kuka aikoo muuttaa – ja miksi?	70
2.1 Pohjanmaalla opiskelevat pohjalaiset	70
2.2 Pohjalaiset opiskelijat muualla kuin Pohjanmaalla	84
2.3 Muualta tulleet Pohjanmaalla opiskelevat	92
3. Mihin alueen pitäisi panostaa?	98
4. Päätelmät ja kommentit	105
Viitteet	111

Esipuhe

Suomessa puhutaan nykyisin paljon aivopaosta sekä siitä, houkutteleeko kotiseutu ja oma alue enää varsinkaan nuoria. Nuorten näkemys tulevaisuudesta on erittäin ratkaiseva, koska nuorten tulevaisuus on samalla koko yhteiskunnan tulevaisuus.

Osaavan työvoiman tarve on Pohjanmaalla erityisen suuri. Siksi on tärkeää, että alueen kilpailukyky säilyy hyvänä. Alueen pitäisi olla houkutteleva tulevaisuuden nuorille. Raportin tarkoitus on kartoittaa, millaisena nuoret Pohjanmaalla näkevät tulevaisuuden.

Miksi nuoret muuttavat omalta alueeltaan? Miltä muuttajaprofiili näyttää? Millaisia ajatuksia nuorilla on Pohjanmaasta ja Kokkolan seudusta? Näitä kolmea tärkeää kysymystä väitöskirjaa tekevä VTM Patrik Söderberg on tutkinut.

Moni paikallinen toimija voi käyttää raporttia avuksi ennen kaikkea strategiatyössä.

Kehitysyhtiöt Pohjanmaalla ja Kokkolan seudulla sekä Kokkolan kaupunki ovat rahoittaneet tutkimuksen yhdessä Siirtolaisuusinstituutin/Suomenruotsalaisen yksikön kanssa. Raportti on tehty yhteistyössä Åbo Akademin nuorisokyselyprojektin kanssa.

Haluan osoittaa kiitokseni tutkija Patrik Söderbergille erinomaisesti suoritetusta työstä. Kiitos myös tutkimusapulaisille Linda Filppula, Sofia Nordback, Lauri Sammallahti ja Ellen Hansén. Sekä tutkija Ismo Söderlingille ja Siirtolaisuusinstituutin johtaja Tuomas Martikaiselle arvokkaista kommentteista. Kiitos myös ohjausryhmän jäsenille; kehitysjohtaja Stefan Råbackille (VASEK), TJ Jarl Sundqvistille (Kehittämisyhtiö Concordia), TJ Angelique Irjalalle (Kristiinankaupungin Elinkeinokeskus), TJ Anne Pesolalle (KOSEK), strategiapäällikkö Piia Isosaarelle (Kokkolan kaupunki), tutkija Kjell Herbertsille (ÅA), dosentti Pia Nyman-Kurkialalle (ÅA). Sekä kiitos myös tietopalvelupäällikkö Jouni Korkiasaari layoutin työstämisestä. Lopuksi haluan kiittää kaikkia vastaajia ja kaikkia materiaalin keräämiseen osallistuneita.

Toivon, että raportista on apua strategiakehityksessä Pohjanmaalla kuten myös muilla alueilla, joilla on samanlaisia haasteita.

Magnus Enlund

Projektinjohtaja

Siirtolaisuusinstituutti/Suomenruotsalainen yksikkö

Yhteenveto

Tämä raportti perustuu yläkoulussa ja toisella asteella opiskeleville pohjalaisille tehtyyn kyselyyn sekä kyselyyn ja haastatteluun, joka on tehty kolmannen asteen opiskelijoille, jotka ovat joko kotoisin Pohjanmaalta tai opiskelevat Pohjanmaalla (tarkemmin sanottuna Pohjanmaan tai Keski-Pohjanmaan maakunnassa). Materiaali kerättiin marraskuun 2016 ja huhtikuun 2017 välisenä aikana, ja yhteensä 4 296 opiskelijaa vastasi kyselyyn ja 26 haastatteluun.

Vastauksista ilmenee muun muassa, että kuusi kymmenestä yläkoululaisesta ja toisen asteen opiskelijasta uskoo asuvansa muualla kuin alueella 10 vuoden kuluttua. Yli puolet niistä kolmannella asteella opiskelevista pohjalaisista, jotka ovat valinneet Pohjanmaan opiskelupaikakseen, ilmoittaa aikovansa jäädä asumaan alueella, kun taas vain neljä kymmenestä muualla opiskelevasta pohjalaisesta uskoo palaavansa kotiseudulle jossakin vaiheessa opintojen jälkeen. Vain murto-osa kansainvälisistä tai muualta Suomesta kotoisin olevista opiskelijoista uskoo jäävänsä Pohjanmaalle opintojen jälkeen. Kielierot ovat selkeitä: ruotsinkieliset opiskelijat uskovat suomenkielisiä useammin aikovansa jäädä alueelle asumaan tai palata alueelle. Myös pohjalaisella identiteetillä ja sosiaalisilla tekijöillä kuten kaveriverkostolla ja asumismuodolla on selkeä yhteys muuttohalukkuuteen.

Tavallisin muuttomotiivi iästä ja opiskelu- tai kotipaikkakunnasta riippumatta on työmahdollisuudet. Vastaajille on tärkeää löytää oman alan töitä, mutta myös hyvää työyhteisöä, vakituista työsuhdetta ja mahdollisuutta oppia uutta arvostetaan. Muualle lähtöä harkitsevat mainitsevat muuttomotiiveiksi myös opiskelun ja toivomuksen isommalla paikkakunnalla asumisesta, kun taas tulevaisuutta Pohjanmaalla suunnittelevat korostavat perheen ja ystävien läheisyyttä.

Avoimeen kysymykseen siitä, mihin alueen pitäisi panostaa ollakseen nuoria ja nuoria aikuisia houkutteleva, panostuskohteiksi mainittiin ennen kaikkea työmarkkinat, vapaa-ajantoiminta ja (yhteiskunta)kulttuuri, mutta myös liikenne, asuminen ja palvelut. Alueella olevat kansainväliset opiskelijat mainitsevat erityisesti toiveen harjoittelupaikoista, kun taas muualta päin Suomesta kotoisin olevat opiskelijat mainitsevat harrastusmahdollisuudet, kaksikielisyyden tuomat haasteet ja liikenneyhteydet.

Tuloksia havainnollistetaan taulukoilla ja kuvioilla sekä lainauksilla haastatteluista ja kyselyn avoimista vastauksista.

1

Johdanto

Väitöskirjassaan muuttoliikkeistä Suomessa Timo Aro (2014) toteaa, että kaupungistuminen ja suomalaisen työvoiman lisääntynyt liikkuvuus ovat vaikuttaneet siihen, että yhä harvemmat paikkakunnat ovat nykyisin muuttovoittoisia. Viime vuosina pakolaisvirrat ovat osittain vähentäneet tätä vaikutusta, mutta kun tarkastellaan maan sisäisiä muuttoliikkeitä, useimmat Suomen kunnat ovat muuttotappioisia (Tilastokeskus 2017). Kaupungistuminen ja keskittäminen ovat nykyisin globaaleja ilmiöitä, joten Suomen tilanne ei ole ainutlaatuinen (Yhtyneet kansakunnat DESA 2015), mutta väestön ikääntyessä muuttoliikkeiden vaikutuksesta tulee yhä merkittävämpi yhteiskuntakehitykselle ja työmarkkinatilanteelle suomalaisissa kunnissa (Mella, 2001).

Edelleen kaksi kolmasosaa kaikista muutoista Suomessa tapahtuu kuntarajojen sisäpuolella, mutta muuttoliike kuntien välillä kasvaa tasaisesti, ja joka kolmas kansalainen muuttaa yli aluerajojen jossakin vaiheessa elämäänsä (Holm et al, 2008). Samaan aikaan on myös merkkejä maastamuuton lisääntymisestä varsinkin ruotsinkielisen väestön keskuudessa. Kaisa Kepsu (2016) huomauttaa raportissaan "Aivovuotoa vai ei?", että varsinkin muutto Ruotsiin on kiihtynyt viime vuosina.

Muuttoliikkeet koskevat kaikki ikäryhmiä, varsinkin väestöllisiin huoltosuhteisiin kohdistuvan vaikutuksen kautta, mutta ennen kaikkea 20–30-vuotiaat nuoret aikuiset liikkuvat. Kuten Nivalainen ja Haapanen (2002) toteavat, nuoret muuttajat eivät tarkoita pelkästään lisää työvoimaa alueelle, vaan lisäävät myös syntyvyyttä ja uutta ajattelua yhteiskunnassa.

Pohjanmaasta

Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat sijaitsevat Suomen länsirannikolla, ja niiden yhteenlaskettu asukasluku on 250 000 (Tilastokeskus 2017). Alueella on paljon teollisuutta muun muassa energiaklusteri Vaasassa, bioklusteri

puuraaka-aineen jalostuksineen Pietarsaassa ja Kokkolan suurteollisuusalue. Alueella on myös laaja alkutuotanto, muun muassa kasvihuoneviljelyä Etelä-Pohjanmaalla ja turkistarhausta Uudenkaarlepyyn seudulla. Yleinen suhdan-netilanne oli vuonna 2016 heikko, ja vientipainotteisena alueena Pohjanmaa ei ole vielä kokenut samaa kansantalouden käännettä kuin Etelä-Suomi. Alueen työnäkymät ovat kuitenkin kansallisesta näkökulmasta edelleen hyvät, koska työttömyysaste on manner-Suomen alhaisin (Nieminen 2017).

Pohjanmaalle on luonteenomaista ruotsinkielisten asukkaiden suuri osuus (55 prosenttia Pohjanmaan ja 10 prosenttia Keski-Pohjanmaan väestöstä). Suomalaisen mittapuun mukaan Pohjanmaalla on myös suhteellisen suuri osuus muiden maiden kansalaisia (5 prosenttia). Yliopisto- ja ammattikorkeakoulutusta on tarjolla Vaasassa, Pietarsaassa ja Kokkolassa, ja alueella on nykyisin yhteensä lähes 3 000 yhdeksäsluokkalaista, 13 000 toisen asteen opiskelijaa ja noin 14 000 kolmannen asteen opiskelijaa (Opetushallinnon tilastopalvelu 2016)

Pohjanmaa on alue, jolla on pitkät siirtolaisuusperinteet, alkaen viime vuosisadanvaihteen siirtolaisuudesta Amerikkaan ja muuttoallostaa Ruotsiin 1960- ja 1970-luvulla. Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan väestönmuutos on 2000-luvulla ollut linjassa valtakunnallisen 6 prosentin kasvun kanssa tai jäänyt hiukan sen alle (Pohjanmaan liitto 2016). Kuntatasolla kasvu on ollut suurinta Vaasan, Mustasaaren ja Laihian muodostamassa kolmiossa ja pohjoisissa Luodon ja Pedersören maaseutukunnissa. Tilastokeskuksen väestöennusteen 2015–2040 mukaan Pohjanmaan maakunta noudattaa jatkossakin valtakunnallista keskiarvoa 7 prosentin väestönkasvulla, kun taas Keski-Pohjanmaalla kasvun odotetaan olevan jonkin verran pienempi mutta silti positiivinen eli 2 prosenttia. Pohjanmaalla kasvun odotetaan olevan voimakkainta Vaasan alueella, kun taas Etelä-Pohjanmaalla väestömäärän odotetaan laskevan Pohjanmaan liitto 2015b).

Väestönmuutosten voidaan nähdä johtuvan kolmesta tekijästä: syntyneiden määrästä suhteessa kuolleiden määrään, nettomaasta- ja maahanmuutosta ja nettomuutosta maan sisällä. Kahden viime vuoden tilaston (Pohjanmaan liitto 2015a) perusteella voidaan todeta, että Pohjanmaa osoittaa syntyvyysylijäämää ja nettomaahanmuuttoa, mutta negatiivista nettomuuttoa maan sisällä. Kuntatasolla syntyvyysylijäämä on pääosin samoissa kunnissa, jotka ovat osoittaneet väestönkasvua 2000-luvulla, eli kolmiossa Vaasa–Mustasaari–Laihia ja Luodossa ja Pedersöressä sekä Udessakaarlepyyssä. Nettomaahanmuutto on positiivista kaikissa muissa kunnissa paitsi Mustasaassa, kun taas kahden viime vuonna muutto maan sisällä osoittaa negatiivisia lukemia kaikille muille kunnille paitsi Laihialle. Kuntien välisessä nettomuutossa Pohjanmaa kuului vuonna 2016 niihin alueisiin, jotka menettivät eniten asukkaita väestömäärään nähden.

Teorioita muuttoliikkeistä ja muuttomotiiveista

On olemassa erilaisia malleja ihmisten muuttamisen selittämiseen. Klassisen taloudellisen teorian mukaan muuttoliike tapahtuu ensisijaisesti alueellisten ja valtakunnallisten työtarjonnan- ja palkkaerojen vuoksi, joiden perusteella yksilöt tekevät rationaalisia analyyseja muuttamisen hyvistä ja huonoista puolia (Lewis 1954; Sjaastad 1962). Muuttoliike voidaan nähdä myös laajemmasta resurssinäkökulmasta investointina, ei vain taloudellisesti vaan myös yksilön fyysisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin huomioon ottaen (Kytö, 1998). Elämänvaihenäkökulmasta on toisaalta tärkeää korostaa, että muuttomotiiveilla ja -tendensseillä on taipumus vaihdella iän ja elämänvaiheen mukaan (Ross 1955, Yosufi 2005).

Yksi suosituimmista malleista muuttoliikkeen ymmärtämiseksi on niin kutsuttu työntö–veto-malli (Lee, 1966; katso myös Hartonen et al 2016). Tämän mallin mukaan muuttoliikkeet voidaan yhdistää neljään tekijään: työntötekijät, vetotekijät, väliin tulevat tekijät ja henkilökohtaiset tekijät. Kun työntötekijät työntävät yksilöä pois paikkakunnalta (esimerkiksi matalasuhdanne tai huono yhteiskunnallinen ilmapiiri), vetotekijät vetävät yksilöä tiettyyn kohteeseen (esimerkiksi hyvät työmahdollisuudet ja runsas harrastustarjonta). Väliin tulevat tekijät puolestaan helpottavat tai vaikeuttavat muuttoa (esimerkiksi liikenneyhteydet tai maantieteelliset tai kulttuuriset etäisyydet). Henkilökohtaiset tekijät voivat olla esimerkiksi valmiuksia, arvoja ja pyrkimyksiä, joten se, mikä on yhdelle vetotekijä ei välttämättä ole toiselle yhtä vetovoimainen.

Muuttoliiketutkimuksessa luokitellaan myös tyypillisiä muuttajia. Suomessa maan sisällä muuttajat ovat yleensä nuoria, naimattomia ja korkeasti koulutettuja, kun taas Kepsu (2016) toteaa, että viime vuosina Ruotsiin muuttaneiden koulutustaso vaihtelee. Muuttoja Vaasaan ja Seinäjoelle käsitelleessä tutkimuksessa Sotaniemi (2016) tunnistaa puolestaan neljä pohjalaista muuttajatyyppeä: työ- ja uramuuttajan, paluumuuttajan (joka usein muuttaa lähemmäs sukua ja ystäviä), opiskelijan ja kielipainotteisen muuttajan (joka haluaa palvelua omalla äidinkielellään).

Tästä raportista

Raportti on jaettu neljään osaan, ja se alkaa lyhyellä katsauksella terminologiaan, tietojenkeruuseen ja materiaaliin. Sen jälkeen esitellään analyyysien tulokset: luvussa 2 tunnistetaan erilaisia nuorisoryhmiä, jotka harkitsevat alueelle jäämistä, sieltä pois muuttamista tai sinne palaamista, sekä muuton tärkeimpiä motiiveja; luvussa 3 esitellään kyselyyn osallistuneiden ehdotuksia siitä, mihin alueella voitaisiin panostaa. Lopuksi seuraa tulosten kommentointi luvussa 4.

1.1 Käsitteiden määrittely

Muuttohalukkuus viittaa tässä raportissa ajatukseen tai tarkoitukseen muuttaa nykyiseltä asuinpaikkakunnalta. On korostettava, että ajatus muuttaa ei välttämättä tarkoita tämän ajatuksen toteuttamista, koska voi tapahtua asioita, jotka joko viivästyttävät prosessia tai estävät sen. Silti ajatukset poismuutosta, jäämisestä tai paluusta kertovat jotain siitä, miten nuoret näkevät kotiseutunsa tai opiskelupaikkakuntansa. Kyselyyn sisältyi kaksi kysymystä muuttohalukkuudesta. Toinen niistä oli välittömämpi ("Aiotko muuttaa lähivuosina?") ja toinen pitemmällä aikavälillä ("Missä arvelet asuvasi 10 vuoden kuluttua?").

Pohjanmaata ja (koti)seutua käytetään raportissa yhteisenä käsitteenä kahdesta projektin kohdealueena olevasta Suomen länsirannikon maakunnasta, eli Pohjanmaasta ja Keski-Pohjanmaasta (ei kuitenkaan Pohjois-Pohjanmaan eikä Etelä-Pohjanmaan maakunnista). Alle viiden asukkaan asukastiheydellään neliökilometrillä Keski-Pohjanmaa kuuluu niihin Pohjois-Euroopan alueisiin, joita kutsutaan EU:ssa harvaan asutuiksi alueiksi, kun taas Pohjanmaa jää rajan eteläpuolelle.

Seutukunta on Tilastokeskuksen mukaan joukko kuntia, jotka yhteistyön ja yhteisen pendelöintialueen perusteella muodostavat kokonaisuuden (Suomen virallinen tilasto 2014). Tähän projektiin sisältyvät seuraavat seutukunnat: Etelä-Pohjanmaa, Vaasan seutu, Pietarsaaren seutu ja Kokkolan seutu.

Pohjalainen kaupunki ja maaseutu: raportissa Vaasa, Pietarsaari ja Kokkola lasketaan kaupunkikunniksi Tilastokeskuksen kuntaluokittelun mukaan ja muut paikkakunnat lasketaan taajamakunniksi (esimerkiksi Mustasaari ja Kristiinankaupunki) tai maaseutukunniksi (esimerkiksi Isokyrö ja Luoto).

1.2 Metodi ja materiaali

Projektin puitteissa toteutettiin kaksi kyselyä marraskuun 2016 ja huhtikuun 2017 välisenä aikana. Toinen oli niin kutsuttu *Nuorisokysely*, joka toteutettiin yhdessä Åbo Akademin nuorisotutkijoiden kanssa ja joka suunnattiin yhdeksäsluokkalaisille ja toisen asteen kolmannen vuosikurssin oppilaille, ja toinen niin kutsuttu *Back to Pampas* -kysely, joka suunnattiin kolmannen asteen opiskelijoille, joiden nykyinen opiskelu on kestänyt vähintään vuoden. *Nuorisokysely* sisälsi muuttoliikkeen ja tulevaisuudensuunnitelmien lisäksi kysymyksiä myös nuorten vaikuttamisesta, kouluviihtyvyydestä, harrastuksista ja mielenterveydestä, kun taas *Back to Pampas* keskittyi erityisesti uraan, muuttohalukkuuteen ja nuorten ajatuksiin Pohjanmaasta.

1 Johdanto

Yhteensä kyselyihin osallistui yli 1 900 yläkoululaista, lähes 1 750 toisen asteen opiskelijaa ja runsaat 1 000 korkeakouluopiskelijaa. Materiaalia työstetäessä karsittiin pois 8 prosenttia vastaajista. Näiden joukossa olivat ne, joiden vastauksia ei voitu pitää vakavasti otettavina ja ne, jotka täyttivät vain taustatiedot. Lopullinen materiaali koostuu 4 296 vastaajasta, joista 1 776 on yhdeksäsluokkalaisia, 1 608 toisen asteen opiskelijoita ja 912 korkeakouluopiskelijoita. Viimeksi mainittuun ryhmään sisältyy Pohjanmaalla ja muualla opiskelevien

Taulukko 1. Vastanneet koulutusasteen, sukupuolen ja vastauskielen mukaan.

Otos	N	Naisia	Miehiä	Ruotsi	Suomi	Englanti
Yläkoulu	1 773	51%	49%	57%	43%	0%
Toinen asti	1 612	52%	48%	72%	27%	1%
Kolmas aste						
– Pohjanmaalla opiskelevat pohjalaiset	340	74%	26%	69%	31%	0%
– Muualla opiskelevat pohjalaiset	334	73%	27%	73%	26%	0%
– Pohjanmaalla opiskelevat suomalaiset	132	73%	27%	26%	74%	0%
– Pohjanmaalla opiskelevat kansainväliset opiskelijat	107	48%	52%	0%	0%	100%
Yhteensä	4 298	55%	45%	60%	36%	3%

pohjalaisten lisäksi Pohjanmaalla opiskelevia suomalaisia ja kansainvälisiä opiskelijoita (katso Taulukko 1).

Vastanneiden keski-ikä oli yläkoulussa 15,0 vuotta, toisella asteella 18,3 vuotta ja kolmannella asteella 23,4 vuotta. Oppitunnin aikana vastanneiden yläkoululaisten ja toisen asteen opiskelijoiden sukupuolijakauma oli tasainen. Kolmannella asteella, missä tiedot kerättiin sähköpostin ja sosiaalisen median kautta, vastanneista 70 prosenttia oli naisia ja 30 prosenttia miehiä. Kyselyihin vastattiin ruotsiksi (60 prosenttia vastanneista), suomeksi (36 prosenttia) ja englanniksi (3 prosenttia). Vapaa-ajankielekseen 67 prosenttia vastaajista ilmoitti ruotsin, 55 prosenttia suomen ja 23 prosenttia englannin sekä 10 prosenttia jonkin muun kielen. Kolme kymmenestä puhui sekä suomea että ruotsia.

Kyselymateriaali analysoitiin varianssi- ja regressioanalyysillä, ja se esitellään juoksevana tekstinä ja kuvioina. Tilastollisissa analyyseissä kontrollimuuttujina käytettiin ikää, sukupuolta ja kieltä ja tulosten prosentuaalisessa esittelyssä materiaali on painotettu sukupuolijakauman ja kielellisen jakauman mukaan kultakin koulutusasteelta.

1.2 Metodi ja materiaali

Samanaikaisesti kyselyn kanssa suoritettiin eri puolilla Suomea ja Ruotsia opiskelevien pohjalaisten 26 nimetöntä haastattelua (11 suomeksi ja 15 ruotsiksi) (katso liite 1). Haastatteluissa keskityttiin nuorten ajatuksiin opiskelusta, kotipaikkakunnasta ja tulevaisuudesta, ja niitä käytettiin raportissa yhdessä kyselyn avoimien vastausten kanssa havainnollistamaan ja värittämään tilastollisia analyyseja.

- Haluatko lisätietoa tietojenkeruusta tai analyyseista? Ota yhteyttä kirjoittajaan patrik.soderberg@abo.fi

2

Kuka aikoo muuttaa – ja miksi?

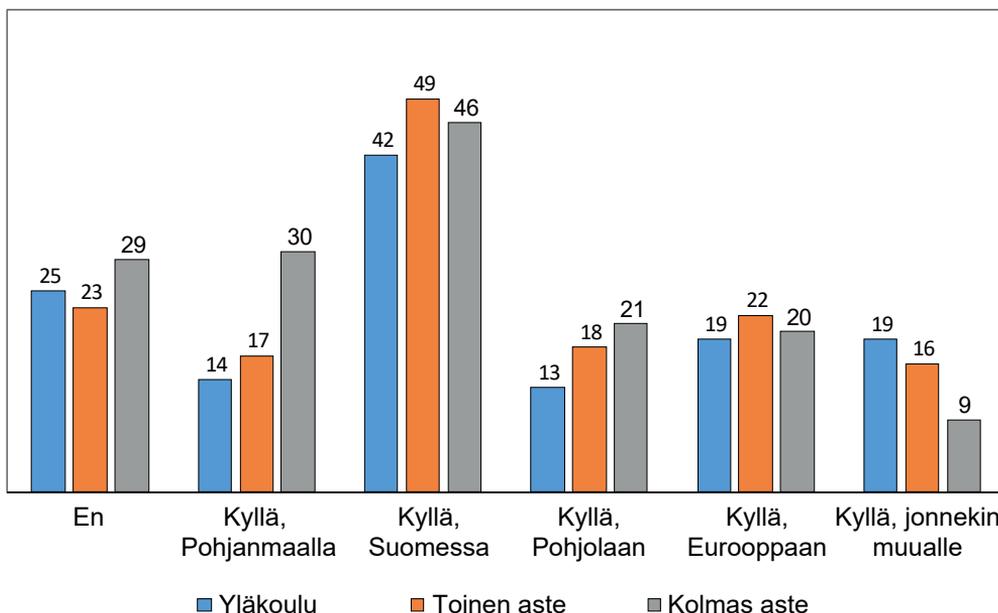
Tässä luvussa analysoidaan sitä, mitkä opiskelijaryhmät harkitsevat jäävänsä Pohjanmaalle, muuttavansa pois Pohjanmaalta tai palaavansa Pohjanmaalle ja mitkä tekijät vaikuttavat muuttohalukkuuteen. Ensin käsitellään niitä pohjalaisia nuoria, jotka nyt opiskelevat alueen yläkoulussa, toisella asteella tai kolmannella asteella (2.1), sen jälkeen niitä pohjalaisia korkeakouluopiskelijoita, jotka opiskelevat nyt muualla Suomessa tai Ruotsissa (2.2), ja lopuksi niitä korkeakouluopiskelijoita, jotka tulevat muualta päin Suomea tai ulkomailta opiskelemaan korkeakouluun Pohjanmaalle (2.3). Jokainen osa päättyy lyhyeen yhteenvetoon.

2.1 Pohjanmaalla opiskelevat pohjalaiset

Kysymykseen ”Aiotko muuttaa lähivuosina?” vastaaja saattoi valita eri vastausvaihtoehdoista. Kolmannen asteen opiskelijat valitsivat yleensäkin useampia vaihtoehtoja kuin nuoremmat vastaajat, mutta yhteistä kaikille koulutusasteille oli, että muutto maan sisällä oli tavallisin vaihtoehto (Kuvio 1).

Jos yhdistetään vastausvaihtoehdot ”En” ja ”Kyllä, Pohjanmaalla”, ilmenee, että runsas kolmasosa yläkoulussa ja toisella asteella uskoo jäävänsä alueelle lähivuosina, kun taas kaksi kolmasosaa uskoo muuttavansa pois Pohjanmaalta. Kolmannen asteen opiskelijoista alueelle jäämistä harkitsevien osuus kasvaa yli puoleen, mikä voidaan ennen kaikkea yhdistää siihen, että monet kolmannen asteen opiskelijat aikovat muuttaa alueen sisällä. Trendit vastaavat niin kutsuttua elämänvaihemallia (Ross 1955; Yosufi 2005), jonka mukaan opintopaikan tai ensimmäisen työpaikan valinta (joka varsinkin nuoremmilla nuorista on edessä) vaatii laajemmassa määrin muuttoa kauemmas, kun taas perheen

Aiotko muuttaa lähivuosina?

Kuvio 1. Lyhyen aikavälin muuttohalukkuus Pohjanmaalla opiskelevilla koulutusasteen mukaan.

perustaminen (joka on ajankohtaisempi kolmannen asteen opiskelijoille) merkitsee muuttoa lähemmäs.

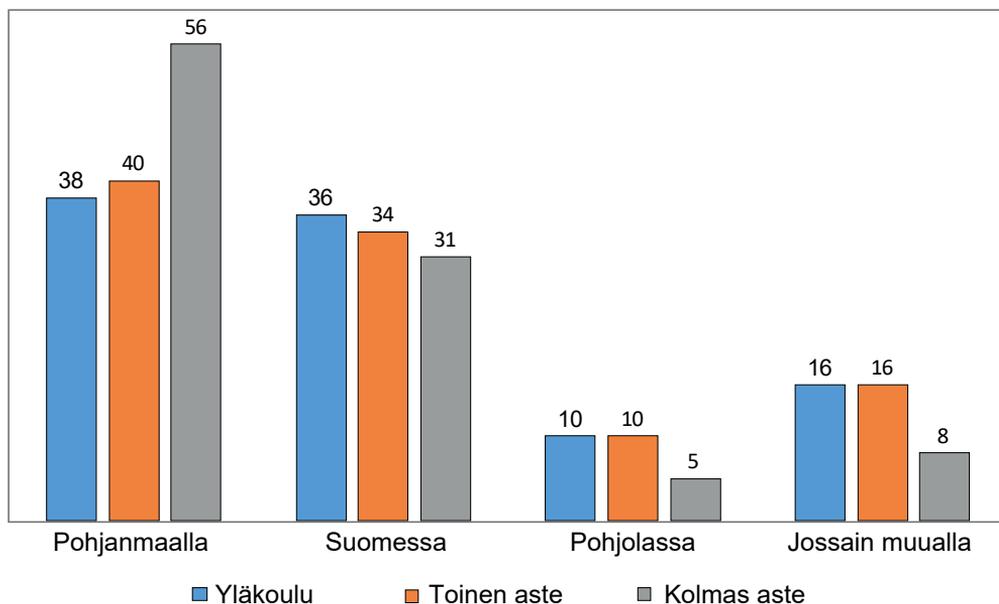
Pohjolaan muuttoa harkitsevien määrä kasvaa yläkoulusta kolmannelle asteelle mentäessä, kun taas Euroopan ulkopuolelle muuttoa harkitsevien määrä vähenee. Tämän voisi tulkita niin, että muutto Pohjolaan laantuu lähivuosina, mutta todennäköisempi tulkinta on ehkä se, että mikä teinivuosina oli epämääräinen ajatus maailmalle muuttamisesta konkretisoituu ajan myötä ajatukseksi muutosta lähimpiin naapurimaihin.

Avoimeen kysymykseen siitä, missä arvelee asuvansa kymmenen vuoden kuluttua, vastaa 40 prosenttia yläkoululaisista ja toisen asteen opiskelijoista ja 55 prosenttia kolmannen asteen opiskelijoista asuvansa luultavasti jossain päin Pohjanmaalla (kuvio 2). Tavallisimpia vastauksia olivat omalla kotipaikkakunnalla ja ”jossain päin Pohjanmaata”.

Kolmannes vastaajista uskoo aikovansa asua Suomessa kymmenen vuoden kuluttua. Tähän kategoriaan kuuluvia tavallisimpia vastauksia olivat ”Suomessa” ja niissä tapauksissa, joissa oli mainittu tietty paikka, se oli usein Helsinki, Tampere ja Turku.

Kymmenesosa vastaajista ilmoittaa aikovansa asua jossain päin Pohjolaa ja edelleen 15 prosenttia aikovansa asua jossain päin ulkomailla. Tavallisimpia vastauksia Pohjolan kategoriassa ovat ”Ruotsissa” ja vain jossain määrin ”Nor-

Missä arvelet asuvasi 10 vuoden kuluttua?

Kuvio 2. Pitkän aikavälin muuttohalukkuus Pohjanmaalla opiskelevilla koulutusasteen mukaan.

jassa” – niissä tapauksissa, joissa on mainittu jokin paikka, se on pääasiassa Tukholma tai Uumaja. Kauemmas muuttoa aikovien kohteet vaihtelevat Aasiasta ja Etelä-Amerikasta Sveitsiin ja Barcelonaan, mutta tavallisimpia vastauksia ovat ”USA:ssa”, ”Englannissa” ja ”jossain päin Eurooppaa”.

Jos yhdistetään lyhyen ja pitkän aikavälin muuttohalukkuutta koskevat vastaukset, niin 15–20 prosenttia Pohjanmaalta poismuuttoa harkitsevista yläkoululaisista ja toisen asteen opiskelijoista aikoo palata takaisin alueelle 10 vuoden kuluessa. Niistä kolmannen asteen opiskelijoista, jotka aikovat muuttaa muualle opintojen jälkeen, vähän suurempi osa (25 %) uskoo palaavansa kymmenen vuoden sisällä.

Sukupuoli, kieli ja identiteetti

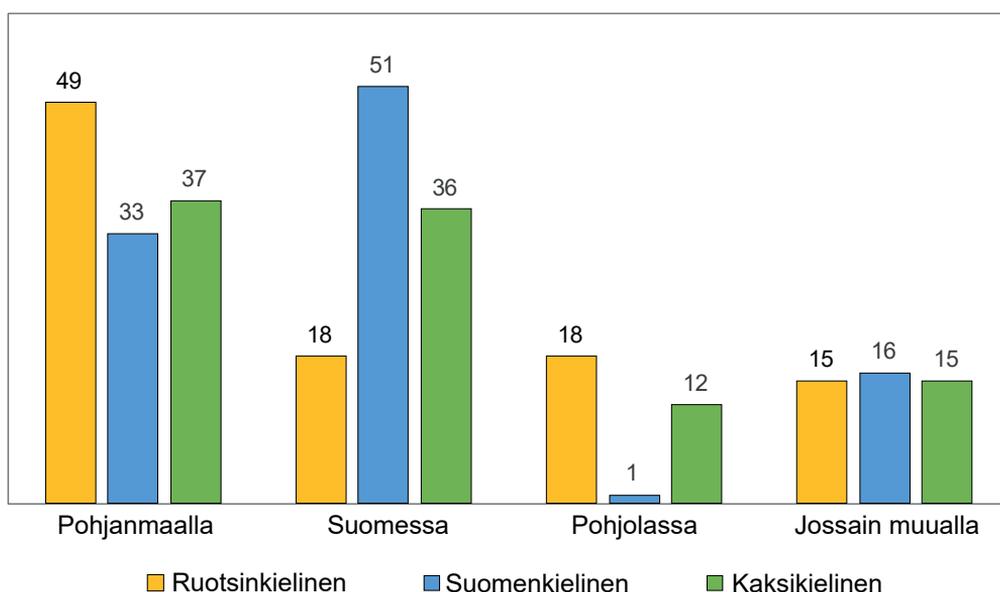
Historiallisesti naiset ovat muuttaneet miehiä enemmän, mutta tämän päivän Suomessa sukupuolierot eivät ole yhtä selkeät (Korkiasaari & Söderling 2007). Muuttohalukkuuden regressioanalyysi, jossa riippumattomina muuttujina on käytetty pohjalaisten nuorten sukupuolta, kieltä, kuntatyyppiä ja koulutustasetta, osoittaa kuitenkin, että miehet useammin kuin naiset uskovat jäävänsä nykyiselle asuinpaikkakunnalleen opintojen jälkeen. Samaan aikaan nähdään

2.1 Pohjanmaalla opiskelevat pohjalaiset

elämänvaihevaikutus: vaikka useampi naisista kuin miehistä yläkoulussa tai toisella asteella aikoo muuttaa Pohjanmaan ulkopuolelle, kaava katoaa kolmannella asteella, jolla useampi nainen kuin mies aikoo muuttaa alueen sisällä. Jos tarkastellaan kysymystä, missä opiskelijat aikovat asua kymmenen vuoden kuluessa, vain yläkoululaisista useampi tyttö kuin poika uskoo olevansa muualla kuin Pohjanmaalla.

Kieliryhmien välinen vertailu osoittaa toisaalta, että ruotsinkieliset opiskelijat suuremmissa määrin suunnittelevat jäävänsä asumaan Pohjanmaalle, kun taas suomenkieliset vastaavat useammin, että uskovat asuvansa "Suomessa" (Kuvio 3: kaikki koulutusasteet yhdessä).

Missä arvelet asuvasi 10 vuoden kuluttua?

Kuvio 3. Pitkän aikavälin muuttohalukkuus Pohjanmaalla opiskelevilla vapaa-ajankielen mukaan.

Kuten Nygård (2011) toteaa, on olemassa luonnollisia syitä siihen, että muuttohalukkuus on heikompi ruotsinkielisten pohjalaisten keskuudessa, koska maassa on vähemmän vaihtoehtoja niille, jotka toivovat ruotsinkielistä palvelua ja koulutusta. Suomenkieliset pohjalaiset voivat toisaalta käyttää äidinkieltään koko maassa, samalla kun haaste kommunikoinnista ruotsiksi toimii työntekijänä pois alueelta. Kaksikielisillä vastaajilla on toisaalta kaikki mahdollisuudet jäädä alueelle tai muuttaa.

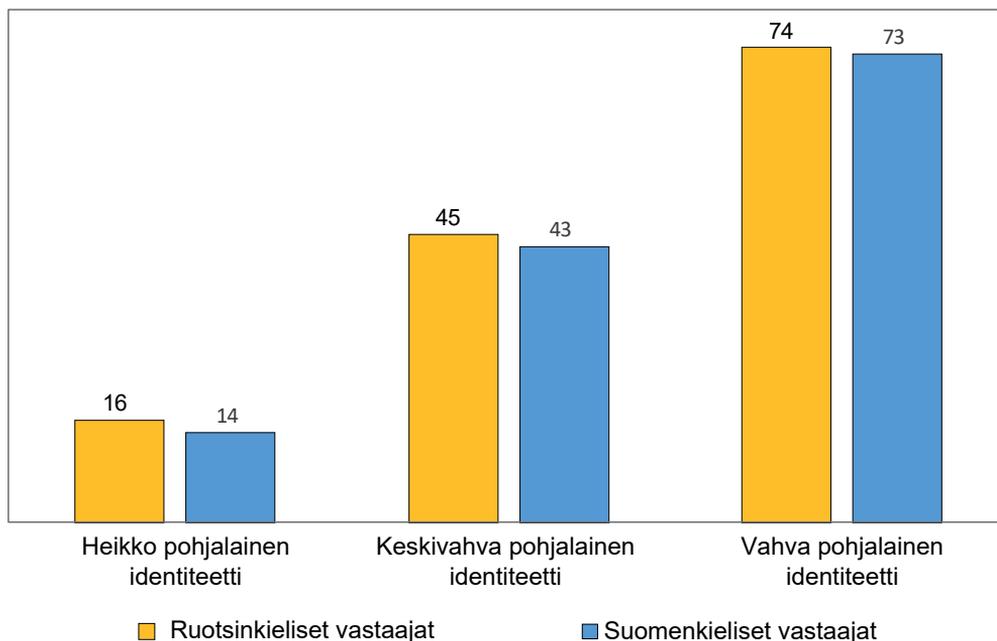
2 Kuka aikoo muuttaa – ja miksi?

Yksikielisille ruotsinkielisille vastaajille, jotka uskovat asuvansa muualla kuin Pohjanmaalla, Pohjola on yhtä houkutteleva vaihtoehto kuin Suomi. Kuten Kaisa Kepsu (2016) toteaa, monet ruotsinkieliset pohjalaiset kokevat, että Ruotsi ja ruotsalaisen yhteiskunta on niin läheinen kulttuurisesti, että muuton länteen voi rinnastaa muuttoon kotimaassa.

Asuisin kuitenkin mieluummin, niin oudolta kuin se kuulostaakin, Tukholmassa tai ulkomailla kuin Helsingissä tai Etelä-Suomessa (Nainen, 22 vuotta, Etelä-Pohjanmaa)

Kolmannen asteen opiskelijoille osoitetussa kyselyssä oli kysymys alueellisesta identiteetistä ("Miten vahvasti tunnet itsesi pohjalaiseksi?"). Tuloksista ilmenee, että ruotsinkieliset vastaajat suuremmissa määrin identiteetiltään "österbottningar" kuin mitä suomenkieliset ovat "pohjalaisia". 64 prosenttia ruotsinkielisistä kolmannen asteen opiskelijoista ilmoittaa suuremmissa määrin identifioituvansa pohjalaiseksi, kun vastaava prosentti on suomenkielisillä opiskelijoilla 34. Erot kieliryhmien välillä voidaan osittain selittää sillä, että suomenkielinen käsite on laajempi kuin ruotsinkielinen, mutta toisaalta myös yhteys paikallisen identiteetin ja muuttohalukkuuden välillä on yhtä vahva sekä suomen- että ruotsinkielisillä (Kuvio 4).

Aion asua Pohjanmaalla

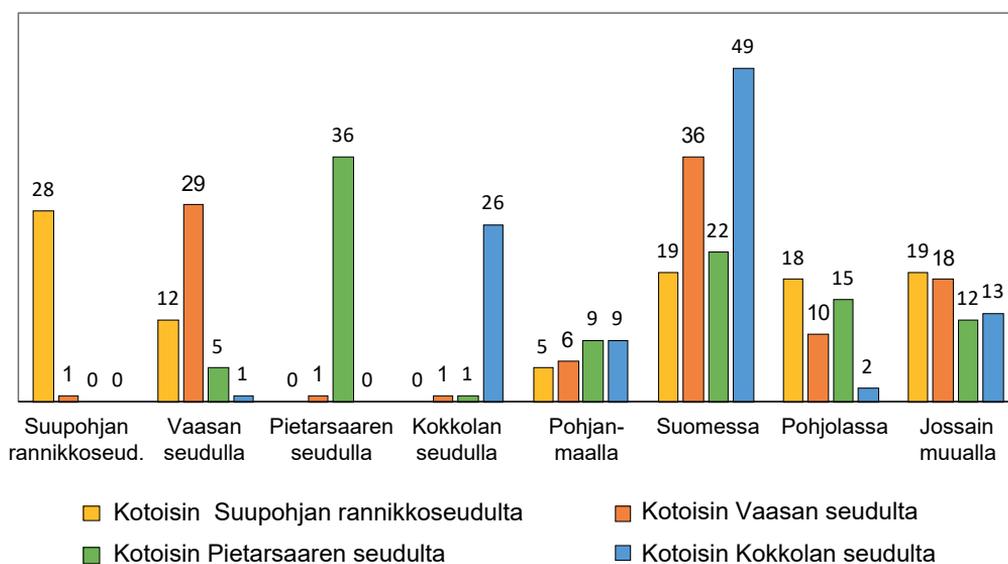

Kuvio 4. Muuttohalukkuus kielen ja pohjalaisen identiteetin vahvuuden mukaan

Seutukunnat

Materiaalista ilmenevät myös erot seutukuntien välillä (Kuvio 5; kaikki koulutusasteet yhdessä). Yleisesti ottaen Vaasan seutu on se alue, joka houkuttelee parhaiten nuoria Pohjanmaalla. Analysoituna koulutusasteen mukaan Vaasan seutu erottuu myös muista sinä alueena, jolla niiden nuorten osuus, jotka uskovat asuvansa 10 vuoden kuluttua alueella, kasvaa yläkoulusta kolmannelle asteelle, kun taas Etelä-Pohjanmaalla, Pietarsaaren seudulla ja Kokkolan seudulla tilanne on päinvastainen.

Missä arvelet asuvasi 10 vuoden kuluttua?

Kuvio 5. Pitkän aikavälin muuttohalukkuus seutukunnan mukaan.

Edelleen voidaan todeta muuttohalukkuuden muualle Suomeen olevan suurin Vaasan seudulta ja Kokkolan seudulta, kun taas muuttohalukkuus Pohjolaan on suurin Etelä-Pohjanmaalta ja Pietarsaaren seudulta. Nämä erot voidaan yhdistää kielelliseen jakaumaan seutukunnissa, joista Vaasan seudulla ja Kokkolan seudulla on suomenkielinen enemmistö ja Etelä-Pohjanmaalla on ruotsinkielinen enemmistö, mutta myös siihen, että nuoret kaupunkikunnista aikovat suuremmassa määrin muuttaa muihin kaupunkeihin Suomessa.

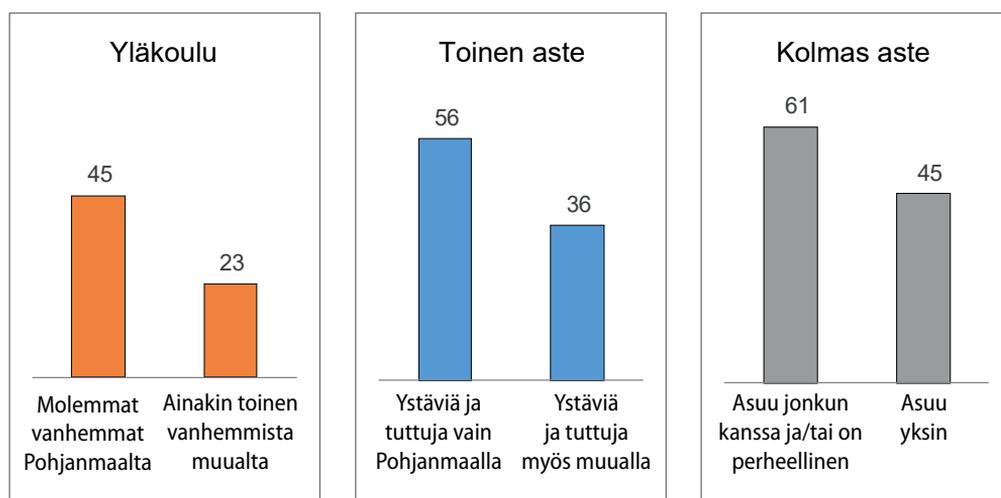
Kuntatasolla on myös selkeä alueen kaupungistumistrendi, jossa niiden nuorten osuus, jotka uskovat aikovansa asua muualla kuin Pohjanmaalla 10 vuoden kuluttua, on kaksi kertaa suurempi maaseudulla asuvien keskuudessa (17 prosenttia) kuin jossakin kaupunkikunnassa asuvien keskuudessa (8 pro-

senttia) kieliryhmästä riippumatta. Kaupunkiympäristön valinnassa Vaasa houkuttelee eniten nuoria Kristiinankaupungista Uuteenkaarlepyyhyn, kun taas nuoret Pedersörestä ja Luodosta hakeutuvat Pietarsaareen, Kruunupyyn nuoret Pietarsaareen ja Kokkolaan ja nuoret Kokkolan seudulta hakeutuvat Kokkolaan.

Elämänvaiheeseen liittyvät selitykset: sosiaaliset tekijät ja koulutusaste

Materiaalissa esiintyy tiettyjä tekijöitä, jotka ovat yleisiä indikaattoreita kasvaneesta muuttohalukkuudesta (esim. kielellinen ulottuvuus), kun taas toisilla tekijöillä ei ole selkeää vaikutusta (esimerkiksi asemalla sisarusparvessa). Materiaalissa on myös elämänvaiheeseen liittyviä tekijöitä, joiden yhteydessä muuttohalukkuus vaihtelee vastaajan iän ja koulutusasteen mukaan. Tähän kuuluu ennen kaikkea läheisten suhteiden merkitys (Kuvio 6).

Vuosikurssin 9 oppilailta halukkuus muuttaa alueelta on paljon suurempi niiden keskuudessa, joilla ainakin toinen vanhemmista on toiselta paikkakunnalta verrattuna niihin, joiden molemmat vanhemmat ovat Pohjanmaalta. *Toisen asteen opiskelijoilla* vanhempien kotipaikan merkitys vähenee ja sen sijaan muuttohalukkuus voi liittyä nuorten sosiaaliseen verkostoon, niin että suunnitelmat muuttaa pois Pohjanmaalta ovat tavallisimpia niillä, joilla on ystäviä tai tuttuja, jotka jo asuvat alueen ulkopuolella. Tätä sosiaalista ilmiötä, että aiemmin muuttaneet helpottavat suvun, ystävien ja tuttujen muuttopäätöksen tekemistä ja vaikuttavat siihen, kutsutaan ketjumuutoksi, ja sen on todettu myös

Kuvio 6. Sosiaalisten tekijöiden merkitys muuttohalukkuuteen eri koulutusasteilla. (Pylväiden korkeus kertoo Pohjanmaalta lähivuosina muuttoa aikovien opiskelijoiden osuuden)

2.1 Pohjanmaalla opiskelevat pohjalaiset

aikaisemmin olevan keskeinen mekanismi muuttoliikkeessä Pohjanmaan ja Ruotsin välillä (Nyman-Kurkiala 1999).

Myös kolmannen asteen opiskelijoille ikätoverien rooli on tärkeä muuttamista tai jäämistä harkitessa. Erotuksena nuoremmista vastaajista useimmat korkeakouluopiskelijat ovat jo muuttaneet kotoa joko asuakseen yksin tai samanikäisen toverin kanssa (kumppani, kaveri tai sisarus) ja heillä on joissakin tapauksissa myös omia lapsia. Vaikutus muuttohalukkuuteen on selkeä: ne, jotka asuvat jonkun kanssa, ajattelevat selvästi useammin aikovansa jäädä alueelle.

Toisella asteella on myös selkeä ero lukiolaisten ja ammattikoululaisten välillä: 70 prosenttia lukiolaisista ja 50 ammattikoululaisista uskoo asuvansa muualla kuin alueella 10 vuoden kuluttua. Tätä eroa voidaan osittain selittää sillä, että lukiolaiset suunnittelevat suuremmissa määrin hakeutuvansa jatkamaan opintojaan yliopistoon tai ammattikorkeakouluun, mutta myös sillä, että ammattikoulussa opiskelevat tekevät suuremmissa määrin osa-aikatoita opintojen ohessa ja kokevat työmahdollisuudet alueella paremmiksi (katso luku 2.1.2).

2.1.1 Muuttomotiivit ja parasta kotiseudussa

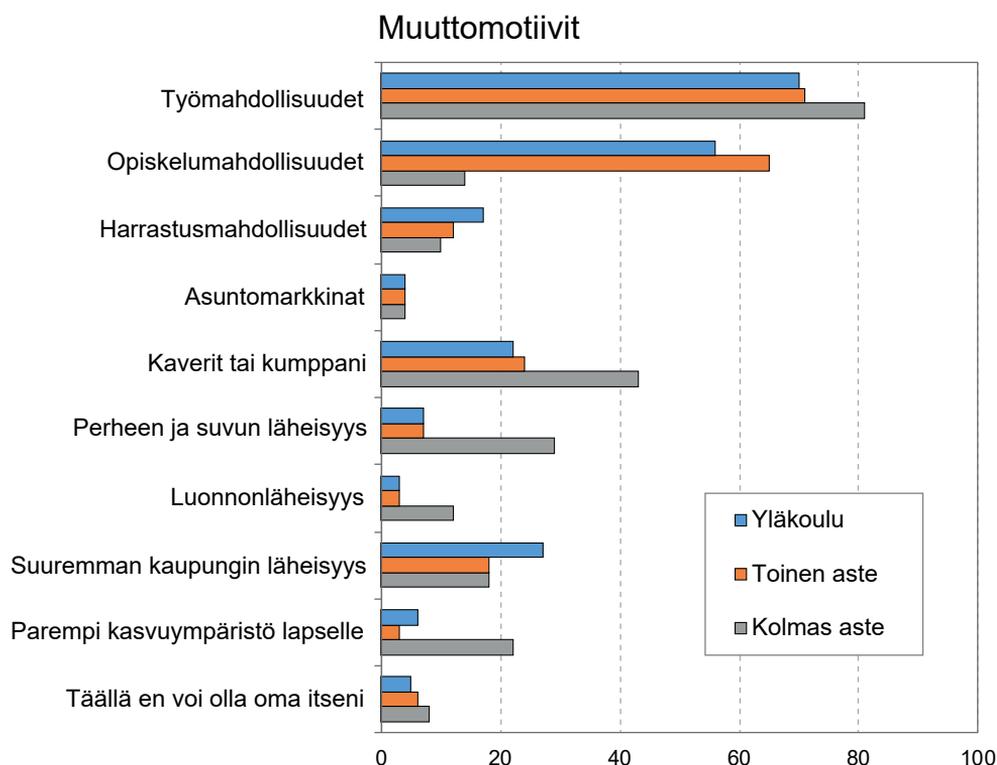
Niitä, jotka olivat vastanneet arvelevansa, että muuttavat lähivuosina, pyydettiin sen jälkeen valitsemaan enintään kolme motiivia mahdolliseen muuttoon. Tulokset esitellään koulutusasteittain kuviossa 7.

Kuten kuvioista 7 ilmenee, työmahdollisuus on tavallisin syy muuttaa nykyiseltä asuinpaikkakunnalta: yli 70 prosenttia nuorista yläkoulussa ja toisella asteella ja yli 80 prosenttia korkeakouluopiskelijoista mainitsee työn motiivina mahdolliseen muuttoon. Työelämätekijöitä tarkastellaan lähemmin myöhemmin (2.1.2), mutta jo tässä yhteydessä voidaan mainita, että työnsaannin merkitys varsinkin omalta alalta on myös toistuva teema avoimissa vastauksissa ja haastatteluissa.

Paljon riippuu mielestäni työmahdollisuuksista. Jos töitä ei ole tarjolla, muuttetaan helpommin sinne missä sitä on. (Nainen, 27 vuotta, Vaasan seutu)

Työmahdollisuuksien lisäksi yläkoululaiset ja toisen asteen opiskelijat nostavat erityisesti esiin opiskelumahdollisuudet yhtenä syynä muuttaa pois kotiseudulta, kun taas kolmannen asteen opiskelijat korostavat sosiaalisia tekijöitä (eli sitä, että kaverit, kumppani, perhe ja suku ovat lähellä ja hyvän kasvuympäristön löytämistä lapselle). Tuloksista heijastuu se tosiasia, että kolmannella asteella olevat vastaajat suunnittelevat suuremmissa määrin muuttoa alueen sisällä opintojen jälkeen.

2 Kuka aikoo muuttaa – ja miksi?

Kuvio 7. Pohjanmaalta muuttamisen motiivit koulutusasteittain

Sukupuoli- ja kielivaikutusten analyysi osoittaa, että miehet ilmoittavat naisia suuremmissa määrin, että aikovat muuttaa työ- ja harrastusmahdollisuuksiensa perusteella, kun taas naiset nostavat useimmin esiin opiskelumahdollisuudet ja suuremman paikkakunnan läheisyyden. Suomen- ja ruotsinkielisten välillä ei sitä vastoin ole selkeitä eroja.

Suhteellisen tavallinen motiivi monille Pohjanmaalta poismuuttoa harkitseville koulutusasteesta riippumatta on toive asua suuremmissa kaupungeissa. Kolmannen asteen opiskelijoiden haastatteluista ilmenee myös, että kotipaikkakunta alkaa jossain varttumisen vaiheessa tuntua pieneltä.

Kasvaessa se [Kokkola] oli turvallinen paikka ja kaikki oli lähellä mutta yläaste- ja lukio-iässä aloin kuitenkin kaipaamaan jotain isompaa, ja enemmän aktiviteetteja. (Mies, 24 vuotta, Kokkolan seutu)

Sain päähäni, että haluan asua jossain muualla. Ja Vaasa tuntui liian pieneltä ja Helsinki liian suurelta, joten Turku oli jotain siltä väliltä. (Nainen, 22 vuotta, Etelä-Pohjanmaa)

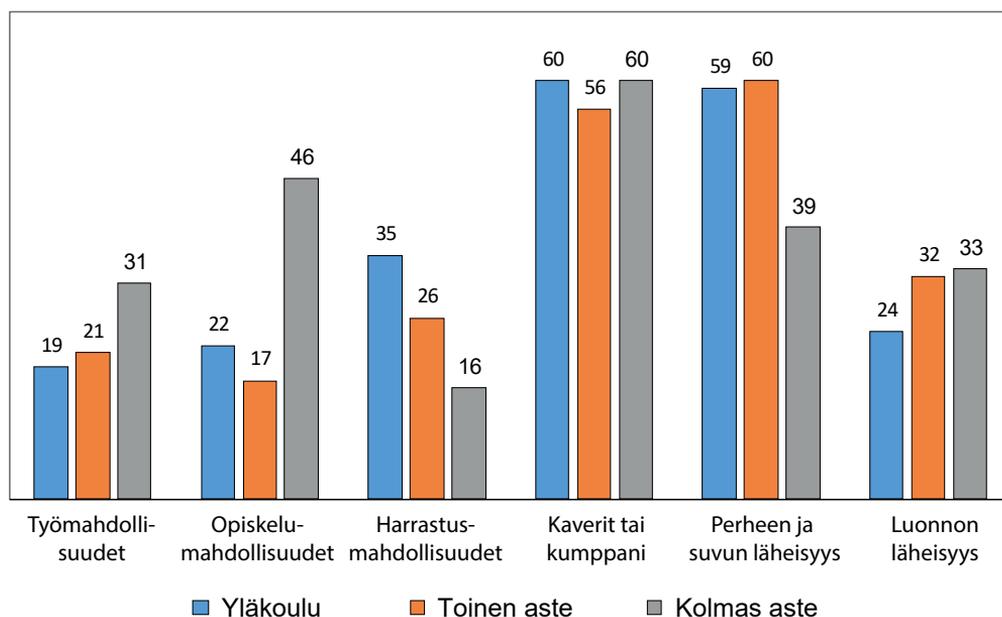
2.1 Pohjanmaalla opiskelevat pohjalaiset

Jos sen sijaan pyytää yläkoululaisia tai toisen asteen opiskelijoita valitsemaan kolme parasta asiaa kotipaikkakunnasta ja kolmannen asteen opiskelijoita valitsemaan kolme parasta asiaa opiskelupaikkakunnasta, yli puolet vastaajista vastaa kaverit tai kumppani (Kuvio 8; ainoa vastausvaihtoehto, jonka vähintään 20 prosenttia vastaajista valitsi). Yhdeksäsluokkalaiset ja toisen asteen opiskelijat korostivat myös perheen ja suvun läheisyyttä, kun taas kolmannen asteen opiskelijat, joista useimmat ovat jo muuttaneet kotoa opiskelemaan, painottivat suuremmissa määrin työ- ja opiskelumahdollisuuksia Pohjanmaan korkeakoulu- ja opiskelupaikkakunnilla.

Kuviosta 8 ilmenee myös, että yhdeksäsluokkalaiset enemmän kuin kolmannen asteen opiskelijat painottavat paikkakunnan harrastusmahdollisuuksia, vaikka viimeksi mainitut suuremmissa määrin asuvat kaupunkiympäristössä, jonka voi odottaa tarjoavan enemmän tekemistä vapaa-aikana. Yksi tekijä, jonka voi ajatella vaikuttavan tähän on se, että korkeakouluopiskelijat arvostavat eri asioita vapaa-ajallaan kuin yläkoululaiset, mihin palataan luvussa 3.

Sukupuoli- ja kielierojen analyysissä selkeimpinä tuloksina on, että naiset useammin kuin miehet korostavat perheen ja suvun läheisyyttä, kun taas miehet naisia useammin korostavat työmahdollisuuksia.

Mikä on parasta nykyisellä paikkakunnalla asumisessa?

Kuvio 8. Parasta nykyisellä paikkakunnalla asumisessa koulutusasteittain.

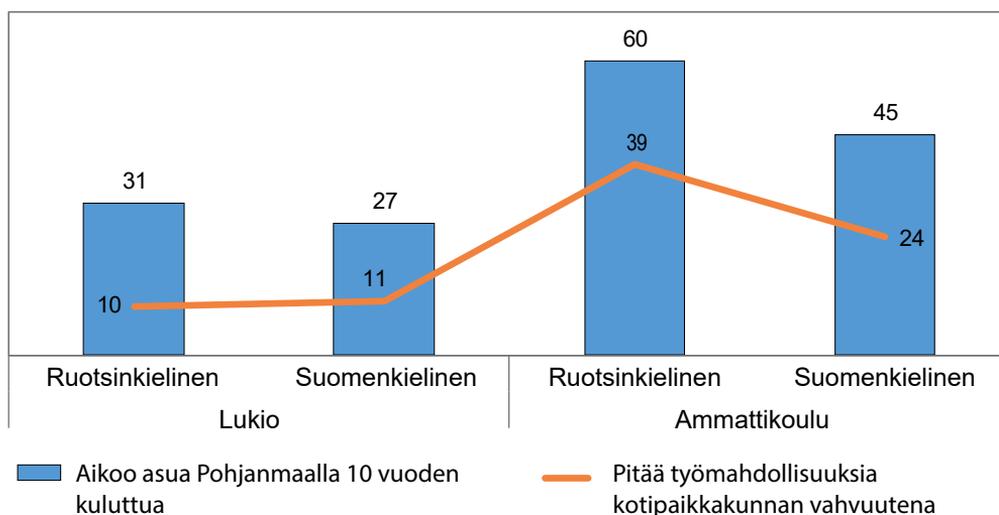
2.1.2 Työ ja muuttoliike

Kuten aiemmin todettiin, työmahdollisuudet ovat tavallisin motiivi muuttaa kaikille tämän materiaalin ikäryhmille. Tämä on linjassa klassisten muuttolakiensa kanssa, joiden mukaan ensisijainen motiivi muuttaa on paremmat taloudelliset mahdollisuudet (Lewis 1954; Sjaastad 1962), joka on toistuva teema haastatteluissa.

Tärkeintä on työmahdollisuudet ja elinkeinoelämän monipuolisuus. Varsinkin jos on jo perhettä tai parisuhteessa niin se, että löytyy eri alojen töitä, korostuu. (Nainen, 23 vuotta, Kokkolan seutu)

Kuten aiemmin mainittiin, usko 70 prosenttia lukiolaisista ja 50 prosenttia ammattikoululaisista asuvansa muualla kuin alueella 10 vuoden kuluttua. Tämä voidaan osin selittää sillä, että lukiolaiset suuremmassa määrin suunnittelevat hakeutuvansa kolmannen asteen koulutukseen. On kuitenkin olemassa selkeitä eroja siinä, miten ammattikoululaiset ja lukiolaiset näkevät työmahdollisuutensa kotipaikkakunnalla: erityisesti ruotsinkieliset ammattikoululaiset näkevät työmahdollisuudet hyvinä kotipaikkakunnalla ja suunnittelevat asuvansa Pohjanmaalla tulevaisuudessa (Kuvio 9).

Myös kolmannen asteen korkeakouluopiskelijoilla kokemus työmahdollisuuksista ja muuttoajatukset tai alueelle jääminen voidaan jossain määrin yhdistää koulutuksen valintaan, jossa insinööriksi tai diplomi-insinööriksi opiskelevat

Kuvio 9. Pitkän aikavälin muuttohalukkuus ja kokemus työmahdollisuuksista kotipaikkakunnalla kyselyen vastauskielen mukaan toisen asteen koulutuksessa.

2.1 Pohjanmaalla opiskelevat pohjalaiset

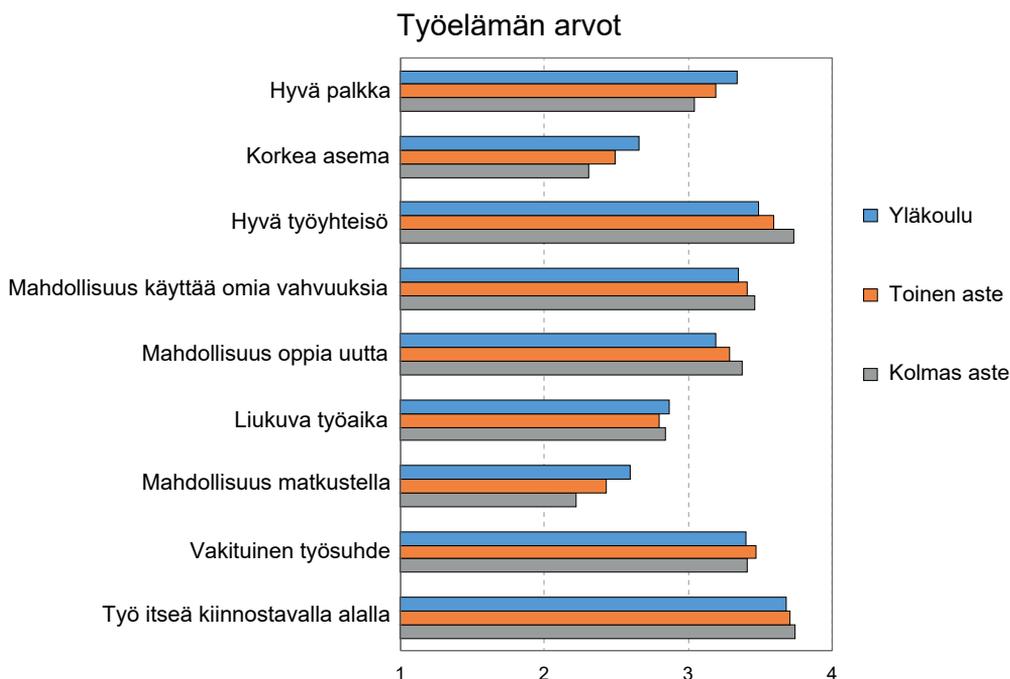
aikovat suuremmassa määrin jäädä asumaan alueelle kuin ne, jotka opiskelevat yhteiskunta- tai käyttäytymistieteitä tai humanistisia aineita.

Olen kuullut, että Vaasan seudulla panostetaan nyt todellakin yrityksiin ja kannustetaan uusyrityäjyyteen ja että hallitus yrittää panostaa tälle alueelle, uusien työmahdollisuuksien luomiseen ja siksi uskon erityisesti siihen, että jos koulutautuu insinööriksi tai vastaavaa, niin sillä alalla on valoisa tulevaisuus – uskon kuitenkin myös negatiiviseen kehitykseen niiden osalta, jotka opiskelevat humanistisia aineita. Sillä tuntuu siltä, että kaikkea yhdistellään, eikä virkoja juuri ole, ja niistä jäljellä olevista on kova taistelu. (Nainen, 23 vuotta, Etelä-Pohjanmaa)

Työelämän arvot

Oman alan työn löytämisen tärkeys käy myös ilmi, kun vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa siihen, mitä he arvostavat eniten työelämässä. Tulokset esitellään koulutusasteittain Kuviossa 10.

Kuten kuviosta 10 ilmenee, pohjalaiset nuoret arvostavat ennen kaikkea työtä heitä kiinnostavalla alalla ja hyvää työyhteisöä, mutta myös vakinainen työsuhte, mahdollisuus käyttää omia vahvuuksia ja mahdollisuus oppia uusia

Kuvio 10. Työelämän arvot koulutusasteittain asteikolla 1–4 (ei lainkaan – hyvin tärkeää).

2 Kuka aikoo muuttaa – ja miksi?

asioita koetaan tärkeinä. On havaittavissa myös selviä ikävaikutuksia: kolmannen asteen opiskelijat arvostavat enemmän pehmeitä arvoja, kuten työyhteisöä ja mahdollisuutta oppia jotain uutta, kun taas korkea asema ja hyvä palkka ovat suhteellisesti tärkeämpiä teini-ikäisille (vaikkakaan palkka ei ole merkityksetön kolmannen asteen opiskelijoillekaan). Näiden tulosten voidaan katsoa tukevan teesiä siitä, että suomalaisessa yhteiskunnassa näkyy kasvava ei-materiaalinen kilpailu alueiden välillä (Aro, 2014), ja se heijastuu haastatteluihinkin:

Minulla on tapana sanoa aina kaksi asiaa. Ensinnäkin että viihdyn kollegojen kanssa ja se on ehkä ylivoimaisesti tärkeintä. Ja toiseksi, että saan hoitaa sellaisia työtehtäviä, joiden todella tunnen olevan hyödyllisiä, joissa voin käyttää vahvuuksiani ja antaa jotain työpaikalleni ja että kehityn työn kautta. (Nainen, 25 vuotta, Etelä-Pohjanmaa)

Se että on hyvä työilmapiiri ja mielekkäät työtehtävät. Itsensä haastaminen ja kehittyminen on tärkeätä, joiden lisäksi työtehtävissä täytyy olla vaihtelua! Palkka on tietysti aina vaikuttava tekijä. (Mies, 24 vuotta, Pohjanmaa)

Tärkeintä on viihtyvyys ja mukava ilmapiiri. Mahdollisuudet kehittyä ja oppia ovat myös tärkeitä haastavuuden ohella. (Mies, 26 vuotta, Kokkolan seutu)

Että saan tehdä jotain sekä ehkä itselle että laajemmin yritykselleni ja jollekin muulle merkityksellistä. Täytyy tuntua siltä, että tekee jotain, pitää haluta mennä töihin. Ettei ole tylsää tai aina samaa. (Mies, 25 vuotta, Vaasan seutu)

Samaan aikaan kun nuoret eivät halua juuttua rutiineihin vaan haluavat saada kehittyä ja oppia asioita työpaikalla, on myös selvää, että joustavia työaikoja tai mahdollisuutta matkustaa ei koeta yhtä tärkeänä kuin vakinaista työsuhdetta.

Yhteenveto Luvusta 2.1

Pohjalaiset opiskelijat Pohjanmaalla

- Enemmistö kyselyyn osallistuneista uskoo muuttavansa pois alueelta, mutta suurempi osa kolmannen asteen opiskelijoista kuin nuoremista vastaajista harkitsee muuttavansa alueen sisällä.
- **Naiset** muuttavat miehiä enemmän, ja elämänvaiheesta riippuen joko Pohjanmaalla tai Pohjanmaan ulkopuolella.
- **Kielivaikutus.** Suomenkieliset aikovat suuremmassa määrin muuttaa Suomessa, kun taas ruotsinkieliset aikovat jäädä Pohjanmaalle. Se voidaan muun muassa yhdistää työelämän kielivaatimuksiin ja pohjalaiseen identiteettiin. Ruotsinkielisten keskuudessa on yhtä tavallista harkita muuttoa Pohjolassa kuin Suomessa.
- **Sosiaaliset tekijät** vaikuttavat muuttohalukkuuteen eri iässä. Yläkouluissa muuttoajatukseen vaikuttaa vanhempien kotipaikka, toisella asteella sosiaalinen verkosto alueen ulkopuolella ja kolmannella asteella se, asuuko jonkun ikätoverin kanssa.
- **Työmahdollisuudet** ovat tavallisin motiivi muuttamiseen. Ammatikoululaiset pitävät lukiolaisia useammin työmahdollisuuksia kotipaikkakunnan vahvuutena.
- **Muut motiivit.** Pohjanmaalta poismuuttoa harkitsevat opiskelijat nostavat esiin opiskelumahdollisuudet, kun taas Pohjanmaalla muuttoa harkitsevat korostavat suvun ja ystävien läheisyyttä.
- **Työelämän arvot.** Työpaikan löytämistä kiinnostavalta alalta, mutta myös vakituista työsuhdetta ja pehmeitä arvoja, kuten työyhteisöä ja mahdollisuutta oppia uutta arvostetaan.

2.2 Pohjalaiset opiskelijat muualla kuin Pohjanmaalla

Tässä luvussa keskitytään Pohjanmaan ulkopuolelle, 330 pohjalaiseen korkeakouluopiskelijaan muilla paikkakunnilla Suomessa (ennen kaikkea Helsingissä, Turussa, Tampereella, Jyväskylässä ja Oulussa) sekä Ruotsissa (ennen kaikkea Uumajassa ja Tukholmassa). Ensin perehdytään siihen, miten vastaajat kokevat opiskelupaikkakuntansa ja siirrytään sitten kysymykseen, arvelevatko he muuttavansa takaisin kotiseudulleen.

Kun haastatellut kuvailivat, miten valitsivat oppiaineensa ja opiskelupaikkakuntansa, selityksiä on lähes yhtä monta kuin vastaajia. Joillekin oli tärkeintä saada kokea suurkaupunkiympäristö, toisille se, ettei mieluista oppiainetta löytynyt Pohjanmaalta. Toiset ovat valinneet erityisen vaativan koulutuksen ja toiset eivät ole päässeet ensisijaisesti haluamaansa opiskelupaikkaan Vaasaan ja hakeutuneet siksi muulle paikkakunnalle. Suku ja ystävät ovat myös tärkeitä.

Sisareni oli opiskellut siellä, ja kun vierailin hänen luonaan, ihastuin kaupunkiin ja siksi halusin muuttaa sinne. (Nainen, 24 vuotta, Etelä-Pohjanmaalta, opiskelee Turussa)

Siinä oli mukana useita tekijöitä, mutta yliopiston haasteellisuus kiinnosti. Sinne oli vaikein päästä sisään, joten halusin haastaa itseni. (Mies, 24 vuotta, Kokkolan seudulta, opiskelee Helsingissä)

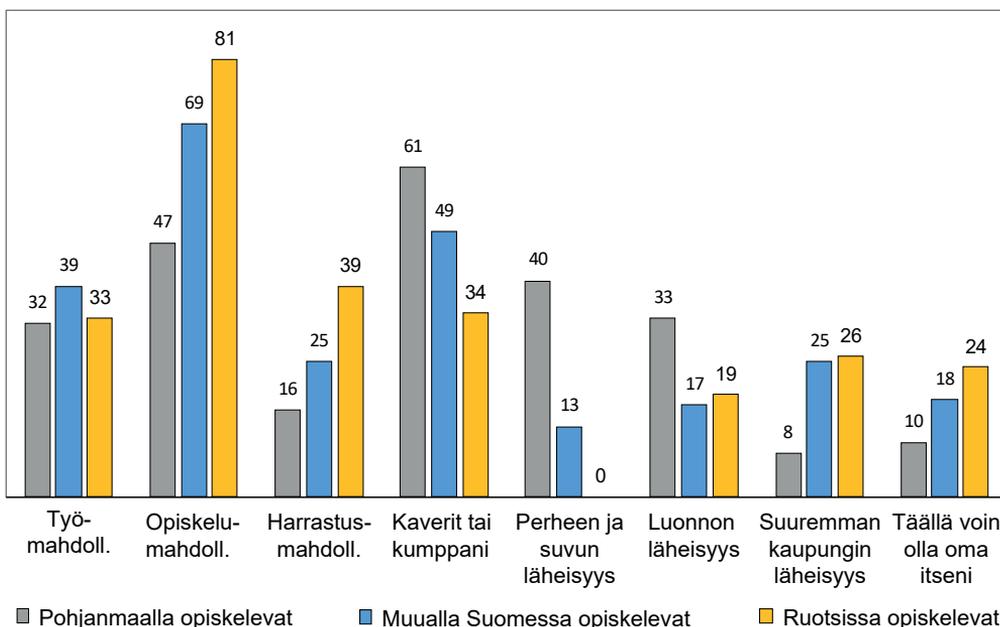
Olen aina ollut kiinnostunut Ruotsista, nimenomaan kielen kautta. Osaan toki suomea, mutta olen varttunut seuraten SVT:tä ja TV4:ää ja kulttuuria ja julkkiksia siellä. Ruotsissa oli kai jotain erityistä ja upeaa. (Mies, 28 vuotta, Vaasan seudulta, opiskelee Tukholmassa)

2.2.1 Parasta opiskelupaikassa

Kun kysyy pohjalaisilta, jotka opiskelevat muilla paikkakunnilla Suomessa ja Ruotsissa, mikä on parasta opiskelupaikkakunnassa, useimmat nostivat esiin juuri opiskelumahdollisuudet (Kuvio 11; kolmannen asteen opiskelijat Pohjanmaalla vertailuryhmänä).

Verrattuna niihin, jotka ovat jääneet kotipaikkakunnalle, muilla paikkakunnilla opiskelevat eivät korostaneet sukua ja ystäviä yhtä usein, mutta sitäkin useammin asumista suuremmissa kaupungissa ja opiskelupaikkakunnan opiskelu- ja harrastusmahdollisuuksia. Suomessa ja varsinkin Helsingissä, Tampereella ja Jyväskylässä opiskelevat painottavat työ- ja harrastusmahdollisuuksia, mikä heijastuu myös haastatteluissa:

Mikä on parasta opiskelupaikkakunnassa?

Kuvio 11. Parasta opiskelupaikkakunnalla asumisessa korkeakouluopiskelijat Pohjanmaalla, muualla Suomessa ja Ruotsissa.

[Helsinki] on iso kaupunki suomalaisen mittapuun mukaan. Joten siellä on aivan erilaiset mahdollisuudet tehdä kaikenlaista, mitä haluaa. Jos kulttuuri tai ravintolat tai ehkä jotkin harrastukset tai vastaava kiinnostavat. /.../ Se tuntuu vireältä tai ei ehkä vireältä, mutta kyllä. (Mies, 25 vuotta, Vaasan seutu)

Tampereelle on muuttanut niin paljon porukkaa muualtakin, joten täällä ei ole tamperelaiset vastaan muut asetelmaa, vaan ihmiset ovat yhtä lailla erilaisia. Palvelut ja julkinen liikenne on myös hyvä! (Mies, Pietarsaaren seutu)

Ruotsissa opiskelevien ruotsinkielisten pohjalaisten haastatteluissa korostuvat myös kieli ja yhteiskuntakulttuuri Ruotsissa elämisen hyvinä puolina.

...tuntuu kuin kaikki olisi paljon helpompaa Ruotsissa, koska täällä puhutaan äidinkieltäni ja persoonallisuuteni sopii paremmin yhteen ruotsalaisten persoonallisuuden kanssa. Täällä ollaan avoimempia, jutellaan ja pyydetään apua jne. Vieraille puhuminen metrossa ei ole ihmeellistä vaan tuntuu vain siltä, että niin tekee, jos haluaa. (Mies, 25 vuotta, Pietarsaaren seutu)

2 Kuka aikoo muuttaa – ja miksi?

Minusta on parempi olla suomenruotsalainen Uumajassa kuin olla riikinruotsalainen, sillä erotun joukosta positiivisesti, ihmiset ovat uteliaita suhteeni ja heistä on hienoa, että olen Suomesta ja suomenruotsalainen. /.../ ja ehkä yksi syy hakeutumiseen Suomesta pois oli se, että koin ennakkoluuloja ruotsia puhuvia kohtaan. Kaikkia ei pitäisi leimata, mutta sain negatiivisen kuvan, että nämä ihmiset eivät pidä minusta, ja sitten tulin Ruotsiin ja ihmiset olivat uteliaita, joten ero oli aika suuri. (Mies, 28 vuotta, Vaasan seutu)

Erityinen yksityiskohta opiskelupaikkojen vertailussa oli se, että ne suomenkieliset, jotka opiskelevat Etelä-Suomessa ja ruotsinkieliset, jotka opiskelevat Ruotsissa, ilmoittavat suuremmassa määrin, että he voivat olla enemmän omia itsejään kuin jos olisivat jääneet Pohjanmaalle. Tämä voidaan osittain nähdä niin, että viihtyy paremmin omalla äidinkielellään, mutta haastatteluista ilmenee myös, että osa opiskelijoista kokee pohjalaisen yhteiskunnan rajoittavana.

Mutta kulttuuri ympäristö, en tiedä, miksi sitä kutsuisin... palaa ja minun on joko mukauduttava suppeaan malliin tai elettävä niiden seurausten kanssa, joita sopeutumattomuudesta seuraa. Kumpikaan ei houkuttele. /.../ Se 'raami' joka määrittelee, miten kotipaikkakunnallani pitäisi elää, on se mikä saa monet fikset, älykkäät nuoret muuttamaan pois. Aivan liian moni pohjalainen, jonka olen tavannut opiskeluaikani todistaa samasta asiasta, voidakseen kehittyä, haastaa itseään ja voida hyvin he eivät voi elää kotipaikkakunnallaan. Pelastus oli muuttaa pois opiskelemaan, miksi sitten palaisi takaisin? Minun on hyvin vaikea määritellä, mitä tarkoitan raamilla, jonka mukaan pitäisi elää, mutta kutakuinkin niin, että ei voi olla erilainen tai katsella maailmaa toisin silmin kuin "kaikki muut". Erilaisella en tarkoita sitä, että näkee itsensä yksisarvisella ratsastavana oravana, vaan erilaisuutta voi olla jo sekin, että on kirjoja lukeva ja pitkän koulutuksen haluava mies. (Mies, 21 vuotta, Pietarsaaren seutu)

Avoimempi yhteiskuntailmapiiri on myös tekijä, johon alueella pitäisi panostaa, jotta se olisi houkuttelevampi asuinpaikka (katso luku 3). Samaan aikaan kannattaa huomata, että niiden osuus, jotka pitävät mahdollisuutta olla oma itsensä opiskelupaikan vahvuutena, on yhtä suuri suomalaisten Pohjanmaalla opiskelevien kuin muualla Suomessa opiskelevien pohjalaisten keskuudessa, ja että se ryhmä, joka eniten korostaa mahdollisuutta olla oma itsensä ovat kansainväliset opiskelijat Pohjanmaalla. Tunne siitä, että voi olla oma itsensä voi toisin sanoen johtua myös siitä anonymiteetistä, joka on seuraava kotipaikkakunnalta lähdöstä.

Minusta on mukava, että voi olla anonymi/.../ voi tavata koko ajan uusia ihmisiä, ei aina niitä samoja ihmisiä, jotka tuntevat omat vanhemmat ja taustat. On ihanaa olla anonymi. (Nainen, 24 vuotta, Pietarsaaren seutu)

2.2.2 Palata vai eikö palata

Miten siis on – aikovatko pohjalaiset palata? Osa heistä. Neljä kymmenestä vastaajasta uskoo asuvansa Pohjanmaalla 10 vuoden kuluttua. Kuten aiemmin mainittiin, lukuihin pitää suhtautua varauksella, koska saattaa tapahtua asioita, jotka edistävät paluumuuttoa tai estävät sen. Silti suurempi osuus kuin 15–20 prosenttia Pohjanmaalla opiskelevista uskoo palaavansa muutettuaan pois alueelta (katso luku 2.1). Eron voi ajatella johtuvan siitä, että ne, jotka muuttavat opiskellakseen palaavat suuremmassa määrin opintojen jälkeen. Jos kuitenkin tarkastellaan nykyisin Pohjanmaalla asuvia opiskelijoita, jotka harkitsevat muuttoa muualle, opiskelumotiivilla ei ole kuitenkaan merkittävää vaikutusta siihen, miten moni aikoo palata alueelle 10 vuoden sisällä. Vaihtoehtoinen tulkinta on, että niiden, jotka jäävät asumaan alueelle, on helpompi ajatella, että ruoho on vihreämpää aidan toisella puolella kuin niiden, jotka ovat kokeilleet asumista muualla.

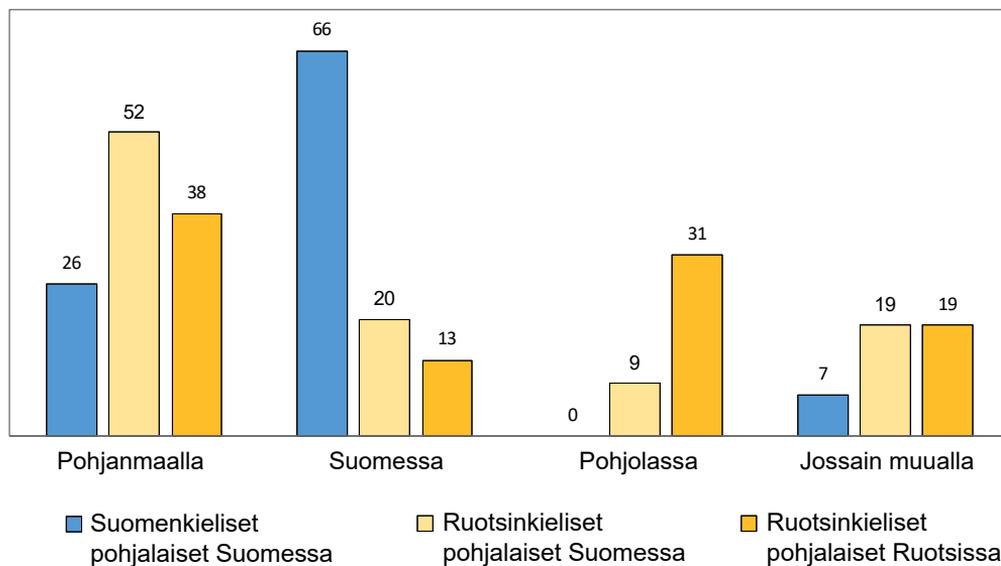
Mitä enemmän aikaa kuluu, sitä enemmän alkaa ajatella, että takaisin muuttaminenkaan ei olisi hassumpi asia. (Mies, 25 vuotta, Vaasan seutu)

Edellä mainitusta huolimatta enemmistö ei usko aikovansa asua Pohjanmaalla 10 vuoden kuluttua. Miehet jonkin verran enemmän kuin naiset aikovat muuttaa kotiseudulle, mutta ennen kaikkea ero näkyy kieliryhmien välillä, sillä puolet enemmän ruotsinkielisiä kuin suomenkielisiä uskoo aikovansa muuttaa takaisin kotiseudulle (Kuvio 12).

Korkiasaari ja Söderling (2007) toteavat, että harvat muuttoliiketutkimuksen teoriat keskittyvät nimenomaan paluumuuttoon. Poikkeuksena on Cassarion (2004), joka korostaa, että paluumuuttoa perustellaan usein tunnesiteillä ja eitaloudellisilla motiiveilla talouden tai työmahdollisuuksien sijaan. Tämä on havaittavissa myös kyselyn vastauksissa, jos vertaa Pohjanmaalle palaamista aikovien muuttomotiiveja niiden motiiveihin, jotka aikovat muuttaa edelleen jonnekin muualle. Eli siis Pohjanmaalle paluuta harkitsevien keskuudessa on tavallisempaa korostaa perheen ja suvun läheisyyttä, lasten kasvuympäristöä ja luonnon läheisyyttä, kun taas edelleen muualle muuttoa harkitsevat korostavat suuremman kaupungin läheisyyttä ja työmahdollisuuksia.

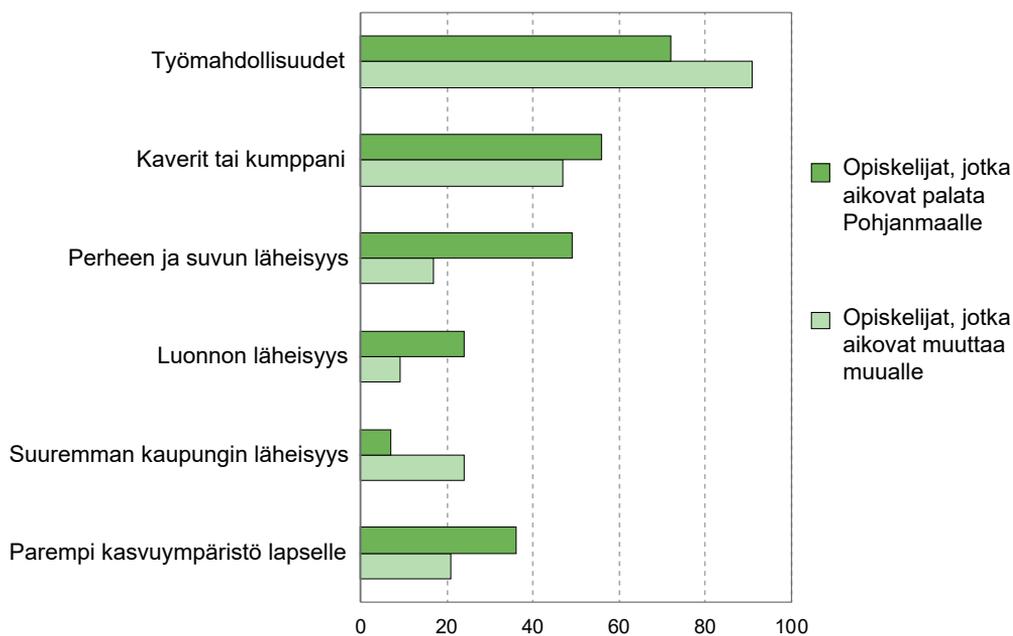
Muilla paikkakunnilla Suomessa opiskelevista suomenkielisistä pohjalaisista vain neljäsosa (26 prosenttia) uskoo asuvansa Pohjanmaalla 10 vuoden kuluttua. Verrattuna ruotsinkielisiin pohjalaisiin on odotusten mukaista, että vetotekijä takaisin Pohjanmaalle ei ole yhtä vahva kuin suomenkielisille opiskelijoille, jotka pärjäävät äidinkielellään koko Suomessa (vrt. Nygård 2011). Samat edellytykset toimia äidinkielellään on myös ruotsinkielisillä pohjalaisilla, jotka opiskelevat Ruotsissa, mutta siitä huolimatta paluumuuttajien osuus on selvästi pienempi suomenkielisten vastaajien keskuudessa.

Missä arvelet asuvasi 10 vuoden kuluttua?

Kuvio 12. Pitkän aikavälin muuttohalukkuus muilla paikkakunnilla Suomessa tai Ruotsissa opiskelevilla pohjalaisopiskelijoilla.

Muuttomotiivit

Kuvio 13. Muualla Suomessa tai Ruotsissa opiskelevien pohjalaisten muuttomotiivit.

2.2 Pohjalaiset opiskelijat muualla kuin Pohjanmaalla

Tässäkin näkyy selkeä yhteys tunteeseen ”pohjalaisuudesta”, siten että monet ruotsinkieliset mainitsevat vahvan pohjalaisen identiteetin samaan aikaan kuin kieliryhmästä riippumatta on tavallisempaa, että ne, jotka identifioituvat pohjalaisiksi, aikovat palata alueelle: niistä, jotka identifioituvat heikommin pohjalaisiksi, vain 10 prosenttia aikoo palata verrattuna 50 prosenttiin niistä, jotka identifioituvat vahvasti kotiseutuunsa.

Suomenkielisten opiskelijoiden haastatteluissa ei kuitenkaan suoranaisesti korosteta kieltä syynä siihen, ettei palata, vaan syyksi mainitaan viihtyminen paremmin suuressa kaupungissa, jossa on laajempi harrastustarjonta, kumpuni, joka ei halua muuttaa ja ennen kaikkea se, että koetaan, ettei omalla alalla ole työmahdollisuuksia. Jotkut huomauttavat myös, etteivät sulje pois mahdollisuutta palata myöhemmin, mutta se ei ole varmaa.

Lähtökohtaisesti olen valmis jo muuttamaan Kokkolaan, joten kysymys on vain työllistymisestä. En koe että sieltä puuttuisi jotain mikä estäisi takaisin muuttamisen! (Mies, Kokkolan seutu)

Työmahdollisuudet ovat huomattavasti huonommat kuin pääkaupunkiseudulla ja harrastusmahdollisuuksia on vähemmän. Haluan myös asua muutamia vuosia ulkomailla. (Nainen, 21 vuotta, Pohjanmaa)

Pohjanmaalla ei ole oman alan töitä paljoa. Vaasassa ehkä tulevaisuudessa tulee olemaan enemmän ja silloin se voi olla vaihtoehtona. (Nainen, 22 vuotta, Pietarsaaren seutu)

Etelä-Suomessa olevista ruotsinkielisistä pohjalaisista sen sijaan yli puolet vastaa aikovansa asua Pohjanmaalla 10 vuoden kuluttua. Tätä voisi kutsua ”Turkuvaikutukseksi”, eli muuttaa tilapäisesti Etelä-Suomeen opiskelemaan, mutta palaa sitten kotiseudulle.

Ensin voisın lähteä ulkomaille ja kokeilla jotain muuta työtä, mutta haluan kyllä palata kotiin Pohjanmaalle. Pohjanmaallahan on perhe, vanhemmat ja sisarukset, ja kaikki. (Nainen, 24 vuotta, Pietarsaaren seutu)

Luulen kuitenkin, että pitkällä aikavälillä on paremmat mahdollisuudet tehdä töitä Pohjanmaalla, koska ole ruotsinkielinen ja Helsingissä puhutaan paljon enemmän suomea, enkä osaa niin hyvin suomea, että pystyisin tekemään töitä täysin suomenkielisessä ympäristössä. Koen, että Pohjanmaalla, vaikka täälläkin on suomenkielisiä, ruotsin kieleen suhtaudutaan ymmärtäväisemmin. Sille on enemmän tukea. Riittää ymmärrystä sille, ettei osaa suomea ihan täydellisesti. (Mies, 25 vuotta, Vaasan seutu)

Luulen olevani Helsingin jälkeen suurkaupunki-ihminen. /.../ tarvitsen sitä anonymiteettiä ehkä enemmän kuin luulin. (Nainen, 25 vuotta, Pohjanmaa)

Helsingissä minulla on suuremmat mahdollisuudet, mutta minulle ei ole niin väliä, missä asun, kunhan saan tehdä mieluista työtä. Mutta minun on otettava myös huomioon, missä avopuolisoni haluaa asua ja mistä hän saa töitä. Ja jos me joskus perustamme perheen, olisi ihanaa olla lähellä minun perhettäni. Epäroin vielä, selvää kuitenkin on, että menen sinne, missä on töitä, mutta pitemmän päälle olisi ihanaa olla lähellä perhettä (Nainen, 25 vuotta, Etelä-Pohjanmaa)

Ajatus paluusta ei ole aivan yhtä tavallinen Ruotsissa opiskelevien pohjalaisten keskuudessa, joista kolmasosa (34 prosenttia) ajattelee paluuta kotiseudulle lähivuosina ja vähän yli 40 prosenttia uskoo aikovansa asua Pohjanmaalla 10 vuoden kuluttua. Ruotsissa olevat pohjalaiset erottuvat sillä, että he suuremmassa määrin voivat ajatella muuttavansa toiselle paikkakunnalla Pohjolassa. Ne, jotka eivät aio palata, korostavat ennen kaikkea työtä, omaa kielitaitoa ja yhteiskuntailmapiiriä haasteena, kun taas ne, jotka aikovat muuttaa kotimaahan korostavat suvun ja ystävien läheisyyden vetovoimaa.

Poikaystäväni on saanut töitä Tukholmasta. Meidän olisi luultavasti vaikeampi saada töitä Pohjanmaalta. Olen myös alkanut pitää Suomea tehottomana, tylsänä ja jäykkänä, ikään kuin harmaana. (Nainen, 25 vuotta, Vaasan seutu)

Minä ja kaverini keskustelimme asiasta. Ja tulimme siihen tulokseen, että haluamme kuitenkin asua Pohjanmaalla. /.../ Varsinkin jos saan lapsia, haluan olla lähellä omaa perhettäni. (Nainen, 22 vuotta, Etelä-Pohjanmaa)

Raportissaan viime vuosien suomenruotsalaisesta muuttoliikkeestä Kaisa Kepsu (2016) kysyy, voidaanko muuttoa Ruotsiin kuvata aivopakona – eli muuttona, joka pitemmän päälle köyhdyttää kotiseudun osaamista – mutta toteaa, että muuttovirrat muodostuvat henkilöistä, joiden tausta ja koulutustaso vaihtelevat. Ruotsiin suuntautuvasta muuttoliikkeestä on syytä mainita, että tähän mennessä suomalaisten opiskelijoiden on ollut helpompi saada opiskelupaikka Ruotsissa ruotsalaisen valintajärjestelmän ansiosta. Keväällä 2017 voimaan tullut ruotsalainen korkeakoulujen valintakoeuudistus tarkoittaa kuitenkin, että suomalaisilla opiskelijoilla ei ole tulevaisuudessa samoja etuja valintavaiheessa kuin aikaisemmin. On kuitenkin liian aikaista sanoa tarkalleen, miten se vaikuttaa opiskelijoiden muuttoon Ruotsiin.

Yhteenveto luvusta 2.2

Pohjalaiset korkeakouluopiskelijat muualla kuin Pohjanmaalla

- **Parasta** toisella paikkakunnalla opiskelussa on elämä suuressa kaupungissa, jossa on opiskelu- ja harrastustarjontaa. Ruotsissa opiskelevat mainitsevat myös kielen ja yhteiskuntakulttuurin. Myös mahdollisuutta olla anonyymi arvostetaan.
- **Enemmistö** toisella paikkakunnalla opiskelevista ei usko palaavansa Pohjanmaalle 10 vuoden sisällä.
- **Kieli- ja ympäristövaikutus.** Ruotsinkieliset suunnittelevat suurem-
massa määrin paluuta Pohjanmaalle kuin suomenkieliset tai ruotsin-
kieliset Ruotsissa.
- **Miksi muuttaa takaisin?** Ensisijainen motiivi paluuseen on päästä lähemmäs perhettä, sukua ja ystäviä.
- **Miksi ei?** Tavallinen motiivi sille, ettei muuteta takaisin, on kokemus siitä, että Pohjanmaalla ei ole työmahdollisuuksia. Myös kumppanin toiveet vaikuttavat ja konservatiiviseksi mielletty yhteiskuntailmapiiri.
- **Välilasku.** Monet, jotka aikovat palata Pohjanmaalle, aikovat muuttaa Vaasaan, ainakin aluksi.

2.3 Muualta tulleet Pohjanmaalla opiskelevat

Nyt siirrytään pohjalaisista nuorista ja nuorista aikuisista, jotka opiskelevat kotiseudulla tai muualla, vastaajiin, jotka ovat tulleet Pohjanmaalle muualta päin Suomea (tämän jälkeen suomalaiset opiskelijat) tai ulkomailta (kansainväliset opiskelijat) opiskelemaan yliopistoon tai ammattikorkeakouluun. Materiaaliin sisältyy yhteensä 130 suomalaista opiskelijaa (joista suurin osa on suomenkielisiä) ja 110 kansainvälistä opiskelijaa (jotka vastasivat kyselyyn englanniksi).

Kansainvälisistä opiskelijoista on syytä mainita, että kolmannen asteen opiskelijoiden liikkuvuus maailmanlaajuisesti on kaksinkertaistunut 2000-luvulla. Ulkomailta opiskelu on monien mielestä meriitti (OECD, 2013) ja sitä voidaan pitää sijoituksena elämäkokemukseen, osaamiseen ja sosiaaliseen pääomaan (vrt. Kytö, 1998). Euroopan maat ja koulutustahot ovat kiinnostuneita kansainvälisistä opiskelijoista, mikä kuvastuu termistä *brain gain race* (Batalova, 2007). Suomi on ollut houkutteleva vaihtoehto ja sijoittunut hyvin englanninkielisten ohjelmien eurooppalaisissa vertailuissa, eikä vähiten sen ansiosta, että koulutus on ilmainen, ja kansainvälisten opiskelijoiden määrän odotetaan kaksinkertaistuvan Suomessa vuoteen 2025 mennessä (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2013). Syksystä 2017 alkaen kansainvälisille opiskelijoille on kuitenkin otettu käyttöön vuosimaksu, jonka voidaan olettaa vähentävän ulkomaisten opiskelijoiden määrää ainakin lyhyellä aikavälillä.

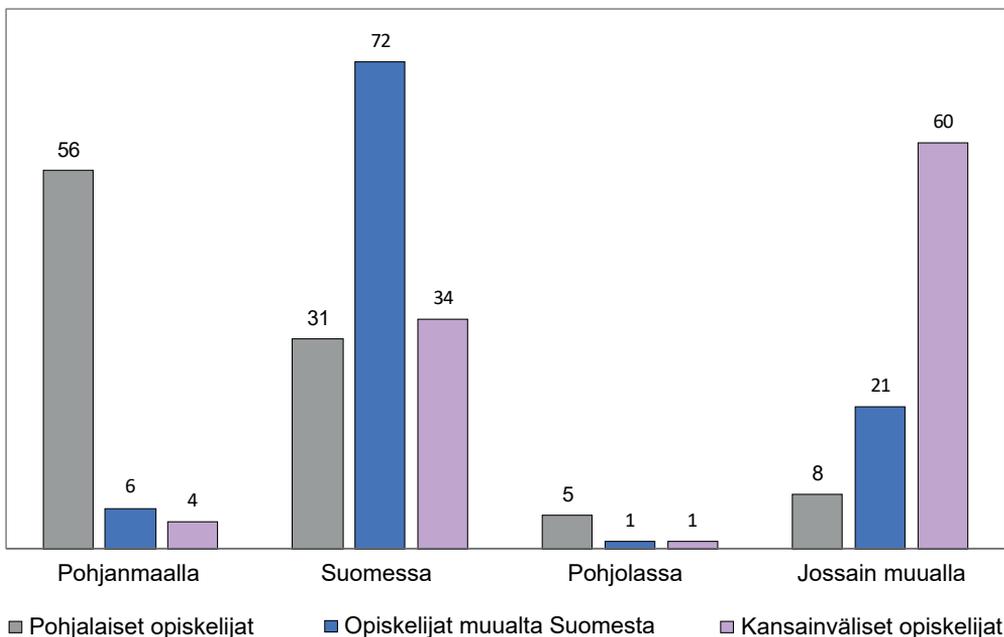
Pohjanmaalla on tällä hetkellä runsaat 1 500 kansainvälistä opiskelijaa. Kaksi kolmasosaa näistä opiskelee Vaasassa, joka sijoittuu valtakunnallisesti neljännelle sijalle kansainvälisten opiskelijoiden määrässä suurkaupunkien Helsingin, Tampereen ja Turun jälkeen ja on Jyväskylän ja Oulun luokkaa.

2.3.1 Harva jää Pohjanmaalle

Tunnusomaista suomalaisille Pohjanmaalla opiskeleville on se, että vain pieni vähemmistö uskoo jäävänsä alueelle opiskelun jälkeen, ja vielä pienempi osuus uskoo asuvansa Pohjanmaalla 10 vuoden kuluttua. Kansainvälisten opiskelijoiden suhteen on sama tilanne. Runsaat 80 prosenttia uskoo muuttavansa lähivuosina ja vähemmän kuin 5 prosenttia uskoo asuvansa Pohjanmaalla 10 vuoden kuluttua (Kuvio 14; vertailuryhmänä pohjalaiset korkeakouluopiskelijat).

Jos tarkastellaan tarkemmin, missä suomalaiset opiskelijat aikovat asua 10 vuoden kuluttua, osoittautuu, että muutto Pohjanmaalta ei yksinomaan tarkoita paluuta kotipaikkakunnalle. Pikemminkin ne opiskelijat, jotka ovat jo muuttaneet kauemmas, ovat halukkaampia muuttamaan kuin ne, jotka ovat valinneet opiskelemisen kotiseudulla. On myös syytä huomata, että useampi suomalainen

Missä arvelet asuvasi 10 vuoden kuluttua?

Kuvio 14. Missä arvelet asuvasi 10 vuoden kuluttua? Pohjalaisten, suomalaisten ja kansainvälisten opiskelijoiden vertailu

Pohjanmaalla opiskeleva aikoo muuttaa kuin muualla päin Suomea tai Ruotsissa opiskeleva pohjalainen (85 prosenttia vs 70 prosenttia).

Kansainvälisten opiskelijoiden lukuja voidaan toisaalta verrata Laineen (2016) tutkimukseen Turun seudun kansainvälisistä opiskelijoista. Sen mukaan 44 prosenttia vastaa jäävänsä Turkuun opintojen jälkeen. Luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia, koska tutkimusten kysymykset eivät ole identtisiä, mutta ne viittaavat kuitenkin alueellisiin eroihin.

Kaiken kaikkiaan tulokset viittaavat siihen, että Pohjanmaalle on haaste pitää nuoret aikuiset, jotka tulevat muualta päin Suomea tai ulkomailta.

2.3.2 Parasta Pohjanmaalla opiskelemisessä ja syyt muuttaa

Mistä johtuu, että muilta paikkakunnilta tulevat opiskelijat eivät usko jäävänsä Pohjanmaalle opintojen jälkeen? Opiskelumahdollisuuksia sinänsä selvästi arvostetaan, kun pyydetään vastaajia valitsemaan kolme parasta asiaa opiskelupaikkakunnasta (Kuvio 15). Avoimista vastauksista käy silti ilmi, että esimerkiksi Vaasaa pidetään enemmän opiskelukaupunkina kuin paikkana, jonne asetutaan asumaan.

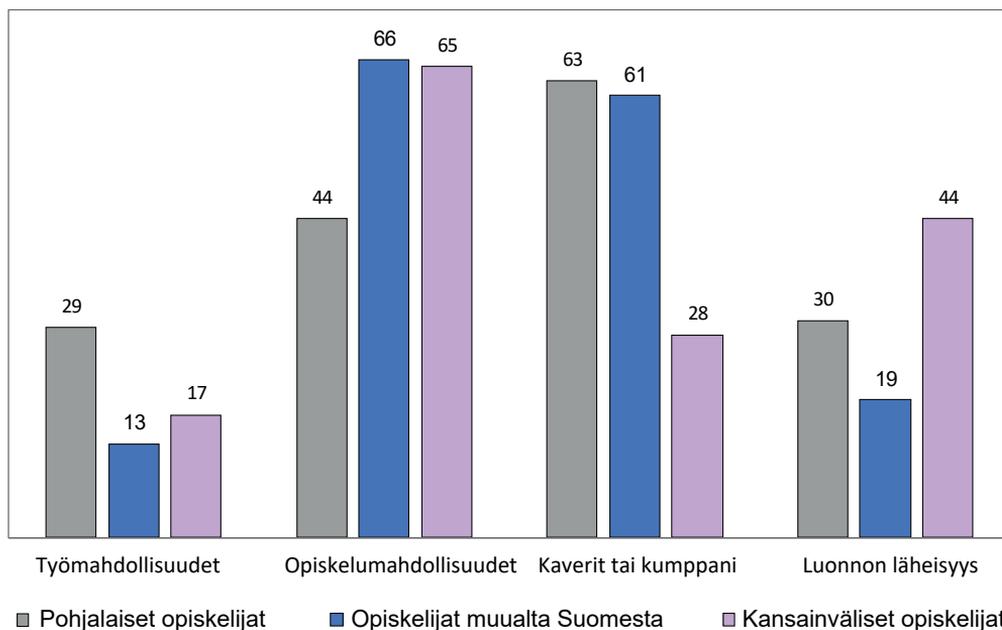
2 Kuka aikoo muuttaa – ja miksi?

Opiskeluiden ja harrastusten tiimoilta olen huomannut, että Vaasaan tullaan opiskelemaan ja sitten täältä lähdetään pois. Saman aion tehdä itsekin siitä syystä, että viihdyn täällä opiskelijana, mutta en voisi kuvitella asuvani täällä opintojen jälkeen ja muutankin itse asiassa ensi viikolla kokonaan pois. (Nainen, 26 vuotta, muu Suomi)

Pohjanmaalla opiskeleville suomalaisille ja kansainvälisille opiskelijoille on tyyppistä, että vain noin 15 prosenttia näkee työmahdollisuudet opiskelupaikkakunnan vahvuutena (Kuvio 15), mikä on selvästi vähemmän kuin pohjalaisilla Pohjanmaalla (29 prosenttia) ja pohjalaisilla muilla paikkakunnilla (35 prosenttia). Avoimissa vastauksissa suomalaiset vastaajat painottavat erityisesti sitä, että kokevat alueen elinkeinoelämästä puuttuvan oman alan töitä ja kielivaihtimusten olevan haastavia.

Vaikuttaa siltä, ettei Pohjanmaalla olla kiinnostuneita kenenkään muun työllistymisestä kuin insinöörien. Vähän samaa on havaittavissa toki koko Suomen tasolla. Jotenkin meillä on sellainen ajatus, että pelkillä insinööreillä selvittää ihan kaikesta, vaikka asia ei aivan taida ollakaan niin. (Nainen, 26 vuotta, muu Suomi)

Mikä on parasta opiskelupaikkakunnalla? (Pohjanmaalla)?

Kuvio 15. Parasta opiskelupaikkakunnassa Pohjanmaalla suomalaisten ja kansainvälisten opiskelijoiden mukaan

2.3 Muualta tulleet Pohjanmaalla opiskelevat

Ruotsin kieli on haastava tekijä työpaikkaa hakiessa Vaasan seudulla, joka on suurin mahdollinen syy täältä pois muuttamiseen. (Nainen, 21 vuotta, muu Suomi)

Avoimista vastauksista ilmenee myös, että moni kaipaa suurempien kaupunkien liike- ja harrastustarjontaa.

Iso puute Vaasaan muuttaessa itsellä ja kavereilla on se, ettei sunnuntaisin ole mahdollista käydä ulkona syömässä tai kahvilla paremmin. Ja myös arki iltaisin Vaasan kahvilat ja ruokapaikat menee liian aikaisin kiinni. (Nainen, 28 vuotta, muu Suomi)

Turun kansainvälisten opiskelijoiden mukaan (Laine, 2016) tärkeimmät onnistumisen edellytykset alueella ovat opiskelun lisäksi tuki urasuunnitteluun ja harjoittelupaikan löytämiseen sekä kotimaisten kielten oppiminen. Samat vastaukset toistuvat myös Pohjanmaan kansainvälisten opiskelijoiden keskuudessa.

On ollut vaikeaa löytää täältä harjoittelupaikkoja... tuntuu siltä, että "ota tästä koulutus ja lähde meidän maastamme!" (Mies, 32 vuotta, kansainvälinen opiskelija)

Pohjanmaan alue, varsinkin Kokkola, on hyvä paikka opiskella, rauhallinen ja hiljainen. Työmahdollisuuksia on kuitenkin vähän ulkomaalaiselle opiskelijalle tänne jäämiseen, koska suurin osa yrityksistä vaatii suomen kielen taitoa. (Nainen, 25 vuotta, kansainvälinen opiskelija)

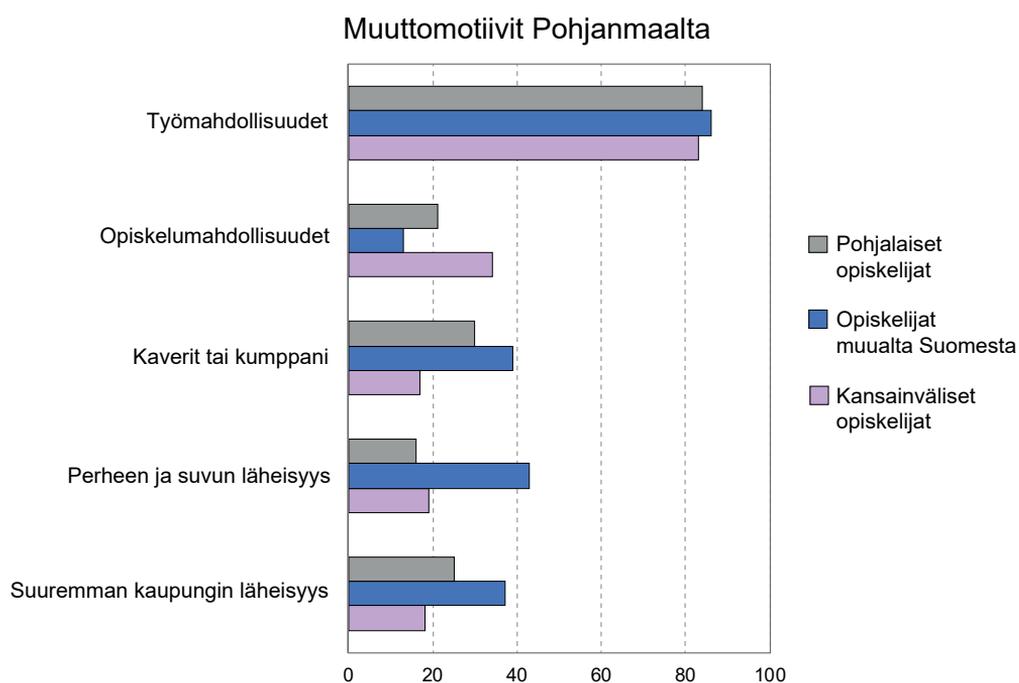
Siinä missä suomalaiset opiskelijat Pohjanmaalla kokevat haasteena päästä sisään alueen työelämään, haaste on kansainvälisille opiskelijoille kaksinkertainen: on päästävä työelämään ja sosiaaliseen verkostoon. Jälkimmäinen voidaan nähdä niin, että puolet vähemmän kansainvälisiä opiskelijoita (28 prosenttia) verrattuna Pohjanmaalta kotoisin oleviin opiskelijoihin (63 prosenttia) tai opiskelijoihin muualla Suomessa (61 prosenttia) korostaa ystäviä ja kumppania opiskelijapaikkakunnan hyvinä puolina. Myös Nygård (2011) panee merkille sen, että pohjalainen sosiaalinen pääoma toisaalta pitää asukkaat yhdessä, mutta toisaalta se vaikeuttaa ulkopuolelta tulevien pääsemistä osaksi yhteiskuntaa.

Täällä on ihana asua, todellakin. En silti aio jäädä tänne valmistumisen jälkeen. Minusta tuntuu, etten tunne tarpeeksi näitä ihmisiä ja tätä maata luodakseni täällä ura menestyksekkäästi. (Mies, 26 vuotta, kansainvälinen opiskelija)

2 Kuka aikoo muuttaa – ja miksi?

Jos sen sijaan tarkastelee tavallisimpia muuttomotiiveja, on mahdollisuus työhön tavallisin motiivi sekä suomalaisilla että kansainvälisillä opiskelijoilla (Kuvio 16; pohjalaiset opiskelijat viitteenä).

Kansainvälisille opiskelijoille motiivina muuttoon pois Pohjanmaalta ovat lähes yksinomaan työmahdollisuudet sillä poikkeuksella, että vaihto-opiskelijat aikovat muuttaa myös jatko-opintojen takia. Muualta päin Suomea tulevien opiskelijoiden vastauksista näkyy myös se, mitä voisi kutsua tunnesiteiksi ja ei-taloudellisiksi motiiveiksi (vrt. Cassarion 2004), eli muutto lähemmäs sukua ja ystäviä tai muutto (takaisin) suuremmalle paikkakunnalle.

Kuvio 16. Suomalaisten ja kansainvälisten opiskelijoiden muuttomotiivit.

Yhteenveto luvusta 2.3

Muualta tulleet korkeakouluopiskelijat Pohjanmaalla

- **Vähemmistö.** Vain 5 prosenttia muilta paikkakunnilta tulevista opiskelijoista suunnittelee asuvansa Pohjanmaalla 10 vuoden kuluttua. Opiskelijat huomauttavat itse, että korkeakoulut kouluttavat osaamista muille alueille.
- **Työelämä.** Suurimpia syitä muuttaa pois Pohjanmaalta ovat kokemus työmahdollisuuksien puutteesta omalla alalla ja työelämään pääsemisen haastavuus.
- **Sosiaalinen verkosto.** Muualta päin Suomea tulleet perustelevat muuttohalukkuutta myös toivomuksella päästä lähemmäs sukua ja ystäviä ja asumisella suurkaupunkiympäristössä. Kansainvälisillä opiskelijoilla ei ole samanlaista sosiaalista verkostoa opiskelun ulkopuolella kuin pohjalaisilla.
- **Kielivaatimukset.** Sekä suomenkieliset suomalaiset että englantia puhuvat kansainväliset opiskelijat nostavat esiin kielivaatimukset kynnyksenä löytää töitä alueelta.

3

Mihin alueen pitäisi panostaa?

On nähtävissä, että suuri osa pohjalaisista nuorista harkitsee muuttoa pois kotiseudulta. Osa on muuttamassa tilapäisesti esimerkiksi opiskellakseen ja osa aikomatta palata. Raportissa perehdytään myös opiskelijoiden motiiveihin muuttaa Pohjanmaalta tai Pohjanmaalla, syihin palata tai olla palaamatta ja siihen, mikä on eri opiskelijaryhmien mielestä parasta Pohjanmaalla tai muualla asumisessa.

Tässä luvussa saadaan kuulla nuorten mielipiteitä siitä, mihin Pohjanmaan pitäisi panostaa, jotta se olisi nuorille ja nuorille aikuisille houkutteleva paikka asua tulevaisuudessa.

Lähes puolet kyselyyn vastanneista, runsaat 2 000 opiskelijaa, käytti mahdollisuutta antaa ehdotuksensa siitä, mihin alueen tai kotipaikkakunnan pitäisi panostaa. Vastaukset vaihtelevat pienistä yksityiskohdista suuriin kokonaisuuksiin, lyhyistä huudahduksista perusteellisiin väittämiin.

Vastauksista on myös erotettavissa joitakin tyypillisiä elämänvaiheisiin liittyviä kaavoja (Kuvio 17).

Yhdeksäsluokkalaisten vastaukset olivat yleensä lyhyitä ("Täyspäivystys Vaasaan!" "Harrastusmahdollisuudet", "Kulttuuri", "Lämmin nuorisotila") ja käsittelevät ensisijaisesti vapaa-aikaan liittyviä asioita, kuten harrastustarjonnan parantamista ja kokoontumispaikkojen järjestämistä nuorille.

Toisen asteen opiskelijoiden ehdotukset koskevat myös suurelta osin harrastuksia ja ehkä paremminkin vapaa-ajantapahtumia, mutta esiin tulee myös muita ulottuvuuksia, kuten koulutus- ja työmahdollisuudet ja infrastruktuuri.

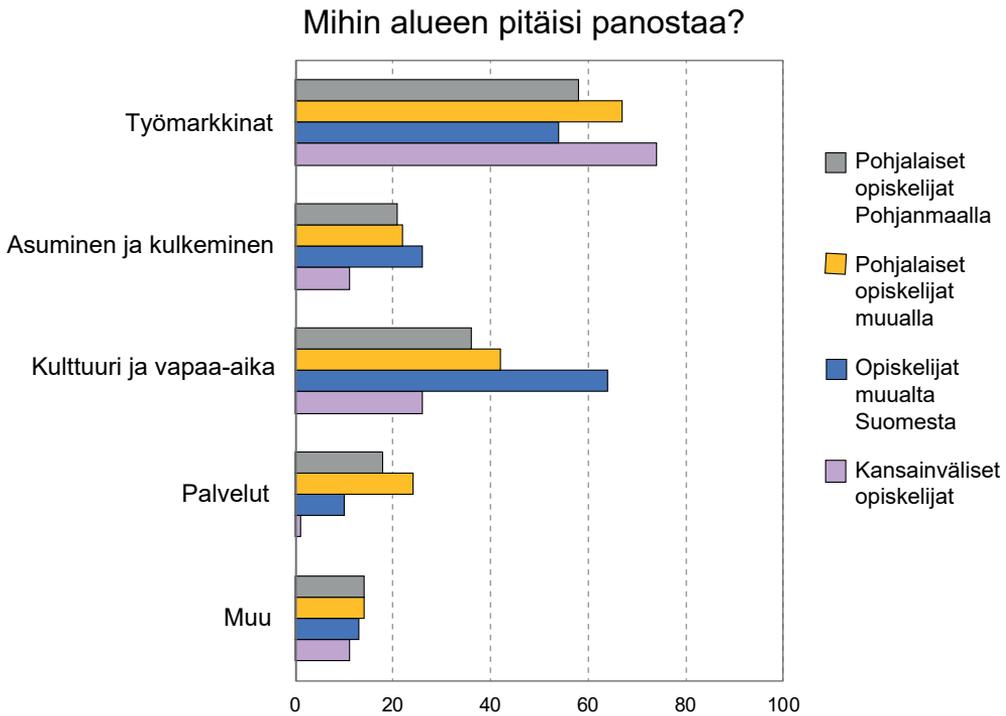
Perusasiat kuntoon. Kulkeminen, kulkuyhteydet, sairaanhoito, työllistyminen (nyt loppuu se henkilökuntien leikkaus!). Nämä asiat ovat harrasteita tärkeämpiä. Jos rahaa jää näiden jälkeen, niin sitten harrastetoimintojen tukemiseen. (Nainen, 20 vuotta, Vaasan seutu)

Kolmannen asteen opiskelijat vastaavat puolestaan kysymykseen perusteellisemmin ja korostavat työmarkkinoihin panostamisen tärkeyttä. Mutta myös asuminen ja kulkeminen, kulttuuri ja palvelut toistuvat vastauksissa (katso kuvio

3 Mihin alueen pitäisi panostaa?

18; huomaa, että yksittäiset vastaukset voidaan luokitella useampaan kategoriiaan, jos joku on vastannut esimerkiksi ”työ ja yhteiskuntailmapiiri”).

Yli puolet kolmannen asteen opiskelijoista vastaa, että Pohjanmaan pitäisi panostaa **työmarkkinoihin**. Useimmat toteavat vain lyhyesti, että tarvitaan työmahdollisuuksia, kun taas syvällisemmin asiaan paneutuneiden vastausten joukossa painotetaan, että on tärkeää, että on korkeakoulututkinnon suorittaneille tarpeeksi monipuoliset työmarkkinat, tukea yrittäjyydelle, väljemmät kielivaatimukset ja apua nuorille aikuisille työelämään pääsemiseksi opintojen aikana tai heti niiden jälkeen.

Kuvio 18. Mihin alueen pitäisi panostaa, ehdotukset kategorioittain kolmannen asteen opiskelijoiden mukaan.

Vaasan tulisi saada elinkeinorakennettaan vieläkin monipuolisemmaksi niin, että yritystoiminta kasvaisi myös energiaklusterin ulkopuolella. Tämä lisäisi kaupungin vakautta, kun menestys ei olisi niin vahvasti yhden toimialan varassa. (Mies, 26 vuotta, muu Suomi)

Itse prosessi on enemmänkin sitä, että pitäisi puhua ihmisten kanssa Pohjanmaalla. Pitää tuntea joku... /.../ juuri se, ettei tarvitsisi tuntea ketään tai olla

3 Mihin alueen pitäisi panostaa?

yhteyksiä, vaan katsottaisiin sen sijaan jotain muuta, niin ulkopuolisenkin olisi jotenkin helpompi päästä mukaan. (Mies, 25 vuotta, muu Suomi)

Panostetaan käytäntöön [mutta] ei mihinkään ”kahvinkeitäjäapulaisiin”, vaan siihen, että pääsee kokeilemaan työntekoa oikeasti. Ammattia, josta on oikeasti kiinnostunut, ja ehkä kunta voisi tukea siinä työnantajaa ja huolehtia, että kaikki, jotka haluavat harjoittelijan, saisivat sellaisen yhteistyössä lukion kanssa. (Nainen, 23 vuotta, Etelä-Pohjanmaa)

Tarjotkaa startup yrityksille toimitiloja ja tukipalveluita. Järjestäkää yrityksen perustamiseen ja ylläpitoon liittyvää säännöllistä koulutusta. Esimerkiksi yliopiston talouskurssit eivät anna valmiutta pyörittää omaa yritystä. (Mies, 25 vuotta, muu Suomi)

[Otetaan] vastaan vastavalmistuneet hyvin, ettei tunne itseään hylätyksi, kun tulee työelämään, esimerkiksi mentoroinnin kautta. (Nainen, 22 vuotta, Pietarsaaren seutu)

Työmahdollisuuksia korostavat varsinkin Pohjanmaalla opiskelevat kansainväliset opiskelijat, joista yli kolme neljäsosaa peräänkuuluttaa mahdollisuuksia päästä työelämään, esimerkiksi jonkinlaisen harjoittelupaikan kautta.

Sanoisin, että olisi viisasta tehdä töitä niiden paikallisten kanssa, jotka haluavat tehdä toiminnastaan kansainvälisempää... monet korkeammat opinahjut Pohjanmaalla tuottavat koulutettua työvoimaa jollekin muulle jossain muualla. (Nainen, 30 vuotta, kansainvälinen opiskelija)

Opiskelijoilla ei yleensä ole valmistumisensa jälkeen työkokemusta/.../ työn ei tarvitse olla huippupalkkaista, mutta sen pitäisi olla sellaista, mistä oppii paljon ja mikä parantaa ansioluettelo. (Nainen, 25 vuotta, kansainvälinen opiskelija)

Toinen toistuva teema ehdotusten joukossa on toive infrastruktuuriin, kulkuyhteyksiin ja julkiseen liikenteeseen panostamisesta, eli toisin sanoen **asuminen ja liikkuminen**. Siinä missä pohjalaiset opiskelijat haluavat nähdä panostuksia asumiseen, muilta paikkakunnilta kotoisin olevat suomalaiset haluavat hyvät kulkuyhteydet muualle maahan.

Opiskelijan näkökulmasta täältä on vaikea päästä muualle. Siis esimerkiksi käymään vanhempien tai kavereiden luona jotka asuvat muualla Suomessa. (Nainen, 21 vuotta, muu Suomi)

Työmahdollisuuksien lisäksi panostukset **kulttuuriin ja vapaa-aikaan** ovat kyselyssä suosituimpia ehdotuksia. Varsinkin muualta päin Suomea olevat

3 Mihin alueen pitäisi panostaa?

opiskelijat nostavat esiin toiveen harrastustoiminnasta ja siitä, mitä he kutsuvat "kaupunkimaisuudeksi", kuten kauppojen pitemmät aukioloajat ja laajempaan ravintola- ja kahvilatarjontaa.

Teini-ikäisenä olisin arvostanut muita vaihtoehtoja kuin niitä, jotka liittyivät uskontoon tai alkoholiin /.../ minusta kiekkokaukaloita ja jalkapallokenttiä, joilla pojat viihtyivät, oli loputtoman paljon, kun taas esimerkiksi tanssistudioita ei ollut yhtäkään. (Nainen, 26 vuotta, Pietarsaaren seutu)

Mielestäni on kurjaa, että Vaasassa lähes kaikki paikat menevät aikaisin kiinni ja arki-iltaisinkin ei ole mitään muuta tekemistä kuin käydä salilla. Kaipaan suu-remman kaupungin menoa ja meininkiä! (Nainen, 23 vuotta, muu Suomi)

[Vaasalla] on paljon potentiaalia, mutta joka kesä totean, että olisi tosi mukavaa, jos olisi enemmän terasseja. /.../ Toinen asia on aukioloajat, monet paikat menevät kiinni aikaisin iltapäivällä. Sen vuoksi ei ole paljon muita vaihtoehtoja kuin olla ilta kotona tai mennä ravintolaan. Jokin vaihtoehto niiden välistä olisi mukana. (Nainen, 25 vuotta Vaasan seutu)

Ehdotusten joukossa on myös toivomuksia panostuksesta yhteiskuntakulttuuriin, yhteisöllisyyteen ja yleiseen ilmapiiriin. Erityisesti Pietarsaaren seudulta tulevat opiskelijat toivovat avoimempaa kulttuuria.

Mielestäni Vaasassa pitäisi olla paljon enemmän esim. nuorille aikuisille suunnattuja tapahtumia, joihin osallistumista ei rajoita kieli, kansallisuus tai opiskelupaikka. Näin muualta tulevat opiskelijat voisivat paremmin integroitua vaasalaisyhteisöön (Nainen, 23 vuotta, muu Suomi).

Kukaan ei halua muuttaa takaisin ahdasmielisyyteen, lähiyhteisön on oltava suvaitsevainen ja myönteinen. On vaikea löytää uusia ystäviä, kun muuttaa takaisin, jonkinlainen verkosto muiden alueen paluumuuttajien kanssa olisi hyvä. (Nainen, 24 vuotta, Pietarsaaren seutu)

Neljäs suuri ehdotusryhmä koskee kunnallisia ja alueellisia **palveluja**. Varsinkin opiskelijat, jotka ovat itse kotoisin Pohjanmaalta, haluavat nähdä esimerkiksi panostuksia kunnalliseen terveydenhuoltoon ja perusopetukseen. Ajankohtaiseen keskusteluun siitä, saako Vaasan keskussairaalan pitää laajan päivystyksen palataan myös tässä.

Palveluiden leikkaaminen syrjäseuduilta on epäreilua ja lyhytnäköistä: esim. se, että remontoidaan ensin peruskoulu ja muutama vuosi sen jälkeen suljetaan koulu vedoten säästösyihin. Sen jälkeen on turha kummastella

3 Mihin alueen pitäisi panostaa?

alueen asukkaiden reaktioita ja syyttää niitä ylimitoitetuiksi. (Nainen, 23 vuotta, Kokkolan seutu)

Kehitetään kyläkouluja ja säilytetään ne! Elävä maaseutu ja turvallinen kasvuympäristö /.../ se on paras mainos lapsiperheiden houkuttelemiseen pienille paikkakunnille. (Mies, 24 vuotta, Vaasan seutu)

Toivon tietenkin, että Vaasan keskussairaala saa täyspäivystyksen! Pelottavaa seurata kehitystä. (Nainen, 28 vuotta, Vaasan seutu)

Tärkeä osa toimivaa palvelua on, että sen saa omalla äidinkielellään. Vastauksen joukossa on nostettu esiin paitsi palvelujen saamisen tärkeys myös alueen nuorten kielitaidon kehittäminen.

Siihen, että alueen kaksikielisyyttä tuettaisiin ja että kielikylpykoulutus pidettäisiin täällä edes fyysisesti, se kun on täältä lähtöisin Suomessa. Monikielinen Vaasa ei ole monikielinen, mikäli kielten opetus yliopistosta siirretään Jyväskylään. (Nainen, 20 vuotta, Vaasan seutu)

Kunnat voisivat ehkä miettiä sitä, miten suomen oppimisesta tehdään houkuttelevampaa. Ja ehkä työnantajat voisivat korostaa, miten tärkeää suomen osaaminen on, vaikka olisi koko ikänsä töissä Pohjanmaalla. Ja että siihen voitaisiin kannustaa jo varhain alakoulussa. (Nainen, 23 vuotta, Etelä-Pohjanmaa)

Kun pitää miettiä kaksi kertaa, puhuuko ruotsia vai suomea melkeinpä missä tahansa kylässä tai kaupungissa Pohjanmaalla, se on minusta merkki siitä, että jotain pitäisi tehdä tilanteen korjaamiseksi. Kyse on yhtä paljon ruotsin puhumisesta Vaasassa kuin suomen puhumisesta Korsnäsissä tai Närpiössä. (Mies, 25 vuotta, Etelä-Pohjanmaa).

Pohjalaiset opiskelijat, toisin kuin muualta päin Suomea tai ulkomailta tulevat opiskelijat, toivovat panostusten lapsiperheisiin jatkuvan.

Huolehtikaa, että on helppo rakentaa taloja (ei silti vain pienille kunnan tonteille). Säilyttäkää ne palvelut, joita kylissä on. Auttakaa lapsiperheitä taloudellisilla tuilla (vrt. Luoto). Moni haluaa lapsia muutaman vuoden kuluttua valmistumisesta. Hyvä, että päivähoitoon jo panostetaan, jatkakaa samaan tapaan :) (Nainen, 22 vuotta, Pietarsaaren seutu)

Nuoria aikuisia ei kiinnostaa rauhallinen perhe-elämä, vaan 25-30-vuotiaille tulisi olla mielenkiintoista tekemistä ja mahdollisuus laajentaa verkostaan. (Mies, 25 vuotta, muu Suomi)

3 Mihin alueen pitäisi panostaa?

Muuta panostettavaa. Muut ehdotukset käsittelevät ensisijaisesti opiskelumahdollisuuksia, alueen luonnon esiin tuomista ja markkinointiin ja tiedottamiseen panostamista. Varsinkin pohjalaiset Ruotsissa peräänkuuluttavat lisää tietoa työpaikoista ja siitä, mitä kotiseudulla tapahtuu.

Panostakaa enemmän siihen, että Vaasa on todella Pohjolan energiakeskus, uskaltakaa kehuskella täällä olevalla osaamisella, uskaltakaa ottaa tilaa. (Mies 25 vuotta, Vaasan seutu)

Tiedottakaa työmahdollisuuksista... Tuleeko täällä olemaan opettajanpaikkoja 10 vuoden kuluttua? Tuleeko olemaan pankkialan paikkoja? Niin että ihmiset tietävät, sillä nyt tuntuu, että opiskellaan sokkona ja toivotaan vain, että töitä on. Lisää tietoa ja osoittakaa, että työtä on täälläkin. Sillä usein, ainakin ystäväieni keskuudessa, on ajatus, ettei töitä ole, mutta kenties niitä onkin, mutta kukaan ei vain kerro meille niistä. (Nainen, Etelä-Pohjanmaa)

Lopuksi on myös niitä, jotka ovat tyytyväisiä siihen, miten alue kehittyy ja jotka nostavat peukun pystyyn ja toivovat samanlaista jatkoa.

Uskon sen kehittyvän. Näen että energia-ala tulee kasvamaan ja lisääntymään alueella joka parantaa kaupunkia. (Mies, Vaasan seutu)

Uskon sen olevan hyvän paikka asua /.../ kaupunki kasvaa ja kehittyy koko ajan, enkä näe Kokkolan kehittyvän "liian isoksi" kaupungiksi, joten siellä on hyvä kasvaa, näin lapsia ja nuoria ajatellen. (Mies, Kokkolan seutu)

En tiedä, miten kaupunkisuunnittelu Vaasassa tarkalleen tekee, mutta kaupunki tuntuu selvästi mukavammalta nykyisin kuin 10 vuotta sitten. Jotain he tekevät oikein. (Mies, 30 vuotta, Pohjanmaa)

4

Päätelmät ja kommentit

Pohjanmaalla, kuten koko Suomessa yleensäkin, on parhaillaan käynnissä laajat väestörakenteen muutokset, jotka leimaavat yhteiskuntaa lähivuosikymmenet. Katajamäen (2016) mukaan alueen haasteena on muun muassa turvata ikään-tyvän väestön hyvinvointi ja tarjota hyviä kaksikielisiä palveluja.

Pohjalaiset kunnat tulevat tulevaisuudessa yhä suuremmassa määrin olemaan riippuvaisia maan sisäisestä ja kansainvälisestä muutosta turvatakseen pätevän työvoiman tarpeen (Mella, 2001). Alueen vetovoima vaikuttaa ratkaisevasti muuttoliikkeen laajuuteen ja suuntaan. Houkuttelevat alueet vetävät väkeä, mikä vuorostaan tekee alueesta vielä houkuttelevamman muille. Kauneus on kuitenkin myös katsojan silmässä ja se, mikä on toisesta houkuttelevaa, ei ole ehkä yhtä houkuttelevaa toisesta (Sotaniemi 2016).

Työmahdollisuudet

Raportissa on perehdytty siihen, miten nuoret pohjalaiset ja Pohjanmaalla opiskelevat nuoret aikuiset muualta päin näkevät alueen ja siihen, aikovatko he itse asua Pohjanmaalla tulevaisuudessa. Toistuvana teemana on vahva yhteys muuttohalukkuuden ja työmahdollisuuskokemusten välillä. Työmahdollisuudet ovat nuorille iästä, kotiseudusta tai opiskelupaikasta riippumatta suurin syy muuttaa, ja kokemus siitä, että alueella on töitä korreloi vahvasti sen kanssa, että aikoo asua Pohjanmaalla 10 vuoden kuluttua. Ne ryhmät, jotka kokevat työmahdollisuudet huonommiksi ja jotka suuremmassa määrin suunnittelevat muuttoa, ovat lukiolaiset ja kolmannen asteen opiskelijat muualta Suomesta ja ulkomailta.

Tilastollisesti Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla työttömyysluvut ovat Suomen alhaisimmat ja erityisesti energia-alaa opiskelevien työnäkymät ovat hyvät (Pohjanmaa lukuina 2016). Samaan aikaan työmarkkinoiden ja koulutusalojen välillä tapahtuu muutoksia, jotka näkyvät alueella pulana muun muassa lääkäreistä, hammaslääkäreistä, puheopettajista ja psykologeista, kun taas tar-

joilijoista ja mekaniikoista on ylitarjontaa (viite). Ei myöskään ole harvinaista, että humanistista tai yhteiskunnallista alaa opiskelevat viittaavat työmahdollisuuksien puutteeseen omalla alalla vahvana motiivina muualle muuttamiseen.

Aron (2014) mukaan alueet, joiden elinkeinoelämä on yksipuolinen, ovat haavoittuvampia suhdannevaihteluille. Kokemus oman alan työmahdollisuuksien puutteesta on kuitenkin haaste rakenteellisella ja yksilöllisellä tasolla. Toisin sanoen, vaikka on tärkeää, että on työpaikkoja aloilla, jotka vastaavat nuorten koulutusta, on myös tärkeää, että nuoret tietävät, mitä työpaikkoja on ja kokevat pääsevänsä työmarkkinoille. Rakenteelliset edellytykset vaativat pitkäjänteistä työtä, jossa jatkopanostus olemassa olevaan elinkeinoelämän klusteriin yhdistetään työpaikkojen luomiseen humanistisilla aloilla ja infrastruktuurin ja liikenneyhteyksien parantamiseen, mikä mahdollistaa tehokkaan etätöön ja kaksoisasumisen, sekä alueen tarpeen ja pyrkimysten mukaisesti koulutusprofiileihin. Yksilötasolla työmahdollisuuksien kokemuksessa on kyse myös tiedon saamisesta olemassa olevista työpaikoista ja jalan saamisesta työmarkkinoille. Tässä vastaajat nostavat itse esiin toivomuksen harjoittelun lisäämisestä ja työelämään orientoivista kursseista ja tuesta ja välineistä oman yrityksen perustamiseen sekä aktiivisemmasta rekrytoinnista ja avoinna olevista työpaikoista tiedottamisesta.

Aro (2014) tunnistaa myös kasvaneen ei-materiaalisen kilpailun osaamisen, luovuuden ja ilmapiirin muodossa suomalaisilla alueilla. Kyselyn vastauksista ilmenee toisaalta, että pohjalaiset nuoret arvostavat pehmeitä työelämän ulottuvuuksia, kuten hyvää työympäristöä, omien vahvuuksien käyttömahdollisuuksia ja uuden oppimisen mahdollisuuksia. Pohjanmaan voi olla pitemmän päälle vaikea kilpailla Suomen ja Pohjoismaiden suurten kaupunkien kanssa työtarjonnassa ja palkoissa, mutta kiistattomana tavoitteena pitäisi olla kunnostautuminen ei-materiaalisessa kilpailussa kuntien kärjessä, kun on kyse työilmapiiristä ja luovista työtehtävistä.

Kielitaito

Toinen toistuva teema kyselyn ja haastattelujen tuloksissa on kaksikielisyys, jonka vuoksi suomenkieliset pohjalaiset ruotsinkielisiä suuremmassa määrin harkitsevat muuttoa alueelta pois ja harkitsevat harvemmin paluuta. Kuten Nygård (2011) mainitsee, ei ole yllättävää, että muuttohalukkuus on suurempaa suomenkielisten vastaajien keskuudessa, jotka pärjäävät äidinkielellään koko maassa, verrattuna ruotsinkielisiin, joilla on maassa vähemmän vaihtoehtoja, jos he haluavat palvelua äidinkielellään. Pohjanmaan suhteellinen ruotsinkielisyys voi myös olla syy siihen, että ruotsinkieliset vastaajat suuremmassa määrin identifioituvat pohjalaisiksi. Ruotsin kielen haastavuus yksikielisesti

suomenkielisille kärjistyy, kun työmarkkinoiden kielivaatimukset eivät vastaa omia valmiuksia.

Myös yksikieliset ruotsinkieliset pohjalaiset ja ehkä varsinkin ne, jotka ovat valinneet opiskelupaikaksi Ruotsin, kokevat toisen kotimaisen kielen haasteena. Osa ruotsinkielisistä vastaajista kokee myös, että suomalaiset päättäjät ja suomalainen yhteiskunta yleensäkin suhtautuu negatiivisesti ruotsin kieleen, ja esimerkiksi keskustelu kouluruotsista ja Vaasan keskussairaalan kohtalon käänteet koetaan helposti ruotsinkielisen palvelun menetyksinä, ja siitä uhkaa syntyä työntekijä lännen suuntaan.

Tulosten perusteella panostukset elävään ja toimivaan kaksikielisyyteen ovat erityisen tärkeitä Pohjanmaalle. Tähän myös monet vastaajistakin viittaavat, eli toisen kotimaisen kielen oppimiseen varhaisella iällä ja sellaisten yhteisten tilojen, toimintojen ja tapahtumien järjestämiseen, joita äidinkieli ei rajoita.

Paluumuutto, identiteetti ja yhteiskuntakulttuuri

Historiallisesta näkökulmasta muuttoliikkeiden tuoma elintapojen ja innovaatioiden vuorovaikutus on yhteiskuntakehityksen perusedellytys (Korkiasaari & Söderling 2007). Yksilön näkökulmasta muuttoliikettä voidaan pitää investointina ei vain taloudellisesti vaan myös elämäkokemuksen kannalta (vrt. Kytö 1998). Alueellisesta näkökulmasta se tarkoittaa, että tavoitteena ei pitäisi ensisijaisesti olla nuorten muuton estäminen, vaan ennen kaikkea maailmalla olleiden ja osaamista, elämäkokemusta ja sosiaalista verkostoa hankkineiden paluumuuton kannustaminen, jolloin he kokemustensa ansiosta voivat tuoda yhteiskuntaan uutta ajattelua (vrt. Nivalainen ja Haapanen 2002).

Teidän pitäisi nähdä väen muuttaminen ulkomaille opiskelemaan voimavarana eikä menetyksenä, sillä mikäli panostatte vähän lisää paluumuuttajien rekrytointiin, he voivat tarjota erilaisen näkökulman kuin Suomessa opiskelleet ja muodostaa paremman kokonaisuuden! (Nainen, 26 vuotta, Pietarsaaren seutu)

Jatkokysymys kuuluukin, miten alue voi motivoida nuoria aikuisia palaamaan. Kuten aiemmin on todettu, työmahdollisuudet ovat keskeinen motiivi nuorten muuttoon, mutta se ei ole ainoa motiivi. Aikaisempi tutkimus osoittaa sen sijaan, että juuri paluumuutto perustuu usein tunnesiteisiin ja ei-taloudellisiin motiiveihin (Cassarino 2004; Sotaniemi 2016). Monille on kyse suvun ja ystävien läheisyydestä, esimerkiksi siitä, että on lähellä omia vanhempiaan, kun tulee äidiksi tai isäksi. Aiemmin nähtiin jo, että selkeästi useammin paluuta Pohjanmaalle harkitsevat sellaiset, joilla on vahva pohjalainen identiteetti. Tältä

osin vaikuttaa hyvältä investoinnilta tehdä yhteistyötä järjestöjen ja verkostojen kanssa, jotka pyrkivät säilyttämään pohjalaisen identiteetin ja tunnesiteet kotiseudulle, kuten pohjalaiset yhdistykset ja osakunnat Suomessa ja Ruotsissa tekevät.

Nuorille ja nuorille aikuisille on tärkeää tuntee, että voi olla oma itsensä ja että tulee hyväksytyksi sellaisena kuin on. Se, että alueelta pois muuttaneet pohjalaiset suuremmassa määrin korostavat, että voivat olla aidommin omia itsejään kuin alueella asuessaan, voidaan osittain selittää sillä, että uusi asuinympäristö antaa mahdollisuudet anonymiteettiin ja itsensä ja sosiaalisten suhteidensa luomiseen uudelleen. Silti alueella on syytä miettiä aktiivisesti, miten edistetään mahdollisimman avointa yhteiskuntailmapiiriä, jossa mahdollisimman moni tuntee voivansa olla oma itsensä.

Työntö-veto-mallin mukaan muuttohalukkuutta edistävät tai estävät myös niin kutsutut väliin tulevat esteet (esimerkiksi etäisyys tai muuttokustannukset). Aktiivinen yhteydenpito toiselle paikkakunnalle muuttaneisiin pohjalaisiin voi tästä näkökulmasta madaltaa paluun kynnyistä vähentämällä henkistä etäisyyttä kotiseutuun. Varsinkin Ruotsissa opiskelevat peräänkuuluttavat tiedon saamista kotipaikkakunnan tapahtumista ja työmahdollisuuksista Pohjanmaalla.

Muulta tulleet opiskelijat

Toinen ryhmä nuoria aikuisia, jotka mahdollisesti voivat auttaa pohjalaisen yhteiskunnan kasvussa ja uudistumisessa, ovat muualta tulevat opiskelijat, jotka tulevat Pohjanmaalle suorittamaan tutkintonsa. Kuten on nähty, Vaasa koetaan helposti opiskelukaupungiksi, jossa asutaan muutama vuosi ja muutetaan sitten takaisin kotiin tai jonnekin muualle; vain murto-osa muualta Suomesta tulleista opiskelijoista tai kansainvälisistä opiskelijoista suunnittelee tulevaisuutta alueella opintojen jälkeen. Tässäkin muodolliset kielivaatimukset ja kokemus tietyn alan työpaikkojen puuttumisesta on tavallinen motiivi muuttoon. Verrattuna Pohjanmaalla kasvaneisiin muilta paikkakunnilta tulleilla on haasteena päästä sisään sosiaalisiin ympyröihin, mikä myös välillisesti vaikuttaa mahdollisuuteen päästä työmarkkinoille, kun muulta tulleilla ei ole luontevia suhteita eri yrityksiin. Se, minkä pohjalaiset kokevat alueen vahvuutena, kuten suvun ja ystävien läheisyys ja lapsiperheisiin panostaminen, ei myöskään houkuttele samalla tavalla muualta tulleita, jotka haluavat panostaa uraan ja joilla on perhe toisaalla.

Laineen (2016) mukaan suomalaiset työnantajat eivät ole vielä täysin ymmärtäneet näiden kansainvälisten opiskelijoiden arvoa, joilla on sekä kielitaitoa että viestintäkokemusta kotimaastaan, josta voi olla hyötyä suomalaisten yritysten kansainvälisissä suhteissa. Kotimaiset kielivaatimukset ovat kuitenkin kompastuskivenä monille kansainvälisille opiskelijoille, samaan aikaan kun pohjalai-

seen yhteiskuntaan vanhoine sosiaalisine verkostoineen voi olla ulkopuolisen vaikea päästä sisään. Kuten Söderling (2003) toteaa, kansainväliset opiskelijat tarvitsevat suomen tai ruotsin kielen taitoa ja monipuolisia sosiaalisia verkostoja.

Ihmisille ei voi vain antaa parasta koulutusta ja olla sitten luomatta ympäristöä, jossa he pääsevät vaikuttamaan maassa, senhän sanoo järkikin. (Mies, 25 vuotta, kansainvälinen opiskelija)

Sekä muulta päin Suomea tulevien että kansainvälisten opiskelijoiden pääsy työmarkkinoille ja integrointi paikallisyhteisöön ovat perusedellytyksiä alueelle jäämiselle opintojen jälkeen. Projektin konkreettinen suositus on, että ulkomaisten opiskelijoiden integraatiota suomalaiseen yhteiskuntaan tuetaan keskitetyllä kieltenopetuksella, joka myös vahvistaa sosiaalisia kontakteja paikallisyhteisöön. Tällainen kieltenopetus ja integrointi paikallisyhteisöön voitaisiin nostaa tärkeämmäksi korkeakouluopintojen yhteydessä tai ennen niiden aloittamista.

Tulevaisuuden kynnyksellä

Yli puolet niistä nuorista pohjalaisista, jotka vastasivat kyselyyn, uskoo asuvansa muualla kuin kotiseudullaan 10 vuoden kuluttua, ja vain murto-osa suomalaisista ja kansainvälisistä opiskelijoista, jotka ovat tulleet Pohjanmaalle opiskelemaan, uskoo jäävänsä alueelle opintojen jälkeen. Tarkat luvut vaihtelevat riippuen siitä, miten kysymys asetetaan, ja kuten aikaisemmin on mainittu, ei ajatus muutosta ole sama kuin muuttopäätös, mutta tulos kertoo kuitenkin jotain siitä, että suuri osa seudun nuoria ei näe Pohjanmaalla asumista itsestään selvänä vaihtoehtona tulevaisuudessa.

Mitä mahdollisuuksia alueella ja paikallisyhteisöllä on vaikuttaa nuorten muuttohalukkuuteen? Makroperspektiivistä kaupungistuminen ja keskittäminen ovat nykyisin maailmanlaajuisia ilmiöitä, jotka tulevat olemaan osa yhteiskuntakehitystä vuosia eteenpäin (Yhdistyneet kansakunnat DESA 2015). Muuttoliikkeeseen voivat myös vaikuttaa kansalliset päätökset. Esimerkkinä siitä on hiljattain kansainvälisille opiskelijoille säädetty vuosimaksu, joka ainakin lyhyellä aikavälillä uhkaa vähentää suomalaisten koulutusten houkuttelevuutta kansainvälisten opiskelijoiden silmissä. Toinen esimerkki vastakkaisesta suunnasta on Ruotsissa toteutettu korkeakoulujen valintauudistus, joka välillisesti poistaa suomalaisten opiskelijoiden edun Ruotsin korkeakouluihin pyrittäessä. Mikroperspektiivistä yksilön muuttohalukkuuteen vaikuttavat lisäksi henkilökohtaiset arvot, sosiaalinen verkosto ja ennalta arvaamattomat elämäntilanteet.

Jossain maailmanlaajuisten ja yksilöllisten tekijöiden välissä ovat ne alueelliset ja paikalliset työntö- ja vetotekijät, jotka vaikuttavat siihen, miten suuri vetovoima eri alueilla on nuorille ja nuorille aikuisille, jotka harkitsevat, mihin rakentavat elämänsä lähivuosina ja tulevaisuudessa. Tässä projektissa on pe-

4 Päätelmät ja kommentit

rehdytty siihen, miten nuoret näkevät Pohjanmaan ja mitä he ajattelevat tulevaisuudesta, ja vaikka ei ole nähtävissä yleistä kaavaa siitä, mikä tekee alueesta houkuttelevan kaikille opiskelijoille, esiin nousee kuitenkin joitakin toistuvia teemoja. Tämän projektin tulosten perusteella voidaan siksi todeta, että ollakseen houkutteleva mahdollisimman monille nuorille ja nuorille aikuisille Pohjanmaan pitäisi pyrkiä olemaan alue, joka:

- Yhdistää jatkopanostuksen elinkeinoelämään muun muassa energia-, bio- ja kemianteollisuuden kasvavaan panostukseen humanistisiin ja yhteiskuntatieteellisiin aloihin
- Vahvistaa yhteyttä koulutuksen ja työelämän välillä esimerkiksi harjoittelupaikkojen muodossa opiskeluaikana ja tiedottamalla tehokkaasti alueen työmahdollisuuksista
- Tarjoaa luovia työympäristöjä hyvine työyhteisöineen ja mielekkäine työtehtävineen
- Kehittää elävää kaksikielisyyttä ja monikielisyyttä esimerkiksi panostamalla varhaiseen kielenoppimiseen ja yhteisiin tiloihin, toimintoihin ja sitoumuksiin, jotka kutsuvat vuorovaikutukseen yli kielirajojen
- Tukee monipuolisia harrastusmahdollisuuksia ja rikasta kulttuurielämää
- Käy avointa dialogia pohjalaisesta identiteetistä ja suosii sellaista yhteiskuntailmapiiiriä, joka mahdollistaa yksilön vapauden olla oma itsensä
- Varmistaa toimivan alueellisen julkisen liikenteen ja hyvät liikenneyhteydet alueelle
- Pitää aktiivisesti yhteyttä pohjalaisiin nuoriin, jotka asuvat alueen ulkopuolella sekä suoraan että yhteistyössä olemassa olevien verkostojen ja yhdistysten kautta
- Tarjoaa muualta päin Suomea tuleville ja kansainvälisille opiskelijoille välineitä ja malleja pohjalaiseen yhteiskuntaan integroitumiseen.

Viitteet

- Aro, Timo (2014): Alueiden muuttovetovoima; Kuntien ja kaupunkiseutujen vetovoima kuntien välisessä muuttoliikkeessä vuosina 2009–2013, <http://www.timoaro.fi/alueiden-muuttovetovoima-vuosina-2009-2013/>.
- Batalova, Jeanne (2007). The 'Brain Gain' race begins with foreign students. *Migration Information Source*, 1.1.2007. Tillgänglig på: <http://www.migrationpolicy.org/article/%E2%80%9Cbrain-gain%E2%80%9D-race-begins-foreign-students>. Läst 31.5.2017.
- Cassarino, Jean-Pierre (2004). Theorizing return migration: The conceptual approach to return migrants revisited. *International Journal of Multicultural Societies*, 6 (2), 253–279.
- Finlands officiella statistik (2014). Flyttningsrörelsen [e-publikation]. Helsinki: Statistikcentralen. Tillgänglig på http://www.stat.fi/til/muutl/kas_sv.html. Läst 31.5.2017.
- Finlands officiella statistik (2016). Flyttningsrörelsen [e-publikation]. Figurbi-laga 2. Benägenhet till inflyttning mellan kommuner efter ålder 1992-2016. Helsinki: Statistikcentralen. Tillgänglig på http://www.stat.fi/til/muutl/2016/muutl_2016_2017-05-17_kuv_002_sv.html. Läst 31.5.2017.
- Haagensen, Klaus Munch, & Agerskov, Ulla (2016). *Nordisk statistik 2016*. Köpenhamn: Nordiska ministerrådet.
- Hartonen, Olavi, Björklund, Krister, Korkiasaari, Jouni & Söderling, Ismo (2016). *Migration i Finland och Europa. Handbok för lärare*. Kronoby: Migration-sinstitutet, Centret för Svenskfinland.
- Häkkinen, Iida (2000). *Muuttopäätös ja aluevalinta Suomen sisäisessä muuttoliikkeessä*. VATT-tutkimuksia 65. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Katajamäki, Hannu (2016). Oman tiensä kulkija: Pohjanmaan mallin muotoutuminen. Markku Mattila (red.): *Aina liikkeessä. Liikkuvainen Pohjanmaa*. Siirtolaisuusinstituuttin aluekeskuksen tutkimuksia 7. Turku: Siirtolaisuusinstituutti 29–48.

- Korkiasaari, Jouni (1991). *Liikkuvuus ja rakennemuutos. Maassamuutto ja työvoiman liikkuvuus osana yhteiskunnan rakennemuutosta*. Työpoliittinen tutkimus 11. Helsinki: Työministeriö.
- Korkiasaari, Jouni & Söderling, Ismo (2007). Muuttoliikkeet. Seppo Koskinen et al (red). *Suomen väestö*. Helsinki: Gaudeamus, 239–270.
- Kytö, Hannu (1998). *Muuttajan muuttuvat motiivit eräissä suomalaisissa kaupungeissa 1980- ja 1990-luvulla*. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.
- Laine, Tytti-Maaria (2016). *International degree students. A survey of studying, working, and living in Turku*. Åbo: Migrationsinstitutet.
- Lewis, W. Arthur (1954). Economic development with unlimited supplies of labor. *The Manchester School of Economic and Social Studies*, 22 (2), 139–191.
- Mella, Ilkka (2001). Väestön ja työvoiman alueellisia kehitysnäkymiä. Pekka Parkkinen & Ilkka Mella (red.): *Väestön ja työllisyyden kehitysnäkymiä. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko eduskunnalle*. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 2001/10. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia, 27–48.
- Nieminen, Jouko (2017). Alueelliset kehitysnäkymät keväällä 2017. Alueelliset kehitysnäkymät 1/2107. Helsinki: Arbets- och näringsministeriet. Tillgängligt på http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/18811288/Alueelliset_kehitysnakymat_kevat_2017.pdf/ac2ccc8d-7eb9-4e58-af6f-10cddb0e0f15. Läst 30.6.2017.
- Nivalainen, Satu & Haapanen, Mika (2002). *Ikääntyvä ja keskittyvä Suomi – kaupunkien, maaseudun ja vuorovaikutusalueiden väestökehitys 1975–2030*. Aluekeskus- ja kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/2002. Helsinki: Sisäasiainministeriö.
- Nygård, Gustav (2015). Flyttningsrörelsen i Jakobstadsregionen. Åren 2004–2013. [E-publikation]. Concordia Tillgänglig på <http://www.concordia.jakobstad.fi/assets/UtredningarPublikationer/Flyttningsrorelsen-i-Jakobstadsregionen-2004-2013.pdf>. Läst 31.5.2017
- Nyman-Kurkiala, Pia (1999). *Att flytta bort och hem igen. Sociala nätverk i keddjermigration*. Umeå, Sverige: Boréa Bokförlag.
- Rossi, Peter Henry (1955). *Why families move?* Illinois: Glencoe.
- Sjaastad, Larry A. (1962). The costs and returns of human migration. *Journal of Political Economy*, 70 (5), 80–93.
- Sotaniemi, Joonas (2016). Seinäjoen ja Vaasan nykyiset tulomuuttajat ja muuttamisen motiivit. Markku Mattila (red.) *Aina liikkeessä. Liikkuvainen Pohjanmaa*. Siirtolaisuusinstituutti Aluekeskuksen tutkimuksia 7. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 87–106.
- Statistikcentralen (2017). *Kuntakatsaus 2017 – Suomi-tietoa alueittain*. Helsingfors: Statistikcentralen.

- Söderling, Ismo (2003). Integration of migrants in Europe – The case of Finland. I verket: Studi Emigrazione. *International Journal of Migration Studies*. Roma: Centro Studi Emigrazione, 905–926.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2015). *World Urbanization Prospects: The 2014 Revision*, (ST/ESA/SER.A/366).
- Utbildningsförvaltningens statistiktjänst (2016). Vipunen. Online statistikverktyg, tillgängligt på <https://vipunen.fi/sv-fi/>. Använt 31.5.2016.
- Yousfi, Saara (2005). *Kahdenuranperheet työmarkkinoilla ja aluedynamiikassa*. Sirtolaisuustutkimuksia A: 27. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Österbottens förbund (2015a). *Befolkningsförändringar 2015*. Österbotten. Österbottens förbund. E-publikation tillgänglig på <http://www.pohjanmaalukuina.fi/befolkning/befolkningsprognos/>. Läst 31.5.2016.
- Österbottens förbund (2015b). *Statistikcentralens befolkningsprognos 2015*. Österbottens förbund E-publikation tillgänglig på <http://www.pohjanmaalukuina.fi/befolkning/befolkningsprognos/>. Läst 31.5.2016.
- Österbottens förbund (2016). Österbotten i siffror 2016. E-publikation tillgänglig på <http://www.pohjanmaalukuina.fi/assets/10/Uploads/Pohjanmaalukuina2016-valmis.pdf>. Läst 31.5.2016.
- Österbottens förbund (2017). Förhandsuppgifter gällande befolkningsförändringar 1.1-31.12.2016. E-publikation tillgänglig på <http://www.pohjanmaalukuina.fi/befolkning/befolkningsforandringar/>. Läst 31.5.2016.